

ΑΝΩΤΕΡΑ ΣΧΟΛΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ
ΕΝΟΧΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΓΕΝΙΚΟΝ ΜΕΡΟΣ

3^Η ΕΚΔΟΣΙΣ

ΚΑΤΑ
ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ
κ. ΔΗΜ. Κ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΑΚΗ

Δημ. Κ. Δημητρακάκης

ΑΘΗΝΑΙ 1960

ΑΝΩΤΕΡΑ ΣΧΟΛΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΝΩΤΑΤΗΣ	
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ	
ΑΔΕ; Αριθ.	903/Α4 &
Χρονολογία	11/8/61

A5-16

ΜΑΘΗΜΑΤΑ
ΕΝΟΧΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΓΕΝΙΚΟΝ ΜΕΡΟΣ

3^η ΕΚΔΟΣΙΣ

ΚΑΤΑ
ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ
κ. ΔΗΜ. Κ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΑΚΗ

ΥΠΟ
Κ. ΖΟΥΚΑ

ΑΘΗΝΑΙ 1960

ΕΝΟΧΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΓΕΝΙΚΟΝ ΜΕΡΟΣ

ΠΕΡΙ ΕΝΟΧΩΝ ΕΝ ΓΕΝΕΙ

1. ΓΕΝΙΚΑΙ ΕΝΝΟΙΑΙ

Ι. Ἐνοχικόν δίκαιον καλεῖται τό μέρος τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου τό ὁποῖον πραγματεύεται περί τῶν ἐνοχῶν.

Τοῦτο καταλαμβάνει τό δεύτερον βιβλίον τοῦ Α.Κ. (ἄρθρ. 287-946).

Τό ἐνοχικόν δίκαιον διακρίνεται εἰς δύο μέρη: τό γενικόν καί τό εἰδικόν. Τό γενικόν μέρος περιέχει τὰς γενικάς ἀρχάς βάσει τῶν ὁποίων δημιουργοῦνται, ἐξελισσονται καί ἀποσβέννυνται αἱ ἐνοχαί, εἰς τό εἰδικόν μέρος ἀναπτύσσονται οἱ κανόνες τῶν κατ'ἰδίαν ἐνοχῶν.

II. Τό ἐνοχικόν δίκαιον ἀποτελεῖ μέρος τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου τό ὁποῖον συνδέει τοῦς δύο κλάδους τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου, τό ἀστικόν καί τό ἐμπορικόν· καθόσον ὁ ἔμπορος δέν πᾶν νά εἶναι καί ἀστός. Τό ἐμπορικόν δίκαιον ὅμως ἐρευνᾷ τὰς ἐνοχάς τὰς ὁποίας δημιουργεῖ ὁ ἀστός ἀσκῶν ἐμπορικὰς πράξεις κατὰ κύριον καί σύνθετες

ἐπάγγελμα, δι' αὐτό τὰ κενά τοῦ ἐμπορικοῦ δικαίου συμπληροῦνται ἀπό τό ἀστικόν δίκαιον.

Ἐπίσης τό ἐνοχικόν δίκαιον συγγενεῦει μέ τό ἐργατικόν δίκαιον, κυρίως δέ εἰπεῖν τό ἐργατικόν δίκαιον εἶναι τό ἐνοχικόν δίκαιον ὠρισμένης τάξεως προσώπων, ἐφαρμοζόμενον ὡς πρός τούς παρέχοντας ἐξηρητημένην ἐργασίαν. Μετά τόν πόλεμον εἶναι σαφής ἡ τάσις τῆς δημοσιοποιήσεως πλείστων κανόνων τοῦ ἐνοχικοῦ δικαίου ὡς π.χ. ἀπαγόρευσις συναλλαγῶν εἰς χρυσόν κ. λ.π. Παρά ταῦτα καί σήμερον ἡ κυριαρχοῦσα ἀντίληψις βάσει τῆς ὁποίας διατυποῦνται οἱ κανόνες τοῦ ἐνοχικοῦ δικαίου εἶναι ἡ ἐλευθερία τῶν δικαιοπρακτούντων περί τῆν δημιουργίαν τῶν ὄρων τῶν ἐνοχικῶν σχέσεων (LIBERALISMUS). Τοῦτου ἔνεκεν οἱ πλείστοι κανόνες τοῦ ἐνοχικοῦ δικαίου εἶναι ἐπιτρεπτικῆς μορφῆς δηλ. ὑποχρεοῦντάς συμβαλλομένους μόνον ἐφ' ὅσον δέν ἐρρύθμισαν ἄλλως οὔτοι τάς ἐκ τῆς ἐνοχῆς δημιουργουμένας μεταξύ αὐτῶν σχέσεις.-

2. ΕΝΝΟΙΑΙ ΚΑΙ ΦΥΣΙΣ ΕΝΟΧΗΣ

I. Κατά τό ἄρθρ. 287 Α.Κ. ἐνοχή (Obligatio) εἶναι ἡ ἔννομος σχέσηις δυνάμει τῆς ὁποίας ὑποχρεοῦται τις ἔναντι ἄλλου εἰς παροχήν.

1965

→ Έκ τοῦ ἀνωτέρω ὀρισμοῦ συνάγεται ὅτι ἡ ἐνοχὴ προϋποθέτει δύο τούλάχιστον πρόσωπα, χωρὶς ὁμως νὰ εἶναι ἀναγκαῖον ὅπως ταῦτα εἶναι πάντοτε ἀρχῆθεν ὀρισμένα ὡς π.χ. τοῦτο συμβαίνει εἰς τὰ ἀνώνυμα χρεώγρῳφα. Περαιτέρω ἐκ τοῦ ὀρισμοῦ ἔπεται ὅτι τὸ ἐνοχικὸν δικαίωμα δέν δύναται νὰ προσβάλη ἄλλος τις ἐκτός τῶν μετεχόντων εἰς τὴν ἐνοχὴν προσώπων.

— Ἡ ἐννοια τῆς ἐνοχῆς περιλαμβάνει δύο τινά, τὴν π ρ ὄ σ π α ρ ο χ ῆ ν ὑ π ο χ ρ ἔ ω σ ι ν τοῦ ὀφειλέτου καὶ τὴν ε ὑ θ ῦ ν η ν τούτου πρὸς ἀποζημίωσιν ἐάν δέν ἐκπληρώσῃ τὴν ὑποχρέωσίν του. Ἡ εὐθύνη εἶναι συστατικὸν στοιχεῖον τῆς ἐνοχῆς ἄνευ τοῦ ὁποίου αὕτη θά ἀπετέλει ἀπλοῦν νομικὸν κατασκευάσμα, εἶναι δέ ἀδιάφορον ἐάν ἡ εὐθύνη ἔχῃ διὰ τὸν πιστωτὴν πάντοτε πρακτικὸν ἀποτέλεσμα, ὅπερ πολλάκις ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐάν ὁ ὀφειλέτης ἔχῃ περιουσίαν.

— Ἡ ἐνοχὴ δημιουργεῖ δεσμόν περιορίζοντα τοὺς συναλλαγέντας, ἀλλ' οὐδέποτε ἐξικινούμενον μέχρι πλήρους ἄρσεως τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν. Ἡ ἀγωγή διὰ τῆς ὁποίας ἐπιδιώκεται ἡ ἱκανοποίησις τοῦ δικαιοῦχου εἶναι ἀγωγή προσωπική, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἐμπράγματον ἢ ὁποία παρακο-

λουθεῖ τό ἐμπράγματον δικαίωμα.

II. Τά ἐνοχικά δικαιώματα εἶναι διάφορα τῶν οἰκογενειακῶν, καθόσον τά τελευταῖα ῥυθμίζονται βάσει τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν τῶν δημιουργουμένων ἐν τῇ οἰκογενεῖα, αἱ δέ περιουσιακῆς φύσεως σχέσεις αἱ ὑπάρχουσαι ἐν τῇ οἰκογενεῖα χρησιμεύουν μᾶλλον πρός προαγωγήν ταύτης. Ἐπίσης τό ἀντικείμενον τοῦ οἰκογενειακοῦ δικαιώματος εἶναι ὠρισμένον καί δέν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θελήσεως τῶν μερῶν, ἡ ἐνοχή εἶναι πρόσκαιρος σχέσις ἐνῶ ἡ οἰκογενειακή σχέσις εἶναι διαρκῆς καί ἀμεταβίβαστος.

Διαφέρει τοῦ κληρονομικοῦ, καθ' ὅσον τό τελευταῖον τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ στοιχείων πραγματικῶν, ἐνοχικῶν καί οἰκογενειακῶν σχέσεων καί συνεπῶς ἡ διαφορά τούτου ἐκ τοῦ ἐνοχικοῦ δέν χρήζει ἰδιαιτέρας ἐρεῦνης.

Διαφέρει τοῦ ἐμπραγμάτου δικαιώματος, καθόσον τό τελευταῖον τοῦτο ἔχει ὡς ἀντικείμενον αὐτό τοῦτο τό πρᾶγμα, ἐνῶ τό ἐνοχικόν τήν βούλησιν τοῦ ὀφειλέτου· συνεπῶς τό ἐμπράγματον δίκαιον ἀναφέρεται εἰς τά πράγματα χωρίς νά λαμβάνη ὑπ' ὄψιν του ὠρισμένον πρόσωπον. Ὁ κύριος τοῦ πράγματος δύναται νά ἀξιώσῃ παρά

παντός τήν προσηκουσαν πρὸς τό δικαίωμα συμπεριφοράν, ἐνῶ τό ἐνοχικόν δικαίωμα, ὡς ἀνωτέρω εἴπωμεν, δέν προσδιορίζει δικαίωμά τι ἐπί τοῦ πράγματος, ἀλλά μόνον δημιουργεῖ δεσμόν τοῦ ὀφειλέτου· συνεπῶς ὁ ὀφειλέτης δύναται νά ἀπαλλοτριώσῃ περαιτέρω τό πρᾶγμα, χωρίς ὁ δανειστής νά ἔχη δικαίωμά τι κατὰ τοῦ τρίτου. Ἐπίσης, ἐνῶ οἱ ἐνοχικῶς δικαιούμενοι εἶναι ἄπαντες ἴσοι ἔναντι τοῦ νόμου, τούναντίον ἐπί τῶν ἐμπραγμάτων δικαιωμάτων ἰσχύει ὁ κανὼν ὅτι ὁ κτησάμενος προηγουμένως εἶναι ἰσχυρότερος τοῦ ἐπομένου.

3. ΤΑ ΕΝ ΤΗ ΕΝΟΧΗ ΠΡΟΣΩΠΑ

Ι. Ἐκ τοῦ δοθέντος ὀρισμοῦ τῆς ἐνοχῆς ἔπεται ὅτι δέον νά λαμβάνουν εἰς αὐτήν μέρος δύο τοῦλάχιστον πρόσωπα. Καί ὁ μὲν δικαιούμενος νά ἀξιῶσῃ ἀπό ἕτερον πρᾶξιν ἢ παράλειψιν καλεῖται " π ι σ τ ω τ ῆ ς " ἢ " δ α ν ε ι σ τ ῆ ς " ὁ δέ ἕτερος ὁ ὁποῖος ὑποχρεοῦται νά πράξῃ τι ἢ νά παραλείψῃ καλεῖται " ὀ φ ε ι λ ἔ τ η ς ". Ἡ ὀρολογία αὕτη κυρίως ἀπαντᾷ ἐπί τῆς σχέσεως τοῦ δανείου, οὐχ' ἦττον ὁμως ἐγενικεύθη ἐν τῷ ἐνοχικῷ δικαίῳ ὑπό τὰς ἄνω ἐννοίας. Εἶναι δυνατόν διὰ τήν κατάρτισιν τῆς ἐ-

νοχῆς νά συμμετέξωσι πλείονες δανεισταί ἢ καί πλείονες ὀφειλέται, ἐάν ὅμως ἡ ιδιότης τοῦ ὀφειλέτου καί τοῦ δανειστοῦ ἐνωθῆ ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ, παύει νά ὑφίσταται ἐνοχή, ἐπερχομένης σ υ γ χ ὕ σ ε ω ς .

II. Ἰκανός πρὸς σύστασιν ἐνοχῆς εἶναι πᾶς ὁ ἔχων δικαιοπρακτικὴν ἱκανότητα:

III. Συνήθως τὰ ἐκ τῆς ἐνοχῆς ἀπορρέοντα ἀποτελέσματα ἀφοροῦν τοῖς συμβαλλομένοις, οὐχ' ἦτον δύνανται νά ἀφοροῦν καί ἕτερον μὴ συμβαλλόμενον. Ἐπίσης εἶναι δυνατόν τό πρόσωπον τοῦ δανειστοῦ νά μὴ εἶναι ὠρισμένον ἐκ τῶν προτέρων (ἀνώνυμα χρεώγραφα) ἢ καίπερ ὠρισμένον ἐξ ὑπαρχῆς νά μεταβληθῆ μεταγενεστέρως (ἐκχώρησις).

Εἰς τὴν ἐνοχὴν δέν εἶναι ἀνάγκη οἱ συμβαλλόμενοι νά μετέχωσιν αὐτοπροσώπως, ἀλλὰ δύνανται νά καταρτίσωσι τὴν συμφωνίαν καί δι' ἀντιπροσώπου· ὡς ἐπίσης ὁ ὀφειλέτης δύναται πολλάκις νά ὑποκαταστήσῃ ἑαυτὸν ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῆς ἐνοχῆς διὰ βοηθητικῶν προσώπων, εὐθυνόμενος ὅμως αὐτός ἔναντι τοῦ δανειστοῦ διὰ τὰ πταίσματα τῶν προσώπων τούτων (ἄρθρ. 334).

4. ΕΝΝΟΙΑ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΥΘΥΝΗΣ

I. Κατὰ τὸν ἰσχύοντα Α.Κ. θεωρεῖται ὅτι ἡ

εὐθύνη εἶναι κατ' ἀρχὴν συστατικὸν στοιχεῖον τῆς ὑποχρεώσεως μὴ ἀναγόμενον εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν διαδικασίαν. Ἡ ἐκτέλεσις δὲν εἶναι δημιουργὸς τῆς εὐθύνης ἀλλὰ ἔχει ὡς προϋπόθεσιν ταύτην. Ἐὰν δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν ἐνοχὴν εὐθύνη δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ἔγερσις ἀγωγῆς καὶ ἡ ἐκτέλεσις, διὰ τοῦτο καὶ ὅταν ἡ ἐκτέλεσις δὲν κατορθοῦται πχ. ἔνεκεν ἀφερεγγυότητος τοῦ ὀφειλέτου, ἡ εὐθύνη δὲν ἐκλείπει καὶ συνεπῶς, ἀποκτήσας ὁ ὀφειλέτης περιουσίαν, διώκεται διὰ τὴν καταβολὴν τοῦ χρέους.

§ 905/II. Ἐνοχὴ καθ' ἣν ὑπάρχει ὑποχρέωσις τοῦ ὀφειλέτου οὐχὶ καὶ ἀγωγή πρὸς ἐμβάσιν τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης, καλεῖται φυσικὴ ἐνοχὴ.

Ἡ φυσικὴ ἐνοχὴ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς συμφηφισμόν, δύναται νὰ ἀναγνωρισθῇ συμβατικῶς καὶ νὰ χορηγηθῇ χάριν αὐτῆς ἀσφάλεια.

Αἱ κατὰ τὸν Α.Κ. ἀναφερόμεναι φυσικαὶ ἐνοχαὶ ἀναγράφονται περιοριστικῶς. Οὕτω ἐν ἄρθ. 906 Α.Κ. εἰς πᾶσαν περίπτωσιν καθ' ἣν κατεβλήθη τι ἐξ ἰδιαιτέρου ἠθικοῦ καθήκοντος ἢ ἐκ λόγων εὐπρεπείας, ἀποκλείεται ἡ ἀναζήτησις. Ἡ διάταξις αὕτη παρέχει εὐρὺ στάδιον δημιουργείας φυσικῶν ἐνοχῶν, τῶν ὁποίων ὁμοίως ἡ ἀφορμὴ

γενέσεως ἔγνεται εἰς τὰς ἄνω δύο αἰτίας. Ὁ ἐν φυσικῆς ἐνοχῆς ὑπόχρεως καταβαλὼν δέν συνιστᾶ δωρεάν, ἢ ἐν πλάνης παρασχὼν δέν δύναται νὰ τὰ ἀναζητήσῃ ὡς ἀχρέωστητα.

5. ΓΕΝΕΣΙΟΥΡΓΟΙ ΛΟΓΟΙ ΕΝΟΧΗΣ

Πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς γενεσιουργοῦ αἰτίας τῆς ἐνοχῆς, δέν ἀποβλέπομεν εἰς πᾶσαν αἰτίαν, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνην ἣτις εἶναι ἐγγυτέρα πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα. Συνεπῶς ἡ ἐνοχὴ γεννᾶται ἢ τῇ β ο υ - λ ἦ σ ε ι τ ο ὕ π ρ ο σ ῶ π ο υ , δηλοῦντος τὴν πρὸς τοῦτο δικαιοπρακτικὴν του βούλησιν, ἢ ἀμέσως συνεπεῖα διατάξεως ν ὄ μ ο υ .

6. ΠΕΡΙ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

I. Ὁ ρ ι σ μ ὅ ς . Σύμβασις εἶναι διμερῆς δικαιοπραξία καθ' ἣν ἐπέρχεται σύμπτωσις τῶν ἐκατέρωθεν ἀντιτιθεμένων βουλήσεων ἐπί σημείων ἅτινα ἀποτελοῦν τὸ περιεχόμενον τῆς δικαιοπραξίας. Ἐν προκειμένῳ κυρίως ἐνδιαφέρει ἡ ἐνοχικὴ σύμβασις ἡ ὁποία τὰ μέγιστα ἀναπτύσσεται ἐν τῷ ἐνοχικῷ δικαίῳ.

II. Σ ὕ ν α ψ ι ς . Περὶ ταύτης ἐλέχθησαν τὰ δέοντα εἰς τὰς Γενικὰς Ἀρχάς. Πρέπει νὰ ὑφίσταται παρά τοῖς συμβαλλομένοις δικαιοπρακτικῇ ἰ-

κανότης, νά περιβληθῆ ὠρισμένον τύπον, ἐάν καί ἐφ' ὅσον οὗτος ἀπαιτεῖται καί νά ὑπάρξη συμφωνία μεταξύ τῶν συμβαλλομένων ἐπὶ τῶν οὐσιοδῶν σημείων τῆς συμβάσεως, ὁπότε καί μόνον ὑφίσταται σύμπτωσις τῶν ἐκατέρωθεν ἀντιτιθεμένων βουλήσεων. Ἡ δήλωσις τῆς βουλήσεως ἣτις προκαλεῖ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἀντιτιθεμένης βουλήσεως καλεῖται πρότασις, ἡ δ' ἑτέρα ἣτις ἀποδέχεται ταύτην συνιστᾷ τὴν ἀποδοχὴν τῆς προτάσεως. Ἀμφότεραι αὗται συντρέχουσιν πρὸς καταρτισμόν τῆς συμβάσεως, ἀποτελοῦσαι πρὸς τοῦτο ἓν ἐνιαῖον σὺνολον.

Ἐάν ἡ πρότασις τροποποιεῖται ἀπὸ τὸν πρὸς ὃν ἀπευθύνεται αὕτη, τότε πρόκειται περὶ νέας προτάσεως ἣτις καθίσταται ἀποδέξιμος. Εἰς τὰς Γενικὰς Ἀρχὰς ἀνεφέραμεν πότε ἡ πρότασις δεσμεύει τὸν προτείναντα.

III. Εἰδικώτερον ἢ διὰ τοῦ τηλεγράφου καταρτιζομένη σύμβασις εἶναι σύμβασις μεταξύ ἀπόντων, ἡ δὲ διὰ τοῦ τηλεφώνου τοιαύτη θεωρεῖται σύμβασις μεταξύ παρόντων, τέλος δέ ἡ διὰ φωνογράφου δύναται νά θεωρηθῆ ὡς σύμβασις ὅτε μὲν μεταξύ παρόντων ὅτε δέ μεταξύ ἀπόντων, ἀναλόγως τῶν πραγματικῶν περιστατικῶν ὑφ' ἃ συντελεῖται.

7. ΑΜΦΟΤΕΡΟΒΑΡΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ

I. Τό μεγαλύτερον μέρος τῶν ἐνοχικῶν συμβάσεων ἀποτελοῦν αἱ ἀμφοτεροβαρεῖς συμβάσεις.

Ἀμφοτεροβαρεῖς συμβάσεις εἶναι ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι δημιουργοῦν ἐνατέρωθεν ὡς πρός τοὺς συμβαλλομένους δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις, ἢ ἄλλως εἶναι ἐκεῖναι εἰς ἃς λαμβάνει χώραν ἀνταλλαγὴ παροχῶν. Κυρίως εἰπεῖν εἰς τὰς ἀμφοτεροβαρεῖς συμβάσεις ὑπάρχουσιν δύο αὐτοτελεῖς συμβάσεις αἱ ὁποῖαι ὅμως ἀλληλοεξαρτῶνται. Ἡ ἀλληλοεξάρτησις αὕτη ἀποτελεῖ ἓν ἐκ τῶν κυρίων χαρακτηριστικῶν τῶν ἀμφοτεροβαρῶν συμβάσεων ὅπερ, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἐξηγεῖ τοὺς ἰδίους κανόνας τοὺς ἰσχύοντας ἐπ' αὐτῶν.

II. Οὕτω εἰδικώτερον ἐπὶ τῶν ἀμφοτεροβαρῶν συμβάσεων ἰσχύουν τὰ ἑξῆς:

α) Ἐάν ὁ νόμος δέν ὀρίζη ἄλλως (π.χ. συμβ. μισθώσεως), ἢ ἡ φύσις τῆς ἐνοχῆς δέν ἐπιβάλλει ἄλλως (π.χ. ἐνοχαί ἐπὶ παραλείψει), αἱ ἐν τῇ ἀμφοτεροβαρεῖ συμβάσει ὑποχρεώσεις δέον νά ἐνεργῶνται συγχρόνως δηλ. " χέρι μέ χέρι! " Συνεπῶς ἔκαστος δύναται ν' ἀρνηθῆ τήν προκαταβολικὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποχρεώσεώς του, ἀποκρούων τήν ποι αὐτὴν τοῦ ἑτέρου ἀξίωσιν δι' ἐνστάσεως, τῆς κα-

λουμένης " ἔ ν σ τ α σ ε ω ς τ ο ὦ μ ἦ ἔ κ -
π λ η ρ ω θ ἔ ν τ ο ς σ υ ν α λ λ ἄ γ μ α -
τ ο ς " , ὅπερ ἀπλούστερον σημαίνει " δέν ἐκ-
πληρῶ τήν ὑποχρέωσίν μου ἐπειδή καί σύ δέν ἐκ
πληρεῖς τήν ἰδικήν σου".

Εἶναι ἡ ἄνω ἔνστασις, ἀναβλητική, μή λαμβανομένη αὐτεπαγγέλτως ὑπόφιν, ἐάν δέ ὁ ἐναγόμενος δέν προτείνῃ ταύτην καταδικάζεται εἰς καταβολήν, τοῦ ἐνάγοντος ὄντος ὑποχρέου ὅπως ἐν τῇ ἀγωγῇ του ἀναφέρει τά τῆς συμβάσεως καί οὐχί τό ὅτι αὐτός ἐξεπλήρωσε τό καθ' ἑαυτόν.

Ἐάν ἡ παροχή ὀφείλεται εἰς πλείονας, ἡ ἔνστασις προβάλλεται κατά πάντων, ἀναλόγως τῆς ὑποχρέωσας ἐκάστου.

Ἡ ἔνστασις καί τό ἀποτέλεσμα ταύτης δέν μεταιοῦται διὰ τῆς παροχῆς ἀσφαλείας.

III. Μορφή τῆς ἄνω ἐνστάσεως εἶναι καί ἡ τοιαύτη " τ ο ὦ μ ἦ π ρ ο σ η ἰ κ ὄ ν τ ω ς ἔ κ π λ η ρ ω θ ἔ ν τ ο ς σ υ ν α λ λ ἄ γ μ α τ ο ς ". Τό "προσηκόντως" δύναται ν' ἀφορᾷ τήν μὴ πλήρη καταβολήν ἢ τήν μὴ δέουσαν καταβολήν, κατά τό ἄρθρ. 376 ὅμως ἐάν ὁ ἕτερος (ὁ ἐνάγων) ἐξεπλήρωσεν ἐν μέρει τήν παροχήν δέν δύναται ὁ ἕτερος (ὁ ἐναγόμενος) ν' ἀρνηθῇ τήν

ἀντιπαροχήν, όταν ἡ ἄρνησις λόγω εἰδικῶν περι-
στάσεων καί ἰδίᾳ τοῦ ἐπουσιώδους τοῦ καθυστε-
ρουμένου ἔτι μέρος τῆς παροχῆς ἀντίκειται εἰς
τὴν καλὴν πίστιν, εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως ταύ-
την πρέπει ν' ἀποδειχθῇ κατὰ τὸ ἄρθρ. 418 Α.Κ.
ὅτι ὁ ζητῶν τὴν ἀντιπαροχήν δέν ἐδέχθη τὸ κα-
ταβληθέν ὡς "καταβολήν".

IV. Ἐξαιρέσις τοῦ κανόνος τούτου
ὑπάρχει α) ὅταν ὡς ἐν τῆς φύσεως τῆς παροχῆς ἢ
καί συνεπείᾳ συμφωνίας ὁ εἰς ὑποχρεοῦται εἰς
προκαταβολὴν τῆς παροχῆς, ὅτε ἐφ' ὅσον ὑπάρχει
κίνδυνος τῆς μὴ ἐμπληρώσεως τῆς ἀντιπαροχῆς λό-
γω οὐσιώδους ἐλαττώσεως τῆς περιουσιακῆς κατα-
στάσεως τοῦ ἐτέρου, κατὰ τὸ ἄρθρ. 377 καί, ἐφ'
ὅσον ὁ προκαταβάλλων τὴν παροχήν κατὰ τὴν κα-
τάρτισιν τῆς συμβάσεως διετελέη ἐν καλῇ πίστει
περὶ τῆς περιουσιακῆς καταστάσεως τοῦ ἀντισυμ-
βαλλομένου, δύναται ν' ἀρνηθῇ τὴν προκαταβολὴν
πρὶν ἢ παρασχεθῇ ἡ δέουσα ἀσφάλεια.

β) Ἐάν ἡ παροχὴ τοῦ ἐνός καταστῆ ἀδύνατος
ἄνευ πταίσματος αὐτοῦ, τότε ἀποσβέννυται καί
ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἄλλου.

8. Εἶδη Συμβάσεων

I. Τὰ σπουδαιότερα εἶναι:

1) Αί ἐπαχθεῖς καὶ χαριστικαί, περί ὧν ἐλέχθησαν τὰ δέοντα εἰς τὰς Γεν. Ἀρχάς.

2) Αἰ αἰτιώδεις καὶ ἀναιτιώδεις. Ὡς πᾶσα δικαιοπραξία, οὕτω καὶ ἡ ἐνοχικὴ σύμβασις ἐπιδιώκει ὠρισμένον σκοπόν (causa) ὁ ὁποῖος ἢ ῥητῶς ἀναφέρεται εἰς τὴν σύμβασιν ὅτε ἔχομεν τὰς αἰτιώδεις συμβάσεις ἢ δὲν συμβαίνει τοῦτο, ὅτε ἔχομεν ἀναιτιώδη σύμβασιν. Εἰς τὰς αἰτιώδεις συμβάσεις ^{ἢ (causa)} ^(ἢ ἰσχύου) ἀποτελεῖ στοιχεῖον τῆς συμβάσεως εἰς ἣν προσδίδει καὶ τὴν μορφήν της, εἰς τὰς ἀναιτιώδεις εἶναι ἄσχετος αὕτη καὶ ἡ μορφή της οὐδόλως ἐπηρεάζει τὴν σύμβασιν.

Ὁ Α.Κ. περιέχει καὶ αἰτιώδεις καὶ ἀναιτιώδεις συμβάσεις.

9. ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΥΠΕΡ ΚΑΪ ΕἰΣ ΒΑΡΟΣ ΤΡΙΤΟΥ

I. Ὑπέρ τρίτου εἶναι ἐνεῖνη καθ' ἣν τις ὑπόσχεται εἰς ἕτερον ὅτι θέλει παράσχητι εἰς τρίτον μὴ συμμετέχοντα εἰς τὴν συμφωνίαν.

Ὁ τρίτος κτᾶται ἀμέσως (πρωτοτύπως) δικαίωμα κατὰ τοῦ ὑποσχεθέντος ὅπως ἀξιῶση τὴν παροχὴν ἄνευ ἄλλης τινός ἐνεργείας, δὲν ὑποχρε-

οὔται ὅμως ν' ἀποδεχθῆ τό ἀποτέλεσμα τῆς ὑποχέ-
σεως δυνάμενος ν' ἀποκρούσῃ τοῦτο.

✓ Πρὸς ἀπόκρουσιν τῆς ἀξιώσεως ταύτης τοῦ
τρίτου ὁ ὑποσχεθεὶς δύναται ν' ἀντιτάξῃ ὄχι μό-
νον ἐνστάσεις προσωπικὰς ἀλλὰ καὶ τοιαύτας πη-
γαζούσας ἐκ τῆς συμβάσεώς του μετὰ τοῦ τρίτου.
Παράδειγμα τοιούτων συμβάσεων, ἀσφαλίσεις ζω-
ῆς ὑπὲρ τρίτου ἢ κληρονόμων, καταθέσεις ὑπὲρ
τρίτου κλπ.

✓ II. Εἰς βάρους τρίτου εἶναι
ἐκείνη καθ' ἣν τίς ὑπόσχεται εἰς ἄλλον, ὅτι τρί-
τος, μὴ μετέχων εἰς τὴν σύμβασιν θά καταβάλῃ εἰς
αὐτόν παροχὴν τινα.

Ὁ τρίτος οὐδόπως δεσμεύεται ἐκ τῆς τοιαύ-
της συμφωνίας, ζήτημα δέ ἐρμηνείας τῆς συμβά-
σεως εἶναι ἐάν ὁ δούς τὴν ὑπόσχεσιν εὐθύνεται
ἐναντι τοῦ λαβόντος.

10. ΠΡΟΣΥΜΦΩΝΟΝ-ΑΥΤΟΣΥΜΒΑΣΙΣ

✓ I. Π ρ ο σ ύ μ φ ω ν ο ν ε ἶ ν α ι ἡ σύμ-
βασις ἡ προηγουμένη τῆς κυρίας δι' ἧς οἱ συμβαλ-
λόμενοι ἀναλαμβάνουν ὑποχρέωσιν καταρτήσεως
ταύτης.

✓ Καὶ δι' αὐτὰ ἰσχύουν τὰ ὅσα γενικῶς ἰσχύουν
καὶ διὰ τὰς συμβάσεις.

Τύπος διά τό προσύμφωνον, δέν απαιτεῖται, ἐάν ὅμως ἡ κυρία σύμβασις ἀπαιτῆται νά περιβληθῆ ὠρισμένον τύπον, τότε τόν τύπον αὐτόν πρέπει νά περιβληθῆ καί τό προσύμφωνόν. Μή ἐκτελουμένου τοῦ προσυμφώνου δημιουργοῦνται δικαιώματα ἀποζημιώσεως καί κατά τῶν κληρονόμων ἔτι τοῦ ἀθετοῦντος.-

II. Τοῦ προσυμφώνου δέον νά διακρίνωμεν τὰς διαπραγματεύσεις καί τό σχεδίασμα.

Αἱ διαπραγματεύσεις εἶναι συζητήσεις αἰτινες εἶναι δυνατόν ν' ἀποβλέπουν ἢ ἀπ' εὐθείας εἰς τήν κατάρτισιν τῆς κυρίας συμβάσεως ἢ καί τοῦ προσυμφώνου καί εἶναι νομικῶς ἄνευ σημασίας τινός. Κατά τό ἄρθρ. 197 ΑΚ ὅμως καί ~~καί~~ κατά τὰς διαπραγματεύσεις οἱ συμβαλλόμενοι δέον νά συμπεριφέρωνται ἀλλήλοις κατά τήν καλήν πίστιν καί τά συναλλακτικά ἦθη, καθόσον ἄλλως κατά τό ἄρθρ. 198 ΑΚ ὁ ἐκ πταίσματος προξενήσας κατά τὰς διαπραγματεύσεις ζημίαν ὑποχρεοῦται εἰς ἀνόρθωσιν αὐτῆς καί ἐάν δέν κατηρτίσθῃ ἡ σύμβασις. Ἡ τοιαύτη ἀξίωσις παραγράφεται, μετὰ πενταετίαν ἀφ' ἧς ἔλαβε γνῶσιν ὁ ζημειωθεὶς τοῦ πταίσματος.

Σχεδίασμα είναι έγγραφον τό ὁποῖον συντάσσουν τά μέρη ἵνα ἐνθυμοῦνται τά θέματα συζητήσεως των ἢ τὰς κοινάς ἀπόψεις των καί ἐν γένει τὰς διαπραγματεύσεις των. Ὡς τοιοῦτον δέν ἔχει νομικήν τινα σημασίαν.

III. Ἐπίσης τῶν προσυμβάσεων δέον νά διακρίνωμεν τὰς συμβάσεις μέ Ὁption, αἵτινες εἶναι συμφωνίαι ὑπό ἐξουσιαστικήν ἀλλεσίαν ἐάν τό ἐν τῶν μερῶν θελήσῃ νά δηλώσῃ τήν βουλησίαν του περί συνάψεως τῆς συμβάσεως (π.χ. διαφύλαξις τοῦ δικαιώματος περί τοῦ ὅτι ἡ μίσθωσις θά παρατείνεται τῇ δηλώσει τοῦ μισθωτοῦ, ὁπότε ὁ μισθωτής δύναται νά ἐκβιάσῃ τήν συναίνεσιν τοῦ ἐκμισθωτοῦ).

IV. Αὐτοσύμβασις εἶναι ἡ παρά τοῦ ἀντιπροσώπου μεθ' ἑαυτοῦ ἀτομικῶς συναπτομένη σύμβασις ἐν ὀνόματι τοῦ ἀντιπροσωπευομένου ἢ ὡς ἀντιπροσωπεύοντος ἕτερον (235).

Συνεπῶς κατὰ τ' ἄνω διά τήν σύναψιν αὐτοσυμβάσεως δέον νά ἐπιτρέπηται ἡ ἀντιπροσώπευσις, ἀδιαφόρως ἐάν αὕτη εἶναι ἐκουσία ἢ ἀκουσία, ἡ δέ δι' αὐτῆς συνιστωμένη δικαιοπραξία δύναται νά εἶναι διμερῆς ἢ μονομερῆς.

Κατά τό ἄρθρ. 235 ἐπιτρέπεται ἡ αὐτοσύμβα-

σις:

α) 'Εάν ὁ νόμος τήν ἐπιτρέπη.

β) 'Εάν αὕτη ἐπετρέπη ὑπό τοῦ ἀντοπροσωπευομένου καί

γ) 'Εάν αὕτη ἀποσιοπῇ εἰς ἐξόφλησιν ὑποχρεώσεως.

Διά τό κῦρος τῆς αὐτοσυμβάσεως ἀπαιτεῖται ἡ σύνταξις συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου οἷονδήποτε καί ἐάν εἶναι τό ἀντικείμενον ταύτης.

good.
11. ΠΑΡΟΧΗ

I. Εἶναι τό ἀντικείμενον τῆς ἐνοχῆς, ἐκεῖνο δηλ. εἰς ὃ ὑποχρεοῦται ὁ ὀφειλέτης.

Αὕτη δέον νά εἶναι: α) Δυνατή, β) 'Επαριῶς ὠρισμένη, γ) Νά μή προσκρούη εἰς τόν νόμον καί
δ) Νά μή ἀντιτίθεται εἰς τά χρηστά ἤθη.

Τό περιεχόμενον τῆς παροχῆς δύναται νά εἶναι ποικίλον, π.χ. μιχαί, διαιρεταί, ἀδιαίρεταί κλπ. παροχαί.

II. Ὡς παροχὴν δέν ἔδει νά νοῶμεν μόνον τό πᾶγμα ὅπερ ὁ ὀφειλέτης δέον νά παράσχη, ἀλλά καί τήν σχέσιν ἣτις συνάπτεται συνεπεία τῆς ἐνοχῆς καί τό ὅλον ἔτι περιεχόμενον ταύτης.

12. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ-ΤΡΟΠΟΣ ΕΚΤΕΛΕΣΕΩΣ ΠΑΡΟΧΗΣ

I. Ἡ ἐνοχὴ δέν εἶναι ἀπαραίτητον ὅπως ἡ

παροχή της ἔχη χρηματικὴν ἀξίαν. Ἀντιθέτως μάλιστα κατὰ τὸ ἄρθρ. 299 Α.Κ. καί, μὴ περιουσιακὴ (ἠθικὴ) ζημίαι ἀποτιμᾶται καί ικανοποιεῖται χρηματικῶς κατὰ τὰς ἐν τῷ νόμῳ ὀριζομένας περιπτώσεις αἵτινες κυρίως περιελήφθησαν εἰς τὸ περί ἀδικημάτων τμήμα τοῦ Ἐνοχ. Δικαίου. Τὸ πλεῖστον ὅμως τῶν ἐνοχῶν ἔχει περιουσιακὴν ἀξίαν.

Καί ἡ ἐκτέλεσις, καίτοι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν δὲν ἔχει ἀξίαν τινὰ διὰ τὴν ὑπαρξιν ἢ οὐ τῆς ἐνοχῆς, οὐχ' ἤττον οὐδόπως παρακωλύεται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι αὕτη δὲν εἶναι χρηματικὴ καθ' ὅσον ἐάν μὲν συνίσταται ἐπὶ τῷ πρᾶξι, τότε ἐν μὴ πραγματοποιήσῃ ταύτης ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου ἐνεργεῖ ταύτην ὁ δανειστής δι' ἄλλων καί δι' ἐξόδων τοῦ ὀφειλέτου, ἐάν δέ συνίσταται εἰς παράλειψιν, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει κατὰ τὸ ἄρθρον 883 Πολ. Δικ. ἀπειλοῦνται ὑπὸ τοῦ Δικαστηρίου χρηματικαί ποιναί.

II. Κατὰ τὸ ἄρθρ. 288 Α.Κ. ἡ ἐμπλήρωσις τῆς παροχῆς ἀπαιτεῖται νά γίνῃ ὡς ἀπαιτεῖ ἡ καλὴ πίστις, λαμβανομένων ὑπόψιν καί τῶν συναλλακτικῶν ἠθῶν.

Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι σχετικὴ πρὸς τὴν τοῦ

ἄρθρ. 200 Α.Κ. καθ' ἣν, ὡς ἐλέχθη εἰς τὰς Γεν. Ἀρχάς, αἱ συμβάσεις δέον νά ἐρμηνεύωνται ὡς ἀπαιτεῖ ἡ καλή πίστις, λαμβανομένων ὑπόφιν καί τῶν συναλλακτικῶν ἡθῶν.

Ἡ ἀρχή τοῦ ἄρθρ. 288 εἶναι γενική ἐφαρμόζεται εἰς ὅλον τό δίκαιον, ἀνεξαρτήτως τοῦ γενεσιουργοῦ λόγου τῆς ἐνοχῆς, ὄχι μόνον ἐπὶ τῆς κυρίας ὑποχρέωσεως τοῦ ὀφειλέτου, ἀλλά καί ἐπὶ οἰασδῆποτε παρεπομένης, ἐφαρμόζεται ὄχι μόνον διὰ τόν ὀφειλέτην ἀλλά καί τόν δανειστήν.

Αἱ ἔννοιαι "καλή πίστις" καί "συναλλακτικά ἡθη" εἶναι νομικαί καί ὑπόκεινται εἰς τόν ἔλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Ἡ καλή πίστις, δέν ἔχει θέσιν ὅπου αἱ σχέσεις ρυθμίζονται ὑπό κανόνος δημοσίας τάξεως.

Τά συναλλακτικά ἡθη δέν ἀποτελοῦν ἰσοβαρῆ κανόνα ὡς ἡ καλή πίστις, ἀλλά λαμβάνονται ὑπόφιν ἵνα πλειότερον προσδιορίσουν τοῦ τί ἡ καλή πίστις ἀπαιτεῖ. Ὁ κανών τοῦ ἄρθρ. 288 εἶναι δημοσίας τάξεως, διὰ τήν ἐφαρμογήν αὐτοῦ οὐδόλως ἐξετάζεται ἡ ὕπαρξις ἢ μή πταίσματος τοῦ ὀφειλέτου.

Πάσα παράβασις τοῦ ἄρθρ. 288 δημιουργεῖ ἀκυρότητα.-

13. ΕΙΔΗ ΠΑΡΟΧΩΝ

Διακρίνονται εις:

1) Ἀπλᾶς καὶ συνθέτους:
'Εάν δηλ. τὸ ἀποτέλεσμα πραγματοποιεῖται διὰ μιᾶς ἐνεργείας ἢ διὰ πλειόνων. Αἱ πλείονες συνδέονται μεταξύ των ὥστε ν'ἀποτελοῦν μίαν.

2) Θετικᾶς καὶ ἀποθετικᾶς:
'Εάν δηλ. τὸ περιεχόμενον αὐτῶν ἀποτελεῖται ἀπὸ πρᾶξιν ἢ παράλειψιν. Συνηθέστεραι εἶναι αἱ θετικαὶ παροχαὶ σιοποῦσαι εἰς τὴν ἐπίτευξιν πραγματικοῦ ἢ νομικοῦ ἀποτελέσματος. Παροχὴ τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον συνίσταται εἰς παράλειψιν εἶναι νοητέα ὅταν ὁ ὀφειλέτης δέν ὑποχρεοῦται ἐκ τοῦ νόμου εἰς παράλειψιν, ἀλλ'ἀντιθέτως ἠδύνατο νά πράξη τι καὶ συνεπεῖα τῆς ἐνοχικῆς σχέσεως ὑπεχρεώθη εἰς παράλειψιν. 'Επὶ τῶν ἐνοχῶν ἐπὶ παραλείψει δέν δύναται νά γίνῃ λόγος περὶ ὑπερημερίας τοῦ ὀφειλέτου. 'Αντίθετος ἐνέργεια δημιουργεῖ ἄλλας καταστάσεις περὶ ὧν κατωτέρω. Πρὸς τὴν παράλειψιν ὁμοιάζει ἡ ἀνοχή δηλ. ἡ ὑποχρέωσις πρὸς παράλειψιν ἐνεργείας ἐμποδιζούσης πρᾶξιν τινὰ τοῦ δικαιούχου. 'Επ' ἀμφοτέρων παραλείψεως καὶ ἀνοχῆς ἐφαρμόζονται οἱ αὐτοὶ κανόνες καὶ εἰδικώτερον τὸ ἄρθρ. 883 Π.Δ.

διαγράφει τούς κανόνες καθ' οὓς δύναται νά ὑποχρεωθῆ ὁ ἐπί παραλείψει ὑπόχρεως.

3) Διαιρετάς καί ἀδιαιρέτους : Διαιρεταί εἶναι ὅταν τό ἐν τῆς διαιρέσεως προκύπτον διαφέρει μέν τοῦ ὅλου κατά πόσον οὐχί καί κατά ποιόν. Τό ἀδιαίρετον εἶναι τό ἀντίθετον. Αἱ διαιρεταί ἐνοχαί ἀποτελοῦν τόν κανόνα καί δύναται νά ἀποσβεσθῶσιν διά μερικῆς καταβολῆς ἐφ' ὅσον συναινεῖ ὁ δικαιοῦχος, διά τοῦ θανάτου δέ τοῦ ἀρχικοῦ δικαιοῦχου ἐπιμερίζεται εἰς τόσας παροχάς ὅσοι καί οἱ διάδοχοί αὐτοῦ. Τό αὐτό συμβαίνει καί ἐπί θανάτου τοῦ ὀφειλέτου.

4) Ὁρισμένους καί ἀορίστους : Ὅπερ ἐξαρτᾶται ἐν τοῦ ἕαν τό ἀντικείμενον αὐτῶν εἶναι ὠρισμένον ἢ οὐ. Ἐν ἀμφιβολίᾳ περί τοῦ ποῖος ἔχει τό δικαίωμα τῆς συμπληρώσεως τῆς ἀοριστίας τοῦτο ἀνήκει εἰς τόν ὀφειλέτην. Ἐνοχαί ἐντελῶς ἀόριστοι δέν παράγουσιν ὀνόμενόν ἀποτέλεσμα, δύναται ὅμως νά εἶναι ἐν μέρει ὠρισμένοι καί ἐν μέρει ἀόριστοι.

5) Κυρίας καί παρεπομένους : Παρεπόμενοι εἶναι αἱ μεταγενεστέρως προσιθέμενοι εἰς τήν κυρίαν ἐνοχήν.

6) Εἰς διαρρηεῖς, καὶ προσκαίρουσ : Διαρρηῆς ^{παροχῆς} ἐνοχῆς ὑπάρχει ὅταν πρὸς ἐκτέλεσιν ταύτης ἀπαιτῆται διαρρηῆς ἐνέργεια τοῦ ὑποχρέου (π.χ. ὑπόσχομαι νά ἐργάζωμαι εἰς τὸ γραφεῖον σου). Τὸ ἀντίθετον εἶναι ἡ παροδική παροχή.

7) Παροχαί εἴδους ἢ γένους περὶ ὧν κατωτέρω :

Ι. Παροχαί γένους εἶναι ἐκεῖναι αἵτινες προσδιορίζονται κατὰ γενικὰ γνωρίσματα, ἐνῶ εἴδους εἶναι ἐκεῖναι αἵτινες ἔχουσιν ὡς περιεχόμενον ἀντικείμενον ἀτομικῶς ὠρισμένον.

Κατὰ τὰ ἄρθρ. 289 καὶ 290 Α.Κ. αἱ ἐνοχαί αὐται ἔχουσιν ὑπόφιν των ἐνσώματα πράγματα. Αἱ κατὰ γένος ἐνοχαί σπανίως ἔχουν ὑπόφιν των πράξεις, κυρίως τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι, ὡς ἐλέχθη, πράγματα. Τὰ πράγματα δύνανται νά εἶναι ἐνεστώτα ἢ μέλλοντα, ὠρισμένα ἢ ἀόριστα κλπ. Ἐπὶ τῆς κατὰ γένος ἐνοχῆς ἡ θέσις τοῦ πιστωτοῦ εἶναι καλλιτέρα διότι ὁ ὀφειλέτης τὸ πρὸς ἀπόσβεσιν τῆς υποχρεώσεώς του θά λάβῃ ἐκ πλειοτέρων. Ἐτερώθεν, ἐπ' αὐτῶν ἡ θέσις τοῦ ὀφειλέτου εἶναι ὅτε μὲν καλλιτέρα, διότι ἔχει νά ἐκλέξῃ μεταξύ πλειόνων πρὸς ἀπόσβεσιν τῆς ἐνο-

χῆς, ὅτε δέ χειροτέρα, διότι καίπερ καταστρε-
φομένης τῆς παροχῆς οὐχ' ἦττον δέν ἀπαλλάσσεται
οὗτος. "Ἀπαντα ταῦτα συνδέονται μέ τόν κανόνα
ὅτι "τό γένος δέν ἀπόλυται" ὅπερ σημαίνει ὅτι
ὁ ὀφειλέτης δέν δύναται ποσῶς νά ἀποφύγη τήν
ἐκπλήρωσιν τῆς ἐνοχῆς.

II. Ἡ κατά γένος ^{ἰσορροπία} ~~ἐνοχή~~ ἔξ ει δ ι κ ε ῦ
ε τ α ι διὰ τῆς ἐκτελέσεως.

Τό δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς, εἰάν ἄλλως δέν συ-
νεφωνήθη, ἀνήκει εἰς τόν ὀφειλέτην οὗτινος δεσμεύ-
εται ἡ βούλησις διὰ τῆς ἀσκήσεως. Ἐπιλεγόμενος ὁ ὀφειλέτης
τό παρασχετέον, δέον νά ἐκλέξη οὔτε τήν ἀρί-
στην, οὔτε τήν κατωτάτην, ἀλλά μέσην ποιότητα.

Κατά τό ἄρθρ. 290 Α.Κ. ἡ ἐξειδίκευσις τῆς
παροχῆς ἐπέρχεται ἀφ' ἧς ὁ ὀφειλέτης ἀποχωρήσει
τό πρᾶγμα ἐν τοῦ γένους καί προσφέρει τοῦτο εἰς
τόν δανειστήν κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε ὁ τε-
λευταῖος οὗτος, μή ἀποδεχόμενος τοῦτο, νά πε-
ριέλθῃ εἰς κατάστασιν ὑπερημερίας. Ἐάν δέ ὁ
ὀφειλέτης κατ' αἴτησιν τοῦ δανειστοῦ ἀποστείλῃ
τό πρᾶγμα τό συνιστοῦν τήν παροχήν εἰς τόπον
διάφορον τοῦ τόπου τῆς ἐκπληρώσεως τῆς παρο-
χῆς, ἡ συγκέντρωσις καί μεταβολή ταύτης εἰς
εἶδος ἐπέρχεται ἀφ' ἧς στιγμῆς παραδοθῇ τό πρα

γμα πρὸς ἀποστολήν.-

III. Ἐνοχὰ ἰκαταχρηστικὸ ὕ γένους εἶναι ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι ἔχουσιν ὡς ἀντικείμενον πρᾶγμα κατὰ γένος ὠρισμένον τὸ ὅποῖον ὅμως λαμβάνεται ἐξ ὠρισμένης μείζονος ποσότητος πραγμάτων. Εἰς τὰς ἐνοχὰς ταύτας, ἐάν τυχαίως καταστραφῇ ἡ μείζων ποσότης, ἀπαλλάσσεται ὁ ὀφειλέτης. Κατὰ τὰ λοιπὰ ἰσχύουν αἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρ. 289 καὶ ἐπ. Α.Κ.

8) Διαζευντικὰ ἰ^{παροχαι} ~~ἐνοχὰ~~ τ: Τοιαῦται εἶναι ἐκεῖναι αἵτινες ἔχουσιν ὡς ἀντικείμενον οὐχί ἕν ἀλλά πλείονα, ὀφειλόμενα οὐχί ἅπαντα ὁμοῦ ἀλλὰ διαζευντικῶς. Τὰ ἀντικείμενα δύνανται νά εἶναι καί πλείονα τῶν δύο. Τὸ ἀντικείμενον τῆς παροχῆς δύναται νά εἶναι ποικίλον.

I. Παραγωγικοί λόγοι τῆς διαζευντικῆς ἐνοχῆς εἶναι ἡ ἰδιωτικὴ βούλησις ἢ ὁ νόμος. Ἡ σκοπιμότης τῆς διαζευντικῆς ἐνοχῆς συνίσταται εἰς τοῦτο. ὅτι τὰ μέρη δι' αὐτῆς μειοῦσι τὴν ἐκ τῆς ἀπλῆς ἐνοχῆς δημιουργουμένην δέσμευσιν, ἐπιφυλάσσοντα εἰς ἑαυτὰ τὴν ἐλευθερίαν ἐκλογῆς, ἐάν δέ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς ἀνήκη εἰς τὸν δανειστήν τότε ἐπίσης μειοῦται ὁ κίνδυνος αὐ-

τοῦ καθ' ὅσον δύναται μεταξύ πλειόνων νά ἐκλέξη
τό ἱκανόν πρὸς ἀπόσβεσιν τῆς ἐνοχῆς.

Κατὰ τό ἄρθρ. 305 Α.Κ., ἐντός ἀντιθέτου συμφωνίας, τό δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς ἔχει ὁ ὀφειλέτης. Τό δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς μεταβιβάζεται διά καθολικῆς καί εἰδικῆς διαδοχῆς ἀπό τόν δικαιοῦχον τούτου.

II. 'Απλοποίησησιν τῆς ἐνοχῆς λέγοντες ἐννοοῦμεν τήν εἰς ὠρισμένον ἀντικείμενον, ἐν τῶν πλειόνων τοῦ γένους συγκέντρωσιν τῆς ἐνοχῆς. 'Εάν ὑπάρχωσιν πλείονες δανεισταί ἢ ὀφείλεται ἢ δήλωσις τῆς βουλήσεως περί ἐπιλογῆς γίνεται ἀπό κοινοῦ παρά τῶν δικαιοῦχων. 'Η ἀπλοποίησησιν γίνεται κανονικῶς μέν διά τῆς ἀσκήσεως τῆς ἐπιλογῆς ἥτις ὡς δήλωσις ἔχει ἀνάγκην λήψεως. 'Η δήλωσις τῆς ἐπιλογῆς εἶναι ἀνεπίδεκτος αἰρέσεως ἢ προθεσμίας. 'Αντικανονική δέ ἀπλοποίησησιν ὑφίσταται ὅταν τό διαζευκτικῶς ἠνωμένον καταστραφῇ ὥστε νά περιορισθῇ ἡ ἐνοχή ἀναγκαστικῶς εἰς τό ἕτερον. 'Εάν ὁ ἔχων τό δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς ἀρνηθῇ νά ἀσκήσῃ τοῦτο, ἐντός ἀλλης συμφωνίας, τότε ὁ δικαιοῦχος ἐνάγει διαζευκτικῶς καί ἡ καταδίκη διαζευκτικῶς χωρεῖ, ἐάν δέ κατὰ τήν ἐκτέλεσιν δέν ἐπιλέξῃται ὁ ὀφειλέτης τότε τό δι

καίωμα τῆς ἐπιλογῆς παρέχεται εἰς τόν δανειστήν

Ἐπί ἀντικανονικῆς ἀπλοποιήσεως κατὰ ῥητὴν
διάταξιν τοῦ ἄρθρ. 310 ἐπέρχεται συγκέντρωσις,
ἐπὶ τῶν σωζομένων λαμβανομένων ὑπ' ὄφιν τῶν ἄρ.
310-314 Α.Κ. Κατὰ τ' ἄρθρα ταῦτα: (α) Ἐ π ἰ ἐ -
π ἰ λ ο γ ῆ ς ὀ φ ε ἰ λ έ τ ο υ (1) καὶ τῆς
μιας παροχῆς ἀδυνάτου καταστάσεως πταίσματι αὐ-
τοῦ, ἡ ἐνοχὴ συγκεντροῦται εἰς τό σωζόμενον, οὗ
τινος καταστραφέντος ἐκ τύχης ὁ ὀφειλέτης δέν
ἀπαλλάσσεται ἀλλ' ὑποχρεοῦται εἰς καταβολήν τῆς
ἀξίας τῆς ἀδυνάτου παροχῆς, (2) ἐάν ὅμως ἡ μία
παροχὴ καταστραφῇ ἐκ τύχης, συγκεντροῦται εἰς
τὴν ἑτέραν ἥστινος τυχαίως καταστραφείσης ἀπαλ
λάσσεται καὶ (3) ἐάν ἡ μία παροχὴ καταστῇ ἀδύ
νατος πταίσματι τοῦ δ α ν ε ι σ τ ο ῦ τότε ὁ
ὀφειλέτης δικαιοῦται ἢ νά παράσχη τὴν σωζομένην
καὶ νά ζητήσῃ ἀποζημίωσιν ἢ νά θεωρήσῃ ἐαυτὸν ἀ
παλλαγέντα (β) Ἐ ἄ ν ἡ ἐ π ἰ λ ο γ ῆ ἄ -
ν ἡ κ ε ἰ ε ἰ ς τ ὄ ν δ α ν ε ι σ τ ῆ ν τότε
(1) τῆς ἑτέρας παροχῆς καταστραφείσης ἐκ τύχης ἡ
ἐνοχὴ συγκεντροῦται ἐπὶ τῆς σωζομένης, καταστρα
φείσης δέ καὶ ταύτης ἐκ τύχης ἀπαλλάσσεται ὁ ὀ
φειλέτης, (2) τῆς ἑτέρας παροχῆς καταστραφείσης
ἐκ πταίσματος τοῦ δανειστοῦ, ἡ ἐνοχὴ συγκεντροῦ

ηο

ται επί τῆς σωζομένης ἦν δύναται οὗτος νά ζητήσῃ ἀποζημιώων οὗτος τήν ζημίαν ἦν ὑπέστη ὁ ὀφειλέτης διά τήν ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτοῦ δημιουργίαν ἀδυναμίας, ἢ δύναται νά θεωρήσῃ ἀποσβεσθεῖσαν τήν ἐνοχὴν καί νά θεωρήσῃ ἑαυτὸν ἀπαλασσομένον τῆς πρὸς ἀποζημίωσιν ὑποχρεώσεως καί (β) εἴαν ἡ μία παροχὴ καταστῇ ἀδύνατος πταίσματι τοῦ ὀφειλέτου, ὁ δανειστής δύναται νά ζητήσῃ ἢ τήν σωζομένην παροχὴν ἢ ἀποζημίωσιν διά τήν καταστάσαν ἀδύνατον.

III. Δ ι α ζ ε υ κ τ ι κ ῆ ε ὑ χ έ ρ ε ι α
ὑπάρχει ὅταν ἔν εἶναι ἐν τῇ ἐνοχῇ ἀλλά δύναται ὁ ὀφειλέτης νά παράσχη ἕτερον καί νά ἐξοφλήσῃ.
'Ἡ διαζευκτικὴ εὐχέρεια γεννᾶται ἢ ἐκ τοῦ νόμου ἢ ἐκ δικαιοπραξίας.

9) Ἐνοχὰ εἰς ἄλλοδαπὸν νόμισμα. Ἐπί χρηματικῆς παροχῆς εἰς ἄλλοδαπὸν νόμισμα ἢ ὅποια εἶναι πληρωτέα ἐν Ἑλλάδι, ἐφ' ὅσον δέν ὑπάρχει ἀντίθετος συμφωνία ὁ ὀφειλέτης δικαιούται νά πληρώσῃ εἰς ἐγχώριον νόμισμα κατὰ τήν τρέχουσαν ἀξίαν τοῦ ἄλλοδαποῦ νομίσματος κατὰ τὸν χρόνον τῆς πληρωμῆς. Ἐάν ὁ ὀφειλέτης κατέστη ὑπερήμερος περὶ τήν ἐκπλήρωσιν τῆς ἄνω παροχῆς τότε ἰσχύει ὅτι ἰσχύει ἐπὶ πάσης ὑπερημερίας τοῦ ὀ-

φειλέτου, περί ἧς κατωτέρω, χρηματικοῦ ποσοῦ.
'Εάν ἡ ὑπερμερία ὀφείλεται εἰς τόν δανειστήν,
ἡ μετά τήν ὑπερμερίαν τυχόν ὑπερτίμησιν τοῦ
ἄλλοδαποῦ νομίσματος δέν βαρύνει τόν ὀφειλέτην
(291, 292 A.K.).

14. ΤΟΚΟΣ

I. Δύο ἔννοιαι ὑπάρχουν, ἡ εὐρεΐα, καθ' ἣν
τόκος εἶναι πᾶσα ἀμοιβή διὰ τήν στέρησιν τῆς
ἀπολαύσεως ἀντικειμένου τινός (π.χ. μισθώματα)
ἢ στενῆ, καθ' ἣν εἶναι ἡ ποσότης ἀντικαταστατῶν
πραγμάτων, ἣν δικαιούται ν' ἀξιῶσῃ ὁ δανειστής
διὰ τήν στέρησιν ἀπολαύσεως μείζονος ποσότητος
πραγμάτων τοῦ αὐτοῦ εἴδους. Ἡ τελευταία αὕτη
ἔννοια εἶναι ἡ νομική τοιαύτη ἡ καί ἐρευνητέα
ἐνταῦθα. Ἡ ἔννοια τοῦ τόκου εἶναι κυρίως προ
ἴόν κεφαλαιοκρατιῶν ἀρχῶν, ἔχει δέ τήν βάσιν
εἰς τήν σιέφιν καθ' ἣν δέν εἶναι δίκαιον τίς στε
ρούμενος ποσότητος ἀντικαταστατῶν πραγμάτων ἃ
τινα δίδει εἰς ἄλλον ὅστις οὕτω ἔχει τήν εὐ-
καιρίαν νά κερδίξῃ, νά μή λαμβάνῃ καί ὁ δίδων
ἀποζημίωσιν τινα διὰ τήν στέρησιν ταύτην. Πε-
ραιτέρω ἡ ἔννοια τοῦ τόκου ἐξελίχθη ~~ἐ~~ ἡσήμερον
εἰς σοβαρόν μέσον τῆς οἰκονομικῆς κινήσεως.

II. Συνεπῶς προϋποθέσεις τῆς ὑπό στενῆν ἔν-

νοϊαν τόκος εἶναι:

(α) "Υπαρξίς κεφαλαίου. Τῆς διὰ τό κεφάλαιον ἐνοχῆς παρεπομένη τοιαύτη εἶναι ἡ τῆς τοκοδοσίας. Τό κεφάλαιον δέον νά ἀποτελεῖται ἐξ ἀντικαταστατῶν πραγμάτων, συνήθως χρημάτων. Λόγω τῆς μορφῆς τοῦ παρεπομένου, ἀκύρου οὔσης τῆς κυρίας ὑποχρέωσης εἶναι ἄκυρος καί ἡ τοιαύτη τοῦ τόκου, ἀποσβεσθείσης τῆς κυρίας, ἀποσβέννυται καί ἡ τοιαύτη τοῦ τόκου, τόκοι ὅμως πρό τῆς ἀποσβεσσεως καταστάντες ἀπαιτητοί, ἐάν ἄλλο τι δέν συνεφωνήθη, ὀφείλονται καί μετά τήν ἀπόσβεσιν.

Ἀποσβεσθείσης τῆς κυρίας παροχῆς συνεπεῖα παραγραφῆς ἀποσβέννυνται καί οἱ τόκοι δεδουλευμένοι καί μή. Καταβάλλωντες τοῖς τόκοις ἀχρεωσθέντος κεφαλαίου ἀναζητεῖ τούτους βάσει τῶν ἀρχῶν τοῦ ἀδικαιολογητοῦ πλουτισμοῦ, καταβάλλων ὅμως τόκοις δι' ὀφειλόμενον κεφάλαιον ἀλλά μή συμπεφωνημένους καί μετά ταῦτα ἀναζητῶν τούτους δύναται, κατά τὰς περιστάσεις, ν' ἀποκρουσθῆ ἐάν ἡ καταβολή ἐγένετο ἐξ ἠθικοῦ καθήκοντος (906 Α.Κ.).

(β) Οἱ τόκοι δέον νά εἶναι πράγματα ἀντικαταστατά τοῦ αὐτοῦ εἴδους μέ τό κεφάλαιον.

γ) Νά ὑπάρχη παραγωγικός τις λόγος πρός παροχὴν τόκου (ἤτοι δικαιοπραξία ἢ ὑποχρέωσις νό

μου, ὡς συμβαίνει π.χ. εἰς ἄρθρ. 293 § 3, τόκος ὑπερμερίας.

Τόκοι δέν εἶναι οὔτε αἱ περιοδικαί πρόσροδοι, οὔτε τά μερίσματα τῶν μετοχῶν.

Περιρισμοί τόκου:

(α) Καίτοι ἡ λήψις τόκου ἐπιτρέπει τήν ἐπωφελῆ διά τήν ἐθνικήν οἰκονομίαν κίνησιν τοῦ κεφαλαίου, οὐχ' ἦττον ἵνα μή αὕτη καταντᾶ εἰς ἐκμετάλλευσιν, ἴδιως τῶν πενεστέρων τάξεων, διά τοῦ ἄρθρ. 293 Α.Κ. ὠρίσθη ὅτι τό ἀνώτατον θεμιτόν ὄριον τοῦ συμβατικοῦ καί τοῦ τόκου ὑπερμερίας ὀρίζεται διά νόμου. Διά νόμον δέ τοῦ 1946 ὠρίσθη ὅτι τό τοιοῦτον ἐπιτόκιον εἶναι διά τούς συμβατικούς 10⁰/ο ἐτησίως καί διά τούς τῆς ὑπερμερίας 12⁰/ο ἐτησίως, συμπεριλαμβανομένων καί τῶν πάσης φύσεως προμηθειῶν καί σχετικῶν ἀνταλλαγμάτων κατὰ τό ἄρθρ. 293 § 2 Α.Κ. Πᾶσα λήψις τόκου ὑπέρ τά ἄνω ὄρια ὑφ' οἵανδήποτε μορφῆν συμβάσεως καί ἐάν συμφωνεῖται, εἶναι ἄκυρος ὡς πρός τό ὑπερβάλλον, ὁ δέ λαμβάνων, ἐφ' ὅσον κατὰ τό ἄρθρ. 404 § 1 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικος πρόκειται περί πιστωτικῆς συμβάσεως καί ἐκμεταλλεύεται τήν ἀνάγκην, τήν πνευματικήν ἀδυναμίαν, κουφότητα, ἀπειρίαν, ἢ ψυχικήν ἔξαφιν τοῦ λαμβάνοντος, δι-

ώνεται ποινικῶς διὰ τοκογλυφίαν καί

(ββ) Κατ' ἀρχὴν ἀπαγορεύεται ὁ ἀνατοκισμὸς δηλ. ἡ λήψις τόκων τοῦ τόκου (ἀρ. 296 Α.Κ.).

Ἀντιθέτως ὁ ἀνατοκισμὸς ἐπιτρέπεται ἐπὶ παντός εἶδους τόκου (συμβατικοῦ ἢ ὑπερημερίας) ἐάν ὑπάρχη περὶ τούτου συμφωνία ἢ ἐάν ζητηθῇ δι' ἀγωγῆς, εἰδικὸν περιεχούσης αἴτημα. Ὡς πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς τρόπους τούτους ἀπαιτεῖται νὰ εἶναι οἱ τόκοι καθυστερούμενοι ἐπὶ ἓν τὸλάχιστον ὀλόκληρον ἔτος, ἢ ἐπὶ μίαν χρῆσιν διὰ τὸ Δημόσιον.

III. Τὸ ἄρθρ. 296 παρέχει εὐχέρειαν εἰς ταμειυτήρια ἢ ἄλλα πιστωτικὰ ἰδρύματα ὅπως διὰ τοῦ καταστατικοῦ των ἐπιτρέπουν τὸν ἀνατοκισμόν.

Ἐπίσης ἔμποροι δι' ἀπαιτήσεις κατ' ἀλλήλων ἐξ ἐμπορικῆς δι' ἀμφοτέρους αἰτίας προερχόμενοι, ἐπιτρέπεται νὰ συμφωνοῦν τόκον τόκου δι' ὀφειλὴν τὸλάχιστον ἑνὸς ἑξαμήνου (110 Εἰς.ΝΑΚ).

IV. Ἡ ἀπόσβεσις τῆς περὶ τόκων ὑποχρέωσης ἐπέρχεται διὰ α) καταβολῆς, β) ἀφέσεως, καὶ γ) διὰ 5 τοῦς παραγραφῆς ἔστω καὶ ἐάν πρόκειται περὶ συμβατικοῦ ἢ ὑπερημερίας τόκου. Ἀπόφασις

καταδικάζουσα εἰς τοκοδοσίαν παραγράφεται με-
τά 20τίαν.

Δύναται νά ἐγερθῆ αὐτοτελής ἀγωγή περί πα-
ροχῆς τόκων.

15. ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΙΣ

I. Περί διαφέροντος (ἢ ἀποζημιώσεως) πρα-
γματεύονται τ' ἄρθρ. 297-300 Α.Κ. Διατάξεις ὁ-
μως περί διαφέροντος εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι καί
εἰς ἄλλα μέρη τοῦ Α.Κ. ὡς π.χ. εἰς "ρ. 914 ΑΚ
κ. ἐπ. Ἀποζημιώσεις ἢ διαφέρον εἶναι ἡ ἀποκα-
τάστασις τῆς εἰς τήν περιουσίαν τοῦ δανειστοῦ
ἐπενεχθείσης ζημίας διὰ πράξεως ἢ παραλείψεως
τοῦ ὀφειλέτου. Ἡ ἔννοια αὕτη καθιστᾷ σεβασόν
τὸ ἰδιωτικόν δικαίωμα διότι πᾶς ὄστις θά προ-
σβάλη τοῦτο γνωρίζει ὅτι θά ὑποχρεωθῆ εἰς ἀπο-
ζημίωσιν.

II. Συνεπῶς ἀπαραίτητος προϋπόθεσις πρὸς
ὑποχρέωσιν ἀποζημιώσεως εἶναι ἡ ὕπαρξις ζημί-
ας.

Ζημία εἶναι πᾶσα εἰς τήν περιουσίαν τι-
νός ἢ εἰς ἕτερα ἀγαθὰ μὴ περιουσιακῆς φύσεως, ἐ-
πελθοῦσα βλάβη.

Ἡ ζημία δύναται νά εἶναι ἄμεσον ἀποτελέ-
σμα τοῦ ζημιογόνου γεγονότος ἢ ἔμμεσον τοιοῦ

τον.

Περαιτέρω ἡ ζημία δύναται ν' ἀφορᾷ τὴν μείωσιν τῆς κερτημένης περιουσίας τοῦ ζημιωθέντος, (θετική) ἢ νὰ ἐμποδίζῃ τὴν αὔξησιν ταύτης (ἀποθετική ἢ διαφυγόν κέρδος).

Τὸ διαφυγόν κέρδος ἀποζημιούται κατ' ἄρθρον 298 Α.Κ. μόνον ἐφ' ὅσον τὸ κέρδος ὅπερ διέφυγεν λαμβανομένης τῆς συνήθους πορείας τῶν πραγμάτων ἢ τῶν εἰδιων ἐν τῇ συγκεκριμένη περιπτώσει περιστάσεων καὶ ληφθέντων προπαρασκευαστικῶν μέτρων, προσεδωκᾶτο μετὰ πιθανότητος. Ζήτημά πραγματικόν εἶναι τὸ πότε ἐπῆλθεν ζημιολόγον γεγονός ἄγον εἰς ἀποζημίωσιν.

III. Σκοπὸς τῆς ἀποζημιώσεως εἶναι ἡ ἀναπλήρωσις τοῦ κενοῦ τὸ ὁποῖον ἀφήνει ἡ ζημία εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ δανειστοῦ. "Αρα ὁ δανειστής θὰ λάβῃ οὐχί τὴν ἀντικειμενικῶς καθοριζομένην ζημίαν ἀλλὰ ἐκεῖνο ὅπερ οὗτος ἀποδέδειγμένως ἐζημιώθη, ἔστω καὶ ἐάν τοῦτο εἶναι διάφορον τῆς ἀντικειμενικῆς κρίσεως (Id quod interest creditoris). Συνεπῶς ἡ πρὸς ἀποζημίωσιν ὑποχρέωσις δύναται νὰ προέρχηται εἴτε (α) συνεπεία ἀδικήματος καὶ μὴ τιμωρητέου ἔστω ἀπὸ τὸν Ποιν. Κώδικα, ἢ (β) συνεπεία δικαιοπραξίας

ή και (γ) συνεπεία διατάξεως νόμου.

Τό ζημιογόνον γεγονός δύναται νά είναι πρᾶξις ή παράλειψις.

IV. 'Επίσης διά τό διαφέρον πρέπει νά δύναται τό ζημιογόνον αποτέλεσμα ν' αποδοθῆ εἰς ὠρισμένην πρᾶξιν ή παράλειψιν (αἰτιώδης συνάφεια).

Πότε ὑπάρχει αἰτιώδης συνάφεια; Περί αὐτοῦ ἀνεπτύχθησαν αἱ ἐξῆς θεωρίαι:

(α) 'Η τῆς "ἐνεργοῦ αἰτίας" (Causa efficiens) καθ' ἣν μεταξύ τῶν διαφόρων ὄρων τῶν παραγαγόντων τό ζημιογόνον αποτέλεσμα ὑπάρχει εἰς ὅστις ἐνεργεῖ ὡς "αἰτία" πρὸς παραγωγὴν τούτου, τῶν ἄλλων ὄντων "ἀπλῶν ὄρων" πρὸς συνδρομὴν τοῦ κυρίου.

(β) 'Η τοῦ "ἰσοδυνάμου τῶν ὄρων" (Conditio sine qua non) καθ' ἣν μεταξύ τῶν πλείστων ὄρων, τῶν δημιουργῶν τοῦ ζημιογόνου αποτελέσματος δέν δύναται τις νά διακρίνη τόν προέχοντα ἀλλά πάντες ἰσοδυνάμως ἐνήργησαν ἐπὶ τῷ ἀποτελέσματι καί

(γ) Τὴν θεωρίαν τῆς "προσφόρου αἰτίας" (Causa adaequata). Κατ' αὐτὴν οἱ ὄροι οἱ δημιουργοὶ τῶν τό ζημιογόνον ἀποτελέσματος διακρίνονται εἰς τοσούτους οἱ ὅποιοι κατά τὴν κανονικὴν πορείαν τῶν

πραγμάτων παράγουσι τό αποτέλεσμα καί είς τοι-
ούτους οἷτινες είς έξαιρετικάς περιπτώσεις πα
ράγουν αυτό· ώς αίτίαν τοῦ αποτελέσματος θεω
ροῦμεν τούς πρώτους ὄρους. Συνεπῶς αίτία τοῦ
ζημιογόνου αποτελέσματος θεωρεῖται ἐκεῖνη ἡ
τις κατά τήν κανονικήν πορεία τῶν πραγμάτων δύ
ναται νά ἐπιφέρη τό ζημιογόνον αποτέλεσμα ἡ
κατ' ἄλλην ἔκφρασιν μεταξύ τοῦ ζημιογόνου ἀπο-
τελέσματος καί τῆς αίτίας νά ὑφίσταται "αίτι
ώδης συναφεία", ὥστε τό αποτέλεσμα νά δύναται
ν' ἀποδοθῆ είς τήν αίτίαν (π.χ. τραυματίζω τόν
Α καί οὔτος μεταφερόμενος διά τοῦ αυτοκινήτου
θνήσκει ἐκ τοῦ αυτοκινητιστικοῦ δυστυχήματος εἶ
μαι ὑπαίτιος μόνον τοῦ τραύματος, ἀντιθέτως ἐ
άν ὁ Α ἀποθάνῃ ἐκ μόλυνσεως τοῦ τραύματος τό
τε εἶμαι ὑπαίτιος καί τοῦ θανάτου). "Ἄρα εἶναι
ἐπόμενον παρέμβασις ἑτέρου γεγονότος νά ἐπιφέ
ρη "διακοπήν τῆς αίτιώδους συναφείας".

ν. Οὐχί πᾶσα ζημία ὑποχρεοῖ είς ἀποζημίω-
σιν ἀλλά μόνον ἡ ὑπαιτία τοιαύτη, ὡς τοιαύτη
δέ θεωρεῖται ἡ προελθοῦσα ἐκ δόλου ἡ ἀμελείας,
πᾶσα ἕτερα ζημία προέρχεται ἐκ τυχαίου γεγονό
τος καί δέν παράγει ὑποχρέωσιν πρὸς ἀποζημίω-
σιν.

Ἐπὶ τῆς ἐπιπέδου καὶ ἡ ἐκ παραβάσεως τοῦ νόμου προ-
ερχομένη ζημία ἣτις ἐρευνᾶται εἰς τὸ περί ἀδι-
κοπραξιῶν κεφάλαιον.

VI. Τί ἀποζημιούται καὶ πῶς.

Ἐκιννοῦντες ἐκ τῆς βάσεως ὅτι, διὰ τοῦ δια-
φέροντος δέν δημιουργεῖται πηγὴ πλουτισμοῦ, ἀλλ'
ἀποκατάστασις τῆς ζημίας τοῦ ζημιωθέντος, ἔπε-
ται ὅτι ἡ ζημία θ' ἀποκατασταθῆ βάσει οὐχὶ τῶν
ἀντικειμενικῶν κριτηρίων, ἀλλὰ τῶν ὑποκειμενι-
κῶν τοιούτων τοῦ ζημιωθέντος ἣτις ὅμως δέν πρέ-
πει νὰ ταυτίζεται πρὸς τὴν ἀπὸ διαθέσεως ἀξίαν
καθ' ὅσον ἡ μὲν πρώτη ἀφορᾷ τὴν ζημίαν τὴν ὁποί-
αν ὑπέστη ὁ ζημιωθεὶς ἡ δὲ δευτέρα ἀφορᾷ τὴν
ζημίαν ἣν θεωρεῖ αὐτός ὅτι ὑπέστη.

Ἡ ἀποζημίωσις γίνεται κατ' ἀρχὴν χρηματικῶς
εἰς ἐξαιρετικὰς δὲ περιπτώσεις φυσικῶς. Οὐχ' ἔτι
τον τὸ δικαστήριον τῆ αἰτήσει τοῦ ἑνὸς τῶν δια-
δίκων δύναται νὰ διατάξῃ καὶ τὴν φυσικὴν ἀποκα-
τάστασιν ἐκτιμῶν καὶ εἰδικωτέρας συνθήμας.

Χρόνος σκοπητέος διὰ τὸν ὑπολογισμόν τῆς ἀ-
ποζημιώσεως εἶναι: (α) ὁ τοιοῦτος καθ' ὃν λαμβά-
νει χώραν ἡ καταβολή, (β) ἐπὶ ἀλλοδαποῦ νομίσμα-
τος εἶναι ὁ κατὰ τ' ἄνω εἰς ἄρθρ. 291 ἀναφερόμε-
νος (γ) εἰάν ἡ ὑπόθεσις φθάσῃ εἰς τὸ δικαστήρι-

ον ὁ χρόνος τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως (καταψηφίσεως), (δ) ἐπὶ ὑπερημερίας ἢ ὁ χρόνος τῆς καταψηφίσεως ἢ τῆς ἐνάρξεως τῆς ὑπερημερίας καὶ (ε) ἐπὶ διαφέροντος ἐξ ἀδικήματος, ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ τὰ εἰδικιώτερον ἀναφερόμενα εἰς τὸ οἰκεῖον μέρος.

VII. Περιορισμός τοῦ διαφέροντος.

(α) Ἐπὶ συντρέχοντος πταίσματος (300 Α.Κ.) Αἱ σχετικαὶ διατάξεις εἰσὶν ἀφαρμοστέαι ἀνεξαρτήτως τοῦ παραγωγικοῦ λόγου τῆς ἀποζημιώσεως. Τὸ δικαστήριον δύναται νὰ μὴ ἐπιδικάσῃ ἀποζημίωσιν ἢ νὰ μειώσῃ ταύτην: (1) Ἐάν. καὶ ὁ ζημιωθείς συνετέλεσεν ἐν πταίσματός του εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς ζημίας. Ὁ βαθμός τοῦ πταίσματος εἶναι ἀδιάφορος παίζων ῥόλον μόνον εἰς τὸν ἐπιμερισμόν τῆς ζημίας, (2) Ἐάν ὁ ζημιωθείς παρέλειπεν ν' ἀποτρέψῃ ἢ περιορίσῃ τὴν ζημίαν καὶ (3) Ἐάν ἀπεσιώπησεν ἀπὸ τὸν ὀφειλέτην τὸν κίνδυνον ἀσυνήθως μεγάλης ζημίας ὃν ὁ ὀφειλέτης δὴ ἐγνώριζεν οὔτε ἄφειλεν νὰ γνωρίσῃ. Ἀπασαὶ αἱ ἀνωτέρω περιπτώσεις δέον νὰ κρίνωνται κατὰ τὴν καλὴν πίστιν.

(β) Ἐπὶ συμφητισμοῦ κέρδους καὶ ζημίας. Δηλ. ὅταν ἡ ζημία κατέλιπε καὶ κέρδος εἰς τὸν ζημι-

ωθέντα ὅπερ ὅμως τελεῖ εἰς αἰτιώδη συνάφειαν.
'Η πρὸς ἀποζημίωσιν ὅμως ἀξίωσις κατὰ τὸ ἄρθρ.
930 § 3 δέν ἀποκλείεται ἐκ τοῦ ὅτι καί ἄλλοστις
ὑποχρεοῦται εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ παθόντος. Καί

(γ) Οὐδεὶς δικαιούται ν' ἀξιώσῃ ἀποζημίωσιν
διὰ ζημίαν ἔχουσα βάσιν ἀνηθικότητα ἢ παρανε-
μίαν.

VIII. ΑΡΝΗΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΔΙΑΦΕΡΟΝ

Τοιοῦτον εἶναι ἡ ζημία τὴν ὁποίαν ὑπέσθηται
ἄνευ πταίσματός του, διότι ἐπίστευσεν εἰς τὴν
κατάρτισιν συμβάσεώς τινος, ἣτις δέν κατηρτί-
σθη. 'Η διαφορὰ μεταξύ τοῦ θετικοῦ διαφέροντος
εἶναι οὐ χί εἰς τὸ ὅτι τὸ μὲν ἀφορᾷ τὴν θε-
τικὴν ζημίαν τὸ δέ τὸ διαφυγόν κέρδος, ἀ λ -
λ ἄ εἰς τὸ ὅτι τὸ μὲν ἀφορᾷ τὴν ζημίαν ἐκ τῆς
μὴ ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως (θετικόν), τὸ δ' ἕτερον
ἐκ τῆς μὴ καταρτίσεως ταύτης (ἀρνητικόν).

16. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΔΑΠΑΝΩΝΤΟΣ (301-304)

I. 'Ο ὑπόχρεος πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν δα-
πανῶν εἰς ἃς ἕτερος ὑπεβλήθη, ὑποχρεοῦται ὅπως
παράσχη καὶ τὸν τόκον τῶν δαπανηθέντων ἀπὸ τῆς
δημιουργίας τῆς δαπάνης. 'Εάν πρόκειται πρᾶγμα
ἀποδοτέον, τότε δέν δίδεται τόκος κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ'
ἣν ὁ εἰς ἀποζημίωσιν δικαιούμενος ἀπολαμβάνει

τῶν καρπῶν τοῦ πράγματος (301).

II. Εἰς ἅς περιπτώσεις ὁ νόμος χορηγεῖ τὸ δικαίωμα τῆς ἀφαιρέσεως κατασκευασμάτων γενομένων ἐπὶ ἀποδοτέου πράγματος, διὰ δαπάνας ἅς ἐνήργησεν ἐπ' αὐτοῦ· τότε ὁ ἀφαιρῶν ὑποχρεοῦται δαπάναις του νὰ ἐπαναφέρῃ τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν. Ἡ ἀφαίρεσις ἀσμεῖται καὶ πρὸ καὶ μετὰ τὴν ἀπόδοσιν, εἰς τὴν τελευταίαν περιπτώσιν ὁ κάτοχος τοῦ πράγματος δικαιούται ν' ἀξιῶσῃ ἀσφάλειαν (302).

III. Ὁ ὑπόχρεος εἰς λογοδοσίαν ὑποχρεοῦται ν' ἀνακοινώσῃ εἰς τὸν πρὸς ὃν αὕτη πλήρῃ λ/σμὸν ἐσόδων καὶ ἐξόδων καὶ ἐπισυνάψῃ τὰ δικαιολογητικά ἔγγραφα (303).

IV. Ἐπὶ ὑποχρεώσεως πρὸς χορήγησιν ὁμάδος πραγμάτων ἢ πληροφοριῶν, ὁ ὑπόχρεος, δέον νὰ χορηγήσῃ κατάλογον τῶν στοιχείων τῆς ὁμάδος. 304

οὐ 17. ΤΟΠΟΣ ΠΑΡΟΧΗΣ (320-322).

I. Διὰ τοῦ ἄνω τίτλου ἐννοοῦμεν τὸν τόπον εἰς ὃν πρέπει ὁ ὀφειλέτης νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν παροχὴν ἵνα ἐπέλθῃ ἡ ἀπόσβεσις. Ὁ καθορισμὸς τοῦ τόπου εἶναι κρίσιμος διότι καθορίζεται ἡ ἀρμοδιότης τῶν δικαστηρίων, ἐπέρχεται ἡ ὑπερῆμερία

ηλπ.

Ὁ τύπος κανονίζεται:

(α) Ἀπό τήν συμφωνίαν (ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς).

(β) Ἐκ τῶν περιστάσεων ὑφ' ἧς τελείται ἡ δικαιοπραξία, ὅτε δέον νά λαμβάνηται ὑπόφιν ἡ καλή πίστις καί τά συναλλακτικά ἥθη.

(γ) Ἐάν δέν προσδιορίζεται κατά τ' ἄνω, τότε τοιοῦτος εἶναι ἡ κατοικία τοῦ ὀφειλέτου. Ἐπί ἀμφοτεροβαρῶν συμβάσεων ἐκότερος ὀφείλει νά παραλάβῃ τήν παροχήν εἰς τήν κατοικίαν τοῦ ἄλλου.

Ὡς κατοικία λαμβάνεται ὑπόφιν ἐκεῖνη ἣν εἶχεν ὁ ὀφειλέτης κατά τόν χρόνον τῆς συνάψεως τῆς συμβάσεως.

Ὡς κατοικία νοητέαν οὐ μόνον τήν τοιαύτην ὑπό τήν νομικῆν τῆς ἔννοιαν, ἀλλά καί αὐτόν τόν οἶκον τοῦ ὀφειλέτου, ἢ καί τό μέρος τῆς ἐπαγγελματικῆς αὐτοῦ ἐγκαταστάσεως.

II. Ἐπί χρηματικῶν ἐνοχῶν, ἐν ἀμφιβολίᾳ, ὁ ὀφειλέτης δέον νά καταβάλῃ τήν παροχήν εἰς τήν κατά τήν καταβολήν κατοικίαν τοῦ δανειστοῦ ἢ τόν τόπον τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐγκαταστάσεώς του. Τά χρήματα ταξιδεύουν μέ κίνδυνον τοῦ ὀφειλέτου, τόν ὁποῖον βαρύνουν τά ἐξοδα. Ἐάν ἡ κατοικία εἶναι διάφορος κατά τήν καταβολήν καί

διάφορος κατά τόν χρόνον τῆς συνάψεως τῆς ^{Ει-}
καιοπραξίας, τότε καταβάλλεται εἰς τήν κατά
τόν χρόνον τῆς δικαιοπραξίας κατοικίαν.

III. Οὕτω ἐδημιουργήθη ἡ διαίκρισις μεταξύ
κομισίμων καί ἀρσίμων παροχῶν.

18. ΧΡΟΝΟΣ ΠΑΡΟΧΗΣ (323-324)

I. Ἐκ τοῦ προσδιορισμοῦ τοῦ χρόνου ἐξο-
φλήσεως ἐξαρτῶνται πλεῖστα ὄσα ζητήματα π.χ. ὁ
περημερίας κλπ. Ταῦτα ῥυθμίζονται ὡς ἀκολούθως:

(α) Ἰσχύουν τά συμφωνηθέντα.

(β) Ἄλλως ῥυθμίζονται ὡς ἐκ τῆς φύσεως καί
τοῦ εἴδους τῆς παροχῆς.

(γ) Καί ἐν ἐλλείψει αὐτῶν ἡ παροχή κατά
τό ἄρθρ. 323 Α.Κ. εἶναι παραχρῆμα ἐντελεστέα.
Ἡ ἔννοια τῆς διατάξεως ταύτης εἶναι ὅτι, τό
"παραχρῆμα" εἶναι ἐρμηνευτέον κατά τήν καλήν
πίστιν καί τά συναλλακτικά ἤθη, δηλ. πρέπει ν'
ἀναμείνωμεν ἐπί τοσοῦτον ὥστε νά λειτουργήσῃ ἡ
ἐνοχική σχέσις.

II. Ἐάν ὁ χρόνος πρός ἐκπλήρωσιν τῆς πα-
ροχῆς εἶναι ὠρισμένος, τότε ὁ ὀφειλέτης ἐν ἀμ-
φιβολία δικαιούται νά ἐκπληρώσῃ καί προηγουμέ-
ως τήν παροχήν, δέν δικαιούται ὅμως εἰς ἀφαί-

ρεσιν προεξοφλητικοῦ τόκου, δηλ. εἰς ἀφαίρεσιν ἐκεῖνου τοῦ ποσοῦ ὕπερ θά ὠφεληθῆ ὁ ὀφειλέτης λαμβάνων ἐνωρίτερον τὰ ὀφειλόμενα καί δανείζων ταῦτα μέχρι τοῦ κανονικοῦ χρόνου ἐξοφλήσεως.

ρϞ 19. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΠΙΣΧΕΣΕΩΣ (325-329)

Ι. Δικαίωμα ἐπισχέσεως ἢ ὡς ἄλλως λέγεται παρακρατήσεως ἢ παρακατασχέσεως, ὑπάρχει ὅταν ὁ ὀφειλέτης ἔχη κατά τοῦ δανειστοῦ ληξιπρόθεσμον ἀξίωσιν, συναφῆ πρὸς τὴν ἰδιικήν του ὀφειλήν. ὅποτε οὗτος δύναται, ἐφ' ὅσον δέν προκύπτει ἄλλως, ν' ἀρνηθῆ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἰδικῆς του παροχῆς μέχρις ὅτου ὁ δανειστής ἐκπληρώσῃ τὴν ἐναντι αὐτοῦ ὑποχρέωσίν του.

Τὸ δικαίωμα τῆς παρακατασχέσεως εἶναι ἰδιομορφον, διότι συνίσταται μόνον εἰς τὴν δυνατότητα ὅπως διὰ τῆς παρακρατήσεως τοῦ ὀφειλομένου ἐξαναγκάσῃ τὸν δανειστήν του εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὑποχρεώσεως. ἀσκεῖται δέ δι' ἐνστάσεως ἀναβλητικῆς μορφῆς κατά τοῦ ἀξιοῦντος τὴν ἰδίαν παροχὴν δανειστοῦ. Ἡ ἐκ τοῦ δικαιώματος τούτου παραίτησις ἐν τῶν προτέρων εἶναι νόμιμος παραλύει δέ τοῦτο ἐφ' ὅσον ὁ καθ' οὗ προτίθεται νὰ παράσχῃ ἀσφάλειαν, οὐχί ὅμως δι' ἐγγυητοῦ, ἀλλ'

ἄλλως.

II. Ἀπαραίτητα στοιχεῖα διὰ τὴν ἄσκησιν τοῦ δικαίωματος τούτου, ὡς ἐκ τῶν ἄνω συνάγονται, εἶναι:

(α) Ὑπαρξίς ἐκατέρωθεν ἀξιώσεων.

(β) Ἡ ἀξιώσις τοῦ ὀφειλέτου νὰ εἶναι ληξιπρόθεσμος.

(γ) Αἱ ἐκατέρωθεν ἀξιώσεις νὰ εἶναι συναφεῖς ὡς π.χ. συμβαίνει ὅταν αὗται προέρχονται ἐκ τῆς αὐτῆς νομικῆς σχέσεως.

III. Δικαίωμα ἐπισχέσεως δέν ὑφίσταται κατ' ἀξιώσεων καθ' ὧν ἀποκλείεται ὁ συμφηφισμός.

Ἐάν ὁ δανειστής ἀξιώσῃ τὴν παροχὴν κατ' αὐτῆς δέ ἀντιτάσῃ δικαίωμα παρακατασχέσεως ὁ ὀφειλέτης, τότε ὁ ὀφειλέτης καταδικάζεται μὲν νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑποχρέωσίν του ὑπὸ τὸν ὄρον ὅμως ὅτι καὶ ὁ ἐνάγων δανειστής θά ἐκπληρώσῃ ταύτοχρόνως τὴν βαρύνουσαν αὐτόν ἔναντι τοῦ ἐναγομένου ὑποχρέωσιν.

Ὁ ὑπόχρεως εἰς ἀπόδοσιν πράγματος πρὸς ἕτερον δικαιούται νὰ παρακρατήσῃ τοῦτο μέχρις ὅτου καταβληθοῦν αἱ δαπάναι εἰς ἃς ὑπεβλήθη ἄριν τούτου ἢ μέχρις ὅτου ἀποζημιωθῇ διὰ τὰς ζημίας ἃς ὑπέστη.

ΑΝΩΜΑΛΟΣ ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΕΝΟΧΩΝ

20. ΠΤΑΙΣΜΑ (330-334)

I. 'Εάν ὁ ὀφειλέτης ἐκπληροῖ πλήρως καί κατὰ τὰ συμφωνηθέντα τήν ὑποχρέωσίν του καί ὁ δανειστής λαμβάνει ἐκεῖνα τὰ ὅποια δικαιούται προσηκόντως προσφερόμενα, τότε λέγομεν ὅτι ἡ ἐνοχή ἐξελίσσεται ὁμαλῶς· εἰς πᾶσαν ἑτέραν περιπτώσιν ἡ ἐξέλιξις τῆς ἐνοχῆς βαίνει ἀνωμόλως.

Τό κοινόν μεταξύ τῶν αἰτιῶν αἴτινες δημιουργοῦν τήν ἀνώμαλον ἐνοχήν συνίσταται εἰς τό ὅτι ἐφ' ὅσον στηρίζονται εἰς πταῖσμα δημιουργοῦν ὑποχρέωσιν ἀποζημιώσεως τοῦ πταίσματος.

II. Περί τῆς ἐννοίας τοῦ πταίσματος καί τῆς ἐν ταύτῃ εὐθύνης ὁμιλοῦν τ' ἄρθρ. 330-334 Α.Κ., ἀλλαχοῦ ἐν τῷ Κώδικι γίνεται χρῆσις τοῦ ὄρου ὑπαιτιότητος. 'Ἡ πρὸς ἀποζημιώσιν ὑποχρέωσις συνεπεῖα πταίσματος προέρχεται καί λόγω μὴ ἐκπληρώσεως τῆς συμβάσεως καί λόγω ἀδικπραξί-
ας.

III. Λέγοντες γενικῶς πταῖσμα ἢ ὑπαιτιότη-
τα, νοοῦμεν τήν συμπεριφορὰν τοῦ ὀφειλέτου τήν
κατευθυνομένην εἰς ἀποτέλεσμα ἀποδοκιμαζόμενον
ἀπό τό δίκαιον.

Τό πταῖσμα ἐπί τῆς μή ἐκπληρώσεως τῆς συμβάσεως δύναται ν' ἀναφέρηται.

(α) Εἰς τὴν ἐλαττωματικὴν καὶ ἐπιβλαβῆ ἐκπλήρωσιν ταύτης.

(β) Εἰς τὴν μὴ ἐκπλήρωσιν τῆς παροχῆς καὶ

(γ) Εἰς τὴν μὴ ἔγκαιρον ἢ προσήκουσαν ἐκπλήρωσιν τῆς παροχῆς.

IV. Τοῦ πταίσματος διακρίνομεν δύο εἴδη, τὸν δόλον καὶ τὴν ἀμέλειαν.

Δόλος ὑπάρχει ὅταν ἡ βούλησις κατευθύνεται πρὸς παραγωγὴν ἀποτελέσματος ἀδίκου καὶ τοιὸ δηλῶν ταύτην γνωρίζει, ὅτι τοῦτο εἶναι ἀδίκον ἢ ὅταν ὁ δηλῶν τὴν βούλησίν του, ἀποδέχεται τὰ ὑπ' αὐτοῦ προβλεφθέντα ὡς ἀναγκαῖα ἢ ἐνδεχόμενα ἄδिका ἀποτελέσματα τῆς βουλήσεώς του.

Ἀμέλεια ὑπάρχει ὡςάκις δέν καταβάλλεται ἡ ἀπαιτουμένη ἐπιμέλεια ἐξ ἧς τοιαύτης πράξεως ἢ παραλείψεως προσβάλλονται τὰ δικαιώματα ἄλλου.

Ἡ ἀμέλεια διακρίνεται εἰς διαφόρους βαθμοί. Εἰς ἐλαφράν ἀμέλειαν καὶ βαρεῖαν.

Ἐλαφρά ὑπάρχει ὅταν ἡ ἐκτροπὴ ἐκ τῶν κανόνων τῆς ἀπαιτουμένης ἐν ταῖς συναλλαγαῖς ἐπιμελείας εἶναι ἢ μικρά ἢ ἥττον σημαντικῆ, βαρεῖα

ἀντιθέτως ὅταν ἡ ἐκτροπή εἶναι σημαντικὴ καὶ ἰδιαιτέρως μεγάλη. Περὶ τῆς διακρίσεως ταύτης οὐδεμίαν διάταξιν περιέχεται εἰς τὸν Α.Κ. ἀφίεται δὲ νὰ κριθῇ τοῦτο ἀπὸ τὸν δικαστὴν εἰς ἐκάστην συγκεκριμένην περίπτωσιν.

Σ υ ν ε π ῶ ς κατὰ τὸ ἄρθρ. 330 Α.Κ. διὰ νὰ ὑποχρεωθῇ ὁ ὀφειλέτης εἰς ἀποζημίωσιν ἀπαιτεῖται: (α) ἀθέτησις ὑποχρεώσεώς του, ἄρα ἀπαιτεῖται ἡ ὑπαρξίς καταρτισθείσης συμβάσεως, (β) ἢ ἀθέτησις νὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δολίας ἢ τῆς ἀμελοῦς πράξεως ἢ παραλείψεως τοῦ ὀφειλέτου καὶ (γ) βούλησις παρὰ τῷ πράττοντι καὶ ἰκανότης πρὸς καταλογισμόν.

Ἡ εὐθύνῃ αὕτη βαρύνει τὸν ὀφειλέτην ἐάν τὸ ζημιογόνον ἀποτέλεσμα ἐπῆλθεν οὐχὶ μόνον ἐκ δολίας ἢ ἀμελοῦς πράξεως ἢ παραλείψεως αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοιαύτης τῶν κατὰ τὸν νόμον ἀντιπροσωπευόντων αὐτόν (π.χ. πατρός, ἐπιτρόπου κ.λπ.)

Ἡ ἐν τῷ ἄρθρ. 330 ἀναφερομένη ἀμέλεια εἶναι ἡ ἐλαφρά τοιαύτη.

Καὶ ἡ διάταξις αὕτη εἶναι ἐπιτρεπτικῆς μορφῆς, ἰσχύουσα ἐφ' ὅσον ἄλλο τι δέν ὤρισθη (π.χ. συμφωνία εὐθύνῃς καὶ διὰ τὰ τυχηρά).

Ἐκ τῶν προτέρων ὅμως συμφωνία περὶ ἀπαλλα-

γῆς τοῦ ὀφειλέτου διὰ δόλον ἢ βαρεῖαν ἀμέλειαν ἢ τοιαύτη περί περιορισμοῦ τῆς ἐν τούτων εὐθύνης εἶναι ἄκυρος. Ἐπίσης ἄκυρος εἶναι ἡ ἐν πῶν προτέρων συμφωνία περί μὴ εὐθύνης τοῦ ὀφειλέτου δι' ἐλαφράν ἀμέλειαν ἐάν ὁ δανειστής τελεῖ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ ὀφειλέτου ὥστε νά δημιουργεῖται ὑπεροχή τις τοῦ τελευταίου ἔναντι τοῦ δανειστοῦ, ἢν ἐκμεταλλευόμενος ἠδύνατο νά ἐπιτύχη παραίτησιν, ἢ ἐάν ἡ εὐθύνη προέρχεται ἐξ ἀσκήσεως ἐπιχειρήσεως διὰ τὴν ὁποίαν προηγήθη παραχώρησις ἀπὸ τὴν ἀρχῆν.

Ἡ ἀνωτέρω διὰ πταῖσμα εὐθύνη αἴρεται:

(α) Ἐάν ὁ ὀφειλέτης στερεῖται τῆς χρήσεως τοῦ λογικοῦ ἢ δὲν ἔχει συνείδησιν τῶν πράξεών του.

(β) Ἐάν δὲν συνεπλήρωσεν τό 14ον ἔτος τῆς ἡλικίας του καί

(γ) Ἐάν εἶναι κωφάλαλος.

Περαιτέρω ἔχει ἐφαρμογὴν τό ἄρθρ. 918 Α.Κ.

V. Ὁ ὀφειλέτης ἐπίσης φέρει τὴν εὐθύνην τοῦ πταίσματος, κατὰ τό ἄρθρ. 334, τῶν προσώπων τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοεῖ διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς παροχῆς (βοηθοί ἐκπληρώσεως).

Ἡ εὐθύνη αὕτη θεωρεῖται ὡς ἰδίᾳ εὐθύνη, οὐδ'

ἀπαλλάσσεται καί ἂν ἀκόμη ὡς πρὸς αὐτόν οὐδέν πταῖσμα ἐχώρησεν περὶ τὴν ἐκλογὴν ἢ τὴν παρ' αὐτοῦ ἐποπτεῖαν τῶν βοηθητικῶν τούτων προσώπων. Ἡ ἐκ τοῦ ἄρθρ. 334 εὐθύνη δὲν πρέπει νὰ συγχέηται πρὸς τὴν ἐκ τοῦ ἄρθρ. 922 εὐθύνην. Καί κατὰ τὸ ἄρθρ. 922, ὁ παρασχών τὴν ἐντολὴν εἰς ἕτερον πρὸς ἄσκησιν ὑπηρεσίας τινός, εὐθύνεται διὰ τὴν ζημίαν τὴν ὁποῖαν προὔξενησε ὁ λαβὼν τὴν ἐντολὴν παρανόμως εἰς τρίτον κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὑπηρεσίας του, οὐχ' ἦττον ὅμως τὸ μὲν ἄρθρ. 334 ἔχει ἐφαρμογὴν, ὡς ἐλέχθη, ὅταν ὁ ἐκ συμβάσεως ἢ ἄλλης αἰτίας ὀφειλέτης ἐχρησιμοποίησεν βοηθητικά πρόσωπα πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποχρεώσεώς του ἅτινα ἐκ πταίσματός των ἐζημίωσαν τὸν δανειστήν· τὸ δὲ ἄρθρ. 922 ἐφαρμόζεται ἐπὶ τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν ὁ παρασχών εἰς ἕτερον ἐντολὴν ἐνεργείας εὐθύνεται πρὸς ἀποζημίωσιν ἐξ ἀδικαιοπραξίας τοῦ ἐνεργοῦντος εἰς τρίτα πρόσωπα τὰ ὅποια οὐδέν συμβατικὸν σύνδεσμον ἔχουν μὲ τὸν δόντα τὴν ἐντολὴν (προστήσαντα).

Τῆς ἐκ τοῦ ἄρθρ. 334 εὐθύνης δύναται τις ν' ἀπαλλαγῇ ἢ νὰ περιορισθῇ αὕτη, ἐκτός τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν ὑφίσταται σχέσις ὑπηρεσίας μεταξύ ὀφειλέτου καὶ δανειστοῦ ἢ ἡ εὐθύνη προέρχεται ἐξ ἀσκήσεως ἐπιχειρήσεως δι' ἣν προηγήθη παραχώρησις

ἀρχῆς.

VI. Πρὸς τὴν ὑπαιτίαν ἐνέργειαν τὴν παραγα-
γούσαν τὴν ζημίαν, πρέπει νὰ διαστέλη τις τὸ τυ-
χαῖον γεγονός δηλ. ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον δέν δύναται
τις νὰ προῖδη. Ἡ ἐκ τυχαίου γεγονότος ἐπέλευσις
ζημίας οὐδεμίαν εὐθύνην δημιουργεῖ, ἐκτός ἐάν
εἰδικῶς ὁ συμβαλλόμενος συνεφώνησε νὰ εὐθύνεται
καί διὰ τὰ τυχηρά. "Όταν ὁ Α.Κ. δημιουργῆ, κατ'
ἐξαίρεσιν εὐθύνην τοῦ ὀφειλέτου καί διὰ τὰ τυ-
χηρά, τότε ὁ εὐθυνόμενος ἀπαλλάσσεται τῆς εὐ-
θύνης ἐάν ἀποδείξη ὅτι ἡ ζημία ἐπῆλθεν ἐξ ἀνωτέ-
ρας βίας.

Ἄνω τέ ρα βία δέ εἶναι γεγονός ἐξαιρε-
τικόν καί ἀπρόβλεπτον ἢ ἐπέλευσις τοῦ ὀποίου δέν
ἦτο δυνατόν ν' ἀποτραπῆ διὰ τῆς ἀνθρωπίνης δυνά-
μεως.

21. ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ (335-339)

I. "Ἐτερον αἷτιον τὸ ὅποῖον δημιουργεῖ ἀνώ-
μαλον ἐξέλιξιν τῆς ἐνοχῆς, ἐκτός τοῦ πταίσματος
εἶναι ἡ ἀδυναμία πρὸς παροχὴν καί ἡ ὑπερημερία.

Ἄδυναμία παροχῆς ὑπάρχει ὅ-
ταν ἐξ αἰτίας νομικῆς ἢ πραγματικῆς, κειμένης εἴ-
τε πρὸς τὸ μέρος τοῦ ὀφειλέτου ἢ τοῦ δανειστοῦ,
ὁ ὀφειλέτης δέν δύναται νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν παρο-

χήν. Ἄδυναμία δύναται νά ὑπάρξη καί διά τās ἐπί τῷ πράξει καί ἐπί τῷ παραλείπει ἐνοχάς. Ἐτέρωθεν ἡ ἀδυναμία λαμβάνεται υπό τήν νομικήν ἔννοιαν, καθόσον ἀδύνατον δέν εἶναι μόνον τό μή φυσικῶς ἢ παρ' ἀνθρώποις δυνατόν· ἀλλά καί ἐκεῖνο τό ὅποῖον διά νά ἐπιτευχθῆ ἀπαιτεῖται ἡ καταβολή οἰκονομικῶν θυσιῶν δυσαναλόγως μεγάλων ἔναντι τοῦ ἀποτελέσματος.

II. Ἡ πρός παροχήν ἀδυναμία διακρίνεται εἰς:

α) Ὀ λ ι κ ῆ ν ἢ μ ε ρ ι κ ῆ ν, ἀναλόγως ἐάν καταλαμβάνη τό σύνολον τῆς παροχῆς ἢ μέρος αὐτῆς.

β) Ε ἰ ς ἀ ρ χ ι κ ῆ ν, ἐάν ὑπάρχη κατά τόν χρόνον τῆς συστάσεως τῆς ἐνοχῆς καί ἐ π ι γ ε ν ο μ ἔ ν η ν ἐάν μετά ταῦτα (τήν σύναψιν) ἐπῆλθε.

γ) Ε ἰ ς ἀ ν τ ι κ ε ι μ ε ν ι κ ῆ ν, ὅταν ἡ ἐκπλήρωσις τῆς παροχῆς εἶναι ἀδύνατος· διά πάντα καί ὑ π ο κ ε ι μ ε ν ι κ ῆ ν ὅταν καθίσταται τοιαύτη διά τόν ὀφειλέτην μόνον καί

δ) Εἰς ὑ π α ι τ ῖ α ν καί ἀ ν α ἰ τ ῖ ο ν ἀδυναμίαν.

Ἡ ἀδυναμία παροχῆς εἶναι νοητή διά τās ἐκ συμβάσεων ἐνοχάς, οὐχί δέ καί διά τās ἐκ τού νό

μου.

Α. 'Επί ἀδυναμίας ἀρχικῆς, ἀνεξαρτήτως ἐάν αὕτη εἶναι ὑποκειμενική ἢ ἀντικειμενική, ὁ ὀφειλέτης ὑποχρεοῦται εἰς ἀνόρθωσιν τῆς ἔνεκεν τῆς μὴ ἐμπληρώσεως ζημίας τοῦ δανειστοῦ, ἐφαρμοζομένης ἀναλόγως τῆς διατάξεως τοῦ ἄρ. ἐπὶ 337 μερικῶς ὑπαιτίου ἀδυναμίας, περί ἧς κατωτέρω (ἄρθρ. 362). 'Ἐκτός ὅμως εἰδικωτέρας ρυθμίσεως ὑπὸ τοῦ νόμου, ὁ ὀφειλέτης, ἀποδεικνύων ὅτι κατὰ τὴν συναρμολόγησιν ἐτέλει ἐν ἀγνοίᾳ ἄνευ ὑπαιτιότητός του ὅτι ἡ παροχὴ ἦτο ἀδύνατος, ἀπαλλάσσεται πάσης ὑποχρεώσεως.] ὀφείλει ὅμως λαβῶν γνῶσιν τοῦ γεγονότος τῆς ἀδυναμίας νά εἰδοποιήσῃ περί τούτου τὸν δανειστήν.

Παρά ταῦτα, ἐάν ὁ δανειστής ἐγνώριζεν τὴν ἀδυναμίαν τὴν ὑφισταμένην κατὰ τὴν κατάρτισιν τῆς συμβάσεως, ἢ ὤφειλεν νά γνωρίζῃ ταύτην καί παρά ταῦτα συνῆψε τὴν σύμβασιν, τότε ἐφαρμόζονται τὰ ὅσα περί συντρέχοντος πταιίσματος ἐλέχθησαν (ἄρ. 363, 364).

Β. 'Επί ἐπιγενομένης ἀδυναμίας, ἀνεξαρτήτως ὑποκειμενικῆς ἢ ἀντικειμενικῆς μορφῆς ταύτης, α) ἐάν μὲν αὕτη ὀφείλεται εἰς ὑπαιτιότητα τοῦ ὀφειλετοῦ καταβάλλεται εἰς τὸν δανειστήν τό διαφέρον, β) ἐάν δέ εἰς τυχαῖ

ον γεγονός, ἀπαλλάσσεται· εἰς τὴν τελευταίαν ὀμως ταύτην περίπτωσιν ὁ ὀφειλέτης, εὐθύς ὡς λάβει γνῶσιν τῆς πρὸς ἐκπλήρωσιν ἀδυναμίας ὑποχρεοῦται νὰ εἰδοποιήσῃ περὶ τούτου τὸν δανειστήν, ἄλλως οὗτος εὐθύνεται ἔναντι τοῦ δανειστοῦ διὰ τὴν ζημίαν ἣν οὗτος ὑπέστη λόγῳ τῆς μὴ ἐγκαίρου εἰδοποιήσεως, ὑποχρεούμενος ἔτι, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ν' ἀποδώσῃ εἰς τὸν δανειστήν πᾶν ὅ,τι παρέμεινεν εἰς αὐτόν ὡς ὠφέλεια μετὰ τὴν πρὸς παροχὴν ἀπαλλαγὴν του.

Γ. Ἐπί ὑπαιτίου μερικῆς ἀδυναμίας τοῦ ὀφειλέτου πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς παροχῆς, ὡς πρὸς τὸ μέρος ὁ ὀφειλέτης ὑποχρεοῦται εἰς ἀνόρθωσιν τῆς ζημίας τοῦ δανειστοῦ. Κατὰ τὸ ἄρθρ. 337 ὅμως, ἐάν τὸ ἐκ τῆς παροχῆς ἀπομένον μέρος δέν ἐνδιαφέρει τὸν δανειστήν καὶ θεωρεῖ ὅτι δέν εἶναι συμφέρον νὰ τὸ ἀποδεχθῆ, τότε, ἐντός εὐλόγου προθεσμίας ἀπὸ τῆς προσκλήσεως τοῦ ὀφειλέτου πρὸς παραλαβὴν τοῦ ὑπολοίπου ἢ ἀπὸ τῆς προσφορᾶς αὐτοῦ, δικαιοῦται ν' ἀρνηθῆ τοῦτο, θεωρῶν τὴν ἀδυναμίαν ὀλικὴν καὶ ἀξιῶν σχετικὴν ἀποζημίωσιν.

IV. Ἐπί ἀμφοτεροβαρῶν συμβάσεων ἡ ἀπαλλαγὴ τοῦ ἑνὸς πρὸς παροχὴν λόγῳ ἀ-

νυπαιτίου ἀδυναμίας πρὸς ἐκτέλεσιν ταύτης, ἀπαλάσση καὶ τὸν ἀντισυμβαλλόμενον πρὸς παροχὴν, ἐάν δέ ἐξεπλήρωσε ὁ τελειταῖος τὴν ὑποχρέωσίν του δικαιοῦται ν' ἀναζητήσῃ ταύτην ὡς ἀδικοιολογήτως καταβληθεῖσαν (ἄρ. 380).

V. Τέλος κατὰ τὸ ἄρθρ. 339 δημιουργεῖται, ἐπί τῶ τέλει τῆς παροχῆς ἀποζημιώσεως, ἡ λεγομένη π λ α σ μ α τ ι κ ῆ ἄ δ υ ν α μ ί α . Κατ' αὐτήν, ἐάν ὁ ὀφειλέτης καταδικασθῇ τελεσίδικως εἰς παροχὴν οὐχί χρηματικὴν, ὁ δανειστῆς δύναται νά τάξῃ εὐλόγον προθεσμίαν διὰ τὴν παρά τοῦ ὀφειλέτου ἐκπλήρωσιν τῆς τοιαύτης ὑποχρεώσεώς του δηλῶν συγχρόνως ὅτι μετὰ τὴν παρέλευσιν ταύτης ἀποκρούει τὴν ἀνάληψιν τῆς παροχῆς, εὐθυνομένου πλέον τοῦ ὀφειλέτου εἰς ἀποζημίωσιν, καθόσον θεωρεῖται ὡς μὴ ἐκπληρώσας τὴν παροχὴν.

⚡ 22. ΥΠΕΡΗΜΕΡΙΑ ΟΦΕΙΛΕΤΟΥ (340-348).

I. Ἡ ὑπαιτία μὴ ἔγκαιρος ἐκπλήρωσις τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ ὀφειλέτου δημιουργεῖ τὴν ὑπερημερίαν αὐτοῦ (ἄρθρ. 342).

"Αρα κατὰ τ' ἄνω ὑπερημερία εἶναι νοητὴ· ὅταν αἱ ὑποχρεώσεις πρὸς ἐκτέλεσιν ἔχουσιν ὡς ἀντικείμενον θετικὴν ἐνέργειαν καὶ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν ἔχει καθορισθῆ ὠρισμένος χρόνος. Ἐν τοῦ ὅ-

τι ὁ ὀφειλέτης μετέστη εἰς κατάστασιν ὑπερήμερί-
ας δέν παύει ἡ ὑποχρέωσις αὐτοῦ πρὸς ἐκπλήρωσιν
τῆς ὑποχρεώσεως, ἀλλ' ἀπλῶς ἐπιτείνεται ἡ ἤδη ὑ-
φισταμένη εὐθύνη.

II. Διὰ τὴν εἰς κατάστασιν ὑπερμερίας με-
τάστασιν τοῦ ὀφειλέτου ἀπαιτεῖται:

α) Π τ α ῖ σ μ α αὐτοῦ δηλ. γεγονόσ δι' ὃ
οὔτος ὑπέχει εὐθύνην. Τά ὅσα περί πταίσματος ἐ-
λέχθησαν ἀνωτέρω ἰσχύουν καί ἐνταῦθα. Τό ὅτι χά-
ριν τοῦ ὀφειλέτου ὑπῆρξαν γεγονότα καθιστῶντα αὐ-
τόν ἀνεύθυνον διὰ τὴν μη ἔγκαιρον ἐκτέλεσιν τῆς
συμβάσεως, αὐτό πρέπει ν' ἀποδείξη ὁ ὀφειλέτης.
Τοιαῦτα γεγονότα δημιουργοῦντα ἔλλειψιν εὐθύνης
δύνανται νά ἀναφέρωνται εἰς τό πρόσωπον τοῦ ὀ-
φειλέτου π.χ. ἄγνοια τοῦ χρέους, ἢ νά εἶναι ἀν-
τικειμενικά, ὡς εἶναι τά συνιστῶντα ἀδυναμίαν πρὸς
παροχὴν μὴ δυναμένην ν' ἀποδοθῇ εἰς τόν ὀφειλέτην.

Ἐπάρχουσι διατάξεις, ὡς π.χ. τοῦ ἄρθρ. 656
Α.Κ., καθ' ἃς μεθίσταται τις εἰς ὑπερμερίαν καί
ἐν ἔλλείψει πταίσματός του.

β) Τό δικαίωμα τοῦ δανειστοῦ πρέπει νά εἶ-
ναι ἀ π α ι τ ῆ τ ὅ ν . Ἡ ὑπαρξίς τῆς περιπτώ-
σεως ταύτης ἀποκλείεται, ἐπί φυσικῆς ἐνοχῆς, ἐπί
τοιαύτης ὑπό προθεσμίαν πρό τῆς παρελεύσεως ταύ-

της καὶ ἐπὶ ἐνοχῆς ἀποκρουστέας δι' ἐνστάσεως.

γ) Ὁ χ λ η σ ι ς ἐκ μέρους τοῦ δανειστοῦ, δηλ. εἰδοποίησις τοῦ ὀφειλέτου παρά τοῦ δανειστοῦ ὅπως ἐξοφλήσῃ τό χρέος. Ἡ ὀχλησις δύναται νά γίνῃ διὰ δικαστικῆς ἐνεργείας π.χ. ἔγερσις ἀγωγῆς ἢ ἐξωδίικως. Ἡ ἐκ μέρους τοῦ δανειστοῦ ἀποστολή λ/σμοῦ πρὸς τὸν ὀφειλέτην ἐν ἀμφιβολία δέν ἰσοῦται πρὸς ὀχλησιν, ἀλλ' ἀπλῶς σημαίνει πληροφορίαν περὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ χρέους. Ἡ ὀχλησις εἶναι ἀναγκαία διὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ὑπερημερίας, ἀλλὰ ἡ τελευταία αὕτη δέν ἄρχεται ἅμα τῇ ὀχλήσει καθόσον πρέπει ν' ἀφίηται εὐλογος χρόνος πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ὀφειλῆς. Ὑπάρχουσι περιπτώσεις καθ' ἃς ἐπέρχεται ὑπερημερία καὶ ἄνευ ὀχλήσεως ὡς 1) ἐάν συνεφωνήθῃ ὠρισμένη ἡμέρα πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ὀφειλῆς, 2) ἐπὶ παρανόμου ἀφαιρέσεως πραγματος, ὅποτε ὁ ὀφειλέτης καθίσταται ὑπερήμερος ἀπὸ τῆς ἀφαιρέσεως καὶ 3) ἐάν εἶναι ἀδύνατος ἢ ἐνέργεια τῆς ὀχλήσεως.

Ἡ ὀχλησις δέον νά γίνηται παρά τοῦ πιστωτοῦ ἢ τοῦ νομίμου ἀντιπροσώπου του, νά εἶναι σαφῆς κατὰ τό περιεχόμενον καὶ δέν ἀπαιτεῖται νά φέρῃ ὠρισμένον τύπον.

III. Ὁ ὀφειλέτης, ὡς ἐλέχθη, ἐντὸς τοῦ δι' ἀγωγῆς καὶ ἐκτελέσεως ἐξαναγκασμοῦ πρὸς πληρω—

μήν, καθιστάμενος εἰς κατάστασιν ὑπερημερίας, ὑπέχει τὰς ἐξῆς προσθέτους εὐθύνας, παραμενούσης πάντοτε ἀνεραίας τῆς ὑποχρέωσως πρὸς ἐξόφλησιν.

α) Νά ἀποζημιώσῃ τὸν δανειστήν διὰ πᾶσαν ζημίαν εἰς ἣν ὑπεβλήθη ἕνεκεν τῆς ὑπερημερίας.

β) Αὐξάνεται ἡ εὐθύνη αὐτοῦ καθ' ὅσον βαρύνεται πλέον καὶ διὰ τῶν τυχηρῶν ἐκτός τῆς βαρείας καὶ ἐλαφρᾶς ἀμελείας, τῆς εὐθύνης δέ ταύτης ἀπαλλάσσεται ὁ ὀφειλέτης εἰάν ἀποδείξῃ ὅτι ἡ ζημία θὰ ἐπῆρχετο καὶ εἰάν ἔτι αὐτός δέν καθίστατο ὑπερήμερος.

γ) Ὑποχρεοῦται εἰς καταβολὴν τόκων ὑπερημερίας.

δ) Ὁ δανειστής δικαιοῦται ν' ἀρνηθῇ τὴν ἀποδοχὴν αὐτουσίας τῆς παροχῆς καὶ νά ζητήσῃ ἀποζημιώσιν εἰς χρῆμα, ἐφ' ὅσον δέν ἔχει συμφέρον νά ἀποκτήσῃ αὐτουσίαν τὴν παροχὴν καὶ ἀφ' οὗ προηγήθῃ κατὰ τὸ ἄρθρ. 343 § 2 εὐλογος προθεσμία ἀπὸ τῆς προσφορᾶς ἢ ἀπὸ τῆς προσκλήσεως τοῦ ὀφειλέτου.

IV. Ἡ ὑπερημερία διὰ τὸν ὀφειλέτην παύει συνήθως ἀφ' ἧς ἐπῆλθεν τὸ γεγονός τὸ ἀποσβεννύον αὐτήν. Τοιαύτη ἀπαλλαγὴ ἐπέρχεται α) διὰ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς παροχῆς, β) διὰ τῆς παραιτήσεως τοῦ δανειστοῦ τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ δημιουργηθέντων ἐκ τῆς

ὑπερημερίας ἀποτελεσμάτων, γ) δι' ἀποσβέσεως τῆς ἐνοχῆς καί δ) διὰ παροχῆς νέας προθεσμίας πρὸς παροχὴν.

οκ 23. ΥΠΕΡΗΜΕΡΙΑ ΔΑΝΕΙΣΤΟΥ (349-360)

I. Καί ὁ δανειστής, μὴ ἀποδεχόμενος τὴν προσηκόντως γενομένην προσφορὰν τοῦ ὀφειλέτου, μεθίσταται εἰς κατάστασιν ὑπερημερίας. Διὰ τὴν ὑπαρξιν τῆς ὑπερημερίας ταύτης δέν ἀπαιτεῖται πταῖσμα τοῦ δανειστοῦ, καίτοι καί τοῦτο πολλαίς δέν ἀποκλείεται (δολία ἄρνησις παραλαβῆς τοῦ πωληθέντος).

II. Προαπαιτούμενα τῆς ὑπερημερίας τοῦ πιστωτοῦ εἶναι:

α) Π ρ ο σ ῆ κ ο υ σ α π ρ ο σ φ ο ρ ᾶ παρὰ τοῦ ὀφειλέτου. Ἡ προσφορὰ δύναται, ἐφ' ὅσον ἐκ τῆς φύσεώς της δέν κωλύεται, νά γίνη καί παρὰ τρίτου χάριν τοῦ ὀφειλέτου. Ἡ προσφορὰ δέον νά εἶναι ἢ προσήκουσα δηλ. νά ἐγένετο κατὰ τὸν προσήκοντα τόπον καί χρόνον κατὰ τὰ εἰδικώτερον ἀνωτέρω ἀναπτυχθέντα καί νά εἶναι εἰς θέσιν ὁ ὀφειλέτης νά παράσχη τό ὀφειλόμενον (πραγματική).

Ἐπὶ τῆς ὑπερημερίας καθ' ἃς καί μὴ πραγματική ἀλλ' ἀπλῶς προφορικὴ προσφορὰ ἀρκεῖ, ὅταν

περί τῆς μή ἀποδοχῆς ταύτης ἔχει ἤδη ἐκδηλωθῆ ὁ δανειστής π.χ. ἀπολύει ἀκύρως ἐργαζόμενον ὁ ἐργοδότης, τεκνέρεται ἄρνησις τῆς προσφερομένης ἐργασίας καίπερ μή πραγματικῶς προσφερομένης, β) Μὴ ἀποδοχή τῆς προσφερομένης παροχῆς. Ποικίλαι εἶναι αἱ περιπτώσεις αἱ ἐμφαίνουσαι τὴν πρὸς μή ἀποδοχὴν θέλησιν.

III. Συνέπειαι τῆς μεταθέσεως τοῦ δανειστοῦ εἰς κατάστασιν ὑπερημερίας εἶναι:

↓ α) Ὁ ὀφειλέτης δέν ἀπαλλάσσεται τῆς πρὸς καταβολὴν ὑποχρεώσεως.

↓ β) Ὁ ὀφειλέτης ^{ἐν} εὐθύνεται πλέον διὰ δόλον καί βαρεῖαν ἀμέλειαν.

↓ γ) Παύει ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ὀφειλέτου πρὸς καταβολὴν τόκων ὑπερημερίας.

↓ δ) Ὁ ὀφειλέτης δικαιούται ἀποζημιώσεως.

↓ ε) Ὁ ὀφειλέτης δύναται ν' ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὰς ὑποχρεώσεις του.

Ἐπί ὀφειλῆς ἀκινήτου δύναται ὁ ὀφειλέτης νά προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν μεσεγγυούχου, ἀφ' οὗ διορισμοῦ κατὰ τὸ ἄρθρ. 359 καί ἀπαλλάσσεται ὁ ὀφειλέτης.

IV. Ἡ ὑπερημερία τοῦ δανειστοῦ αἴρεται:

α) Διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῆς προσφερομένης παρο-

χῆς, β) Ἀποσβεννομένης τῆς ἐνοχῆς καί γ) Διά παροχῆς νέας προθεσμίας εἰς τὸν ὀφειλέτην. Ἄπαντες οἱ λόγοι οὗτοι δὲν ἔχουν ἀ ν α δ ρ ο - μ ι κ ῆ ν ἰ σ χ ύ ν .

24. ὙΠΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ ΕΚ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ (389-401)

Ι. Κατὰ τὴν κατάρτισιν τῆς συμβάσεως δύναται τις νὰ ἐπιφυλάξῃ δι' ἑαυτὸν τὸ δικαίωμα ὅπως ὑπαναχωρήσῃ ταύτης.

Ἑ π α ν α χ ῶ ρ ῆ σ ι ς εἶναι ἡ μονομερῆς δὴ λωσις τοῦ συμβληθέντος ὅτι θεωρεῖ τὴν σύμβασιν ὡς μὴ γενομένην.

Ἡ ὑπὸ τὴν ἄνω μορφήν ὑπαναχωρήσεις εἶναι ἡ συμβατικὴ τοιαύτη, ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἐκείνην ἣν ἐπιτάσσει ὁ νόμος.

Ἡ ὑπαναχωρήσεις εἶναι δυνατόν ν' ἀφεθῇ εἰς τὴν ἀπόλυτον, ἀλλ' οὐχί καταχρηστικὴν, ἄσκησιν τοῦ δικαιώματος ὑπὸ τοῦ δηλοῦντος, ἢ νὰ ἐξαρτηθῇ ἐξ ὠρισμένων προϋποθέσεων. Ἐπίσης ἡ περί ὑπαναχωρήσεως συμφωνία δύναται νὰ εἶναι ῥητὴ ἢ νὰ ἐπέρχεται ἐξ ἄλλης αἰτίας, ὡς συμβαίνει εἰς τὸ ἄρθρ. 399 Α.Κ. καθ' ὃ, ἐάν συνεφωνήθῃ ὅτι ὁ ὀφειλέτης μὴ ἐκπληρῶν τὴν ὑποχρέωσιν ἐκπίπτει τῶν δικαιωμάτων του, τότε θεωρεῖται ὅτι ὁ δανειστής διὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην ἐπεφύλαξεν δι' ἑαυτὸν

τό δικαίωμα τῆς ὑπαναχωρήσεως.

Ἡ περί ὑπαναχωρήσεως συμφωνία, αὐτή καθ' ἑαυτή, δέν ἐπιφέρει ἄρσιν τῆς συμβάσεως, ἀλλά μόνον εὐχέρεια πρὸς τοῦτο παρέχεται.

II. Ἡ ὑπαναχώρησις γίνεται διὰ δηλώσεως τοῦ ἐπιφυλάξαντος ὑπέρ ἑαυτοῦ τό δικαίωμα εἰς τόν ἀντισυμβαλλόμενον. Ἐάν ἐν τῇ συμβάσει συνεβλήθησαν ἐνατέρωθεν πλείονα πρόσωπα, τό πρὸς ὑπαναχώρησιν δικαίωμα ἀπαιτεῖται ν' ἀσκηθῇ παρά πάντων κατὰ πάντων. Ἐάν τό δικαίωμα τοῦτο ἀποσβεσθῇ ὡς πρὸς ἓνα, τότε ἀποσβέννυται καί ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους.

III. Ἡ ὑπαναχώρησις ἀποκλείεται:

α) Ἐάν ὁ ὑπέρ ἑαυτοῦ ἐπιφυλάξας τό δικαίωμα ὑπαναχωρήσεως ἔλαβεν τό ἀντικείμενον τῆς συμβάσεως τό ὅποῖον καί κατεστράφη ἐκ τύχης ἐν ὄλῳ ἢ κατὰ μέγα μέρος ἢ καί ἐχειροτέρευσεν οὐσιωδῶς.

β) Ἐάν ἐκ πταίσματος τοῦ δικαιογμένου ὑπαναχωρήσεως κατεστράφη τό πρᾶγμα ἐν ὄλῳ ἢ κατὰ μέρος ἢ ἀπωλέσθη ἢ οὐσιωδῶς ἐχειροτέρευσε.

γ) Ἐάν τό ληφθέν παρ' αὐτοῦ πρᾶγμα μετεποιήθη ἐν ὄλῳ ἢ κατὰ τό μέγα μέρος

του δι' ἐπεξεργασίας ἢ μεταπλάσεως· καί παρήχθη ἔτερον πρᾶγμα.

δ) Ἐάν ἐξεποιήθη τό πρᾶγμα ἐν ὄλω ἢ ἐν μέρει ὑπ' αὐτοῦ ἢ ἐβαρύνθη τοῦτο διά δικαίωματος ὑπερ τρίτου καί .

ε) Ἐπί ὑπερημερίας τοῦ δικαιουμένου εἰς ὑπαναχώρησιν ὡς πρός τήν ἀπόδοσιν τοῦ ληφθέντος.

Τό δικαίωμα τῆς ὑπαναχωρήσεως ἀποσβέννυται ἐάν δέν ἀσκηθῇ ἐντός εὐλόγου προθεσμίας ὑπό τρίτου τασσομένης.

IV. Ἐάν τις ἐπεφύλαξεν εἰς ἑαυτόν τό δικαίωμα ὑπαναχωρήσεως τῆς συμβάσεως, ἐφ' ὅσον ἕτερος δέν ἤθελεν ἐκτελέσῃ ταύτην· ἐν μή εἰδικωτέρῳ καθορισμῷ θεωρεῖται ὅτι κέκμηται τήν ὑποχρέωσιν αὐτήν μόνον ἐάν ἢ μή ἐκπλήρωσις τῆς συμβάσεως ὀφείλεται εἰς ὑπαιτιότητα τοῦ ἄλλου.

25. APPABΩN (402-403)

I. Κατ' ἀρχήν ὁ ἀρραβῶν δίδεται πρός κάλυψιν ζημίας, ἐκ τῆς μή ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως, ἐφ' ὅσον ἄλλο τι ἐκ τῆς συμβάσεως δέν προκύπτει. Συνεπῶς εἶναι δυνατόν τά συμβαλλόμενα μέρη νά ἔδωκαν ἄλλον χαρακτῆρα εἰς τήν περί ἀρραβῶνος συμφωνίαν, α) ἢ ἐπιβεβαιωτικῆς μορφῆς (*arrha confirmatoria*), ὅτε χρησι

μεύει πρὸς ἀπόδειξιν τῆς καταρτίσεως τῆς συμβάσεως καὶ τότε ἐκτελουμένης τῆς συμβάσεως λήγει καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ ἀρραβῶνος συμψηφίζόμενος εἰς τὸ τίμημα ἢ ἀποδιδόμενος, β) ἢ μορφήν ποινῆς (*arrha poenalis*) καὶ γ) ἢ ὡς ἐπιτίμιον μεταμελείας (*arrha poenitentialis*), ὅτε ἕκαστος δύναται νὰ ὑπαναχωρήσῃ τῆς συμβάσεως ἢ χάνων τὸν ἀρραβῶνα ἢ ἐπιστρέφω ἀυτόν διπλάσιον.

II. Πρὸς σύστασιν τοῦ ἀρραβῶνος απαιτεῖται

α) Νά δοθῇ ὡς ἀρραβῶν κατάλληλον ἀντικείμενον, δηλ. οἰοδήποτε πρᾶγμα ἢ καὶ ἀντικείμενον, β) Ὑπαρξίς σχετικῆς συμβάσεως χάριν τῆς ὁποίας νά παρέχεται ὁ ἀρραβῶν (κυρίᾳ σύμβασις) καὶ γ) παρεπομένη συμφωνία περὶ ἀρραβῶνος.

III. Τὸ ἄρθρ. 403 ἀναφέρεται εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ὑπαίτιου μὴ ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως. Κατ'αὐτόν ὁ ὑπαίτιος τῆς μὴ ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως ἢ ἀποδίδει διπλάσιον τὸν ἀρραβῶνα ἢ ἐκπίπτει τοῦ δοθέντος ἀρραβῶνος, χωρὶς ν' ἀποκλείεται περίπτωσις πρὸς περαιτέρω ἀποζημίωσιν.

26. ΠΟΙΝΙΚΗ ΡΗΤΡΑ (404-409).

I. Ποινικὴ ῥήτρα εἶναι ἡ ποινὴ τὴν ὁποίαν ὑπόσχεται ὁ ὀφειλέτης πρὸς τὸν δα-

~~και τότε~~

και τότε

νειοστήν διά τήν περίπτωσιν καθ' ἣν δέν ἤθελεν ἐκ-
πληρώσει ἢ δέν ἤθελε προσηκόντως ἐκπληρώσει τήν
παροχήν.

Ἡ ποινική ρήτρα εἶναι παρεπομένη συμφωνία ἀ-
ποσιοποῦσα τόν ἐξοπλισμόν τῆς κυρίας συμβάσεως ὅ-
στις ἐπιτυγχάνεται διά τῆς ἀπειλῆς τῆς καταβολῆς
ταύτης ἢ διά τοῦ διά ταύτης προκαθορισμοῦ τοῦ με-
γέθους τῆς ἀποζημιώσεως.

Ἡ συμφωνία περί ποινικῆς ρήτρας εἶναι ἀτυ-
πος καί μόνον πρός ἀπόδειξιν ταύτης κατά τό ἄρθρ.
300 Πολ. Δικ. ἀπαιτεῖται σύνταξις ἐγγράφου.

Δεδομένης τῆς παρεπομένης μορφῆς τῆς σχέσεως,
ἡ ἀκυρότης τῆς κυρίας συμβάσεως ἐπιφέρει ἀκυρό-
τητα καί εἰς τήν παρεπομένην καί γενικῶς τήν τύ-
χην τῆς κυρίας ἐνοχῆς ἀκολουθεῖ καί ἡ παρεπομέ-
νη τοιαύτη.

II. Ἡ ποινική ρήτρα καταπίπτει: α) Ἐάν ὁ
ὀφειλέτης ἐξ ὑπαιτιότητός του ἀδυνατεῖ νά ἐκ-
πληρώσει τήν παροχήν καί β) Ἐάν μετέστη εἰς κα-
τάστασιν ὑπερημερίας.

Ἡ κατάπτωσης τῆς ποινικῆς ρήτρας ἐπέρχεται
καί ἐάν ἀκόμη ὁ δανειστής δέν ὑπέστη ζημίαν τι-
να. Ἐάν ὅμως ἡ ποινική ρήτρα συνεφωνήθη διά τήν
περίπτωσιν τῆς μή ἐκπληρώσεως τῆς συμβάσεως, κα-
ταβληθείσης ταύτης, ὁ δανειστής ἀποκλείεται νά

ζητήση τήν ἐκπλήρωσιν συμβάσεως.

Περαιτέρω εάν εἰς τόν δανειστήν ἀνεγνωρίσθη δικαίωμα ἀποζημιώσεως, δύναται, ἐκτός τῆς ποινικῆς ρήτηρας, ν' ἀξιώση καί ἀποζημιώσιν. Τέλος εάν ἡ ποινική ρήτρα συνεφωνήθη διά τήν περίπτωσιν τῆς μή προσηκούσης καί δῆ ἐγκαίρου ἐκπληρώσεως τῆς συμβάσεως, ὁ δανειστής δικαιούται ν' ἀπαιτήση ἐκτός τῆς ποινικῆς ρήτηρας καί τήν ἐκπλήρωσιν τῆς παροχῆς ὡς καί τήν ἀποδεικνυομένην ζημίαν.

III. Ποῖον τό ποσόν τό ὁποῖον δύναται νά συμφωνεῖται ὡς ποινική ρήτρα δέν καθορίζει ὁ Α.Κ., οὐδ' ἦτο δυνατόν νά καθορίσῃ. Τοῦτο ἀφίεται εἰς τήν κρίσιν τῶν συμβαλλομένων. Ὁ διά ποινικῆς ρήτηρας ὅμως βαρυνόμενος δύναται νά προσφύγῃ εἰς τό δικαστήριον διά νά περιορίσῃ ταύτην εἰς τό προσῆκον μέτρον, ἀντίθετος συμφωνία καταργουσα τό δικαίωμα τοῦτο δέν ἰσχύει.

ΑΠΟΣΒΕΣΙΣ ΕΝΟΧΗΣ

27. ΚΑΤΑΒΟΛΗ (416-426)

I. Διά τῆς καταβολῆς ἐπέρχεται ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ περιεχομένου τῆς ἐνοχῆς. Ἡ καταβολή εἶναι ὁ σπουδαιότερος λόγος δι' οὗ ἐπέρχεται ἡ ἀπόσβεσις τῆς ἐνοχῆς. Ἔνα διά τῆς καταβολῆς ἐπέλθη ἡ ἀπόσβεσις τῆς ἐνοχῆς δέον:

α) Ἡ καταβολή τοῦ ὀφειλέτου νά γίνη εἰς τόν δανειστήν ἢ τόν νόμιμον αὐτοῦ ἀντιπρόσωπον. Ἐάν ὁ ὀφειλέτης παράσχη εἰς ἄλλο πρόσωπον καί οὐχί τόν ἀληθῆ δανειστήν δέν ἐπέρχεται ἀπόσβεσις τῆς ἐνοχῆς, ὁ δέ καταβαλὼν, εἴαν ἐπλανήθη περὶ τό πρόσωπον, δύναται ν' ἀναζητήσῃ τό δοθέν. Ἡ πρὸς ἄλλον καταβολή ἔχει ἀποσβεστικὴν ἐνέργειαν μόνον εἴαν ἐγκρίνη τὴν καταβολὴν ταύτην ὁ δανειστής.

β) Ἐκτός ἀντιθέτου συμφωνίας ἢ εἴαν τό ἀντίθετον ἐξάγεται ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῆς παροχῆς (π. χ. κατασκευὴ οἰκίας), ὁ ὀφειλέτης ὑποχρεοῦται αὐτοπροσώπως νά ἐκτελέσῃ τὴν παροχὴν. Ἐφ' ὅσον ὁ ὀφειλέτης δέν ἔχει ἀντιρρήσεις, ὁ δανειστής δέν δύναται ἀζημίως ν' ἀρνεῖται τὴν παρά τρίτου ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποχρέωσης τοῦ ὀφειλέτου. Ὁ ἐκπληρῶν τὴν ὀφειλὴν δέον νά εἶναι ἱκανὸς πρὸς τό δικαιοπραγεῖν.

γ) Ὁ δανειστής δέον νά λάβῃ πλήρως ὅ, τι δικαιοῦται. Ἐάν ἐν τῷ περιεχομένῳ τοῦ δικαιώματος τοῦ δανειστοῦ κεῖται ἡ μεταβίβασις τῆς κυριότητος, καταβολὴ ἐπέρχεται μόνον ὅταν προσπορισθῇ αὐτῷ κυριότης κατὰ νόμιμον τρόπον. Ἐάν ὁ δανειστής, δέν ἐνεργεῖ ὅ, τι ἐπιβάλλεται εἰς αὐτόν διὰ νά δυνηθῇ ὁ ὀφειλέτης νά ἐκπληρώσῃ τὴν ὑποχρέωσίν του, ὁ τελευταῖος οὗτος δέν μεθίσταται εἰς

κατάστασιν ὑπερημερίας. Μερικὴ καταβολὴ τῆς ὀφειλῆς συνήθως δέν εἶναι δυνατὴ ἄνευ συναινέσεως τοῦ δανειστοῦ, ἡ κυρία ὀφειλὴ πρέπει νά καταβῆται μετὰ τῶν παρεπομένων π.χ. τόκων κλπ. Ἐάν ὁ δανειστής ἔχη πλείονας ἀπαιτήσεις, τό δέ καταβαλλόμενον δέν ἐξαρκεῖ πρὸς ἐξόφλησιν ἀπασῶν, τότε τό διδόμενον ὑπολογίζεται ὡς ἐξοφλοῦν τό ὑπ' αὐτοῦ κατά τὴν καταβολὴν ὀρισθέν, ἄλλως, ἔάν οὐδέν ὤρισεν, ἡ καταβολὴ θεωρεῖται γενομένη χάριν τοῦ ληξιπροθέσμου χρέους, ἐπὶ πλείονων δέ τοιούτων εἰς τό παρέχον μικροτέραν ἀσφάλειαν διὰ τόν δανειστήν, ἐπὶ περισσοτέρων δέ ἴσης ἀσφαλείας εἰς τό ἐπαχθέστερον διὰ τόν ὀφειλέτην. Ἐάν πλείονα χρέη εἶναι ἐξ ἴσου ἐπαχθῆ διὰ τόν ὀφειλέτην τό καταβαλλόμενον καταλογίζεται εἰς τό ἀρχαιότερον, ἔάν δέ ὅλα εἶναι σύγχρονα ὁ καταλογισμός γίνεται συμμέτρως (ἄρθρ. 422). Ἐάν ἡ ἀπαίτησις ἀποτελεῖται ἀπό κεφάλαιον, τόκους καί ἐξόδοα, τό διδόμενον δίδεται κατά πρῶτον πρὸς ἐξόφλησιν τῶν ἐξόδων, εἶτα τῶν τόκων καί τελευταίου τοῦ κεφαλαίου (ἄρθρ. 423).

↓ δ) Πρόθεσις πρὸς ἐξόφλησιν τῆς ὀφειλῆς δηλ. ικανοποίησεως τοῦ πιστωτοῦ καί ἀπαλλαγῆς τοῦ ὀφειλέτου.

II. Ὁ ὀφειλέτης καταβαλλῶν δικαιούται ν' ἀξιῶση ἀπό τόν λαμβάνοντα ἔγγραφον ἀπόδειξιν περὶ τῆς καταβολῆς. Ἐάν ἡ πρὸς ὀφειλὴν ὑποχρέωσις ἀποτυποῦται εἰς ἔγγραφον, ἡ κατοχὴ τοῦ χρεωστικοῦ ἐγγράφου ἀπὸ τόν δανειστήν σημαίνει ἐξόφλησιν τοῦ χρέους. Τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶναι τευμῆριον καθ' οὗ συγχωρεῖται ἀνταπόδειξις. Τὰ ἔξοδα ἐν γένει τῆς ἐξοφλητικῆς ἀποδείξεως ὡς π.χ. τὸ χαρ/μον, ἐάν᾿ ἄλλο τί δέν συνεφωνήθη ἢ ἄλλοτι δέν προκύπτει ἐν τῆς μορφῆς τῆςσχέσεως, φέρει ἐξ ὀλοκλήρου ὁ ὀφειλέτης.

28. ΔΟΣΙΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΒΟΛΗΣ (419-421)

I. Διὰ νά ἰκανοποιηθῇ ὁ δανειστής δέον νά λάβῃ ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον ἀκριβῶς δικαιούται, ἐάν δοθῇ ἄλλο ἀντὶ τοῦ ὀφειλομένου, ἡ ἐνοχὴ δέν ἀποσβέννυται. Ἐάν ὅμως ὁ δανειστής πρὸς ἐξόφλησιν λαμβάνῃ ἄλλο ἢ τὸ ὀφειλόμενον, τότε ἡ ἐνοχὴ ἀποσβέννυται διὰ τῆς λεγομένης δόσεως ἀντὶ καταβολῆς. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ὁ ὀφειλέτης εὐθύνεται διὰ τε τὰ πραγματικά καὶ τὰ νομικά ἐλαττώματα τοῦ διδομένου.

II. Ἐάν πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ δανειστοῦ ὁ ὀφειλέτης ἀναλάβῃ νέαν ὑποχρέωσιν δέν συνιστᾶται δόσις ἀντὶ καταβολῆς.

29. ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΑΤΑΘΕΣΙΣ (427-435)

I. Αίτια ἐξ ὧν ὁ ὀφειλέτης προβαίνει συνήθως εἰς δημοσίαν κατάθεσιν τοῦ ὀφειλομένου δύναται νά θεωρηθῶσι κυρίως: α) ἡ ἄγνοια ἢ ἀμφιβολία, εὐλογος, περί τό πρόσωπον τοῦ δικαιοῦχου, β) ἄρνησις ἀποδοχῆς τῶν προσηκόντως προσφερομένων καί γ) ἀδυναμία καταθέσεως τοῦ ὀφειλομένου εἰς τόν δικαιοῦχον ἐκ λόγων ἐγκειμένων εἰς τό πρόσωπον αὐτοῦ (π.χ. ἀνῆλιξ).

II. Ἴνα ἡ δημοσία κατάθεσις ἐπιφέρῃ τήν ἀπόβεσιν τῆς ἐνοχῆς πρέπει α) νά συντρέχη λόγος πρὸς κατάθεσιν δηλ. εἰς ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀναφερομένων καί β) τό πρᾶγμα νά εἶναι δεικτιόν παρά καταθέσεως. Ποια εἶναι ταῦτα ἀναφέρει ὁ Α. Κ. εἰς τό ἄρθρ. 427 ὡς καί ἄλλοι νόμοι σχετικοί πρὸς τό θέμα τοῦτο. Τοιαῦτα εἶναι τά χρήματα, οἱ τίτλοι τοῦ Δημοσίου χρέους τοῦ Κράτους, τά ἔντονα γραμμάτια τοῦ δημοσίου, πᾶν ἄλλο ἔγγραφο ἢ τίτλος δηλωτικὸς ἀξίας κατὰ τόν νόμον καί κινητά τιμαλφῆ. Κατά τό ἄρθρ. 428 Α.Κ. ἐάν τό ὀφειλόμενον εἶναι κινητόν μὴ δεικτιόν παρακαταθέσεως, ὁ ὀφειλέτης, μὴ ἀποδεχομένου τοῦ πιστωτοῦ ὅπως παραλάβῃ τοῦτο καί συνεπῶς καθισταμένου ὑπερήμερον, δύναται, ἀφ' οὗ εἰδοποιήσῃ προη

γουμενως τόν δανειστήν, νά ἐκποιήση τοῦτο διά δημοσίου πλειστηριασμοῦ καί νά καταθέσῃ δημοσίως τό ἐκπλειστηρίασμα ἀφαιρουμένων τῶν δαπανῶν. Ἐάν τό κινητόν ὑποκειται εἰς φθοράν ἢ ὑπάρχει κίνδυνος ἐκ τῆς χρονοτριβῆς ἢ ἡ εἰδοποίησις εἶναι ἰδιαιτέρως δυσχερής, δύναται νά παραλειφθῇ αὕτη.

Ἐάν, τέλος, τό πρὸς παρακατάθεσιν κινητόν ἔχει χρηματιστηριακὴν ἀξίαν ἢ ἔχη ἀναλόγως τῶν ἀπαιτουμένων ἐξόδων μικράν ἀξίαν, τότε ἡ πώλησις πραγματοποιεῖται κατόπιν ἀδείας τοῦ Προέδρου Πρωτοδικῶν χωρὶς νά γίνῃ πλειστηριασμός καί τό τίμημα κατατίθεται μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν δαπανῶν.

III. Ἡ κατάθεσις γίνεται εἰς τό Ταμεῖον Παρακαταθηκῶν καί Δανείων, ὀργανισμόν ἐπὶ τούτῳ συσταθέντα, τοῦ τόπου ὅπου εἶναι ἐκπληρωτέα ἡ παροχή. Ἐάν μὴ ἔχουσιν ἰδρυθῆ τοιαῦτα Ταμεῖα εἰς τόν τόπον ἐκεῖνον, τότε ἡ κατάθεσις γίνεται εἰς δημόσιον ταμεῖον συντασσομένης τῆς οἰκείας πράξεως (ἄρθρ. 430).

Διὰ τῆς καταθέσεως ταύτης ἐπέρχεται ἀπόσβεσις τῆς ἐνοχῆς ὡς ἐάν ἐχώρει καταβολή ἐκ μέρους τοῦ ὀφειλέτου. Ὑποχρέωσις εἰδοποιήσεως τοῦ δανειστοῦ παρὰ ὀφειλέτου δέν εἶναι ἀπαραίτητος διὰ νά

συντελεσθῆ ἢ ἀπόσβεις, εἶναι ὅμως ἀναγκαῖα καὶ ὁμῶς δέον νά γίνεται ἀμελητί πρὸς ἀποφυγὴν ζημίας τοῦ δανειστοῦ, ἢν, ἐν παραλείψει τῆς εἰδοποιήσεως ὑποχρεοῦται νά ἀποκαταστήσῃ ὁ ὀφειλέτης.

IV. Ὁ ὀφειλέτης τὴν κατάθεσιν δύναται νά συνοδεύῃ ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι αὕτη εἶναι ἀποδοτέα ἐφ' ὅσον καὶ ὁ δανειστής ἐκπληρώσῃ τὴν ἴδιαν αὐτοῦ ὑποχρέωσιν.

Ὁ ὀφειλέτης εἴτε ἐν μὴ ἐκπληρώσει τῆς ὡς ὄρον τεθείσης ὑποχρέωσεως τοῦ δανειστοῦ, εἴτε ἐν ἀρνήσει αὐτοῦ ὅπως ἀναλάβῃ τὸ κατατεθέν, δικαιούται ν' ἀναλάβῃ τοῦτο ὅτε ἡ κατάθεσις θεωρεῖται ὡς μὴ γενομένη.

Εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἡ κατάθεσις χωρεῖ διὰ τὴν ὡς ἄνω ἀναφερομένην αἰτίαν τότε ἡ ἐκποίησις τῶν μὴ δεκτικῶν παρακαταθέσεως κινήτων γίνεται κατόπιν ἀδείας τοῦ δικαστηρίου.

V. Αἱ δαπάναι τῆς καταθέσεως βαρύνουν τὸν δανειστήν, ἐφ' ὅσον ὁ ὀφειλέτης μετὰ τὴν κατάθεσιν δέν ἀνέλαβεν καὶ πάλιν τὸ κατατεθέν.

ν^ο 30. ΑΝΑΝΕΩΣΙΣ (436-439)

I. Ἐκ τοῦ ἄρθρ. 436 προκύπτει ἐμμέσως ὁ ὀρισμὸς τῆς ἀνανεώσεως. Ἀ ν α ν έ ω σ ι ς εἶναι σύμβασις δι' ἧς σκοπεῖται ἡ κατάργησις προῦ-

φισταμένης ένοχῆς διά δημιουργίας νέας τοιαύτης περιλαμβανούσης είτε τά αυτά πρόσωπα είτε άλλον όφειλέτην είτε άλλον δανειστήν.

Κατά ταῦτα ἡ ανανέωσις δύναται ν' άφορᾶ μεταβολάς είτε τῆς α ί τ ί α ς τῆς ένοχῆς είτε τῶν ύ π ο κ ε ι μ έ ν ω ν είτε τῶν ά ν τ ι - κ ε ι μ έ ν ω ν . αὐτῆς.

II. Ἡ ανανέωσις θεωρεῖται από τόν Α.Κ. ως λόγος άποσβέσεως τῆς παλαιᾶς ένοχῆς. Προϋποθέσεις προς ὕπαρξιν ανανεώσεως εἶναι:

α) Σ ύ μ β α σ ι ς σκοποῦσα ανανέωσιν.—Δέον διά τῆς συμβάσεως νά προκύπτῃ είτε ρητῶς είτε σιωπηρῶς, πλὴν ὅμως σαφῶς, ὅτι σκοπεῖται ἡ κατάργησις τῆς παλαιᾶς ένοχῆς διά δημιουργίας νέας εἰς αντικατάστασιν ταύτης. Ἡ ανανέωσις αὕτη δύναται νά γίνῃ είτε διά συμφωνίας τῶν έν τῇ παλαιᾷ ένοχῇ συμβληθέντων, είτε μεταβαλλομένου ένός τούτων διά νέου.

β) Δ ι κ α ι ο π ρ α κ τ ι κ ῆ ἰ κ α ν ό - τ η ς . Καθόσον διά τῆς ανανεώσεως τό μέν διατίθεται ἡ παλαιά σχέση, τό δέ δημιουργεῖται νέα τοιαύτη.

γ) Ὑπαρξίς δύο ένοχῶν έ γ κ ύ ρ ω ν , μί - ᾶ ς παλαιᾶς καί έτέρας νέας δημιουργουμένης κατ'

ἀκολουθίαν τῆς ἀνανεώσεως.

III. Πᾶσα ἐνοχή ἀδιαφόρου γενεσιουργοῦ λόγου εἶναι δεκτικὴ ἀνανεώσεως μηδέ τῶν φυσικῶν τοιούτων καὶ τῶν ἀπορρεουσῶν ἐξ ἠθικοῦ καθήκοντος.

Καί ἡ ἄκυρος ἢ ἀκυρώσιμος ἐνοχή εἶναι δεκτικὴ ἀνανεώσεως κατὰ τὰς διακρίσεις τοῦ ἄρθρ. 437. Οὕτω εἰάν ἡ παλαιὰ ἐνοχή εἶναι ἄκυρος καὶ ἡ ἐπιτῆς ἀνανεώσεως εἶναι ἄκυρος, ἐκτός εἰάν ἡ νέα περιέχη ἐπικύρωσιν τῆς παλαιᾶς ἀκύρου. Ἐάν ἡ παλαιὰ ἐνοχή εἶναι ἀκυρώσιμος ἢ ἀνανεώσιμος εἶναι ἄκυρος, ἐκτός εἰάν ὁ ὄφειλέτης προβαίνων εἰς ἀνανέωσιν τῆς παλαιᾶς ἐνοχῆς, ἄνευ ὑπαιτιότητός του ἡγνῶει τὸ ἀκυρώσιμον τῆς παλαιᾶς, ὅποτε καὶ ἡ νέα καθίσταται ἀκυρώσιμος.

IV. Ὡς ἐλέχθη, ἡ ἀνανέωσις δύναται νά γίνῃ
α) μεταξύ τῶν ἐν τῇ παλαιᾷ ἐνοχῇ συμβληθέντων
β) διὰ μεταβολῆς τοῦ ὀφειλέτου ἐπὶ σκοπῶ δημιουργίας νέας ἐνοχῆς δι' ὀλοσχεροῦς ἀπαλλαγῆς τοῦ παλαιοῦ ὀφειλέτου καὶ δημιουργίας νέας συμβάσεως. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ἐπέρχεται ἀνεξαρτήτως τῆς συναινέσεως τοῦ παλαιοῦ ὀφειλέτου γ) διὰ μεταβολῆς τοῦ προσώπου τοῦ δανειστοῦ ὅτε ἡ συμφωνία αὐτῆ εἶναι τριμερής, συναπτομένη μεταξύ παλαιῶ καὶ νέου δανειστοῦ καὶ τοῦ ὀφειλέτου καὶ δ) διὰ με-

ταβολῆς τοῦ τε δανειστοῦ καί τοῦ ὀφειλέτου.

Ἄνανέωσις ἐπέρχεται καί διὰ τῆς μεταβολῆς τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἐνοχῆς, διὰ τῆς δημιουργίας τοῦ τέστιν νέας τοιαύτης οὐσιωδῶς διαφερούσης τῆς παλαιᾶς κατὰ τό ἀντικείμενον ἢ τήναιτίαν. Εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην δύναται νά ἐπέλθῃ σύγχυσις ἐάν πρόκειται περί ἀποσβέσεως τῆς παλαιᾶς ἐνοχῆς διὰ τῆς δημιουργίας νέας ἢ ἐάν πρόκειται ἀπλῶς περί νέας ἐνοχῆς. Ἡ διαπίστωσις τῆς πραγματικότητος γίνεται κυρίως ἐκ τοῦ σκοποῦ τοῦ δηλουμένου ἢ προκύπτοντος ἐν τῇ νέᾳ ἐνοχῇ. Ἐάν προκύπτει σκοπός δημιουργίας νέας ἐνοχῆς διὰ καταργήσεως τῆς παλαιᾶς, πρόκειται ἀνανέωσις.

Ἐπίσης ἀνανέωσις ἐπέρχεται καί διὰ μεταβολῆς τῆς αἰτίας, ὅτε ἡ νέα ἐνοχή δέν παύει νά παραμένῃ αἰτιώδης, ἢ διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως τῆς παλαιᾶς ἀναιτιώδους δι' αἰτιώδους ἢ καί τάνάπαλιν.

V. Κατ' ἀρχήν ἡ ἀνανέωσις εἶναι ἄτυπος, εἰς τύπον ὑποβάλλεται ἐάν ἡ νέα κατ' ἀνανέωσιν παραχθησομένη ἐνοχή κατὰ νόμον δέον νά περιβληθῇ ὠρισμένον τύπον, ἢ ὅταν διὰ τῆς νέας συμβάσεως καταργεῖται προγενεστέρα παλαιά ἀφορῶσα ἐμπράγματον δικαίωμα ὅτε θάσυνταχθῇ ἡ νέα συμ/κῶς.

VI. Διὰ τῆς ἀνανεώσεως ἐπέρχονται τά ἐξῆς

ἀποτελέσματα:

Α) Ἀπὸσβεσθέντα ἢ παλαιὰ ἐνοχία καὶ μετ' αὐτῆς ἐκλείπουν καὶ τὰ παρεπόμενα ταύτης δικαιώματα π.χ. ποινικῆς ρήτηρας, τόκων κλπ.

Εἰδιωκτέρον αἰ ὑπὲρ τῆς παλαιᾶς ἐνοχίης ἐγγυήσεις, τὰ ἐνέχυρα καὶ αἰ ὑποθήκαι διατηροῦνται ὑπὲρ τῆς νέας μόνον ἐάν εἰς τοῦτο συνήνεσεν ὁ ἐγγυητής ἢ ὁ κύριος τοῦ ἐνυποθήμου ἢ τοῦ ἐνεχυριασθέντος (ἀρ. 439).

Β) Διημιουργεῖται νέα ἐνοχία, διέπυσα πλέον αὐτῆς σχέσεις μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων. Αἰ κατὰ τῆς παλαιᾶς ἐνοχίης ἐνστάσεις δὲν προβάλλονται καὶ κατὰ τῆς νέας, δυναμένου πάντως τοῦ ὀφειλέτου νὰ προβάλλῃ, κατὰ τ' ἀνωτέρω ἐκτεθέντα, τὴν ἀκυρότητα ἢ ἀκυρωσίαν τῆς παλαιᾶς καὶ συνεπῶς καὶ τῆς νέας. Ἡ παραγραφὴ τῆς νέας ἐνοχίης ἄρχεται ἀπὸ τῆς συστάσεώς της καὶ περ ἀποσβεσθείσης τῆς παλαιᾶς διὰ ταύτης.

§ 31. ΣΥΜΦΗΦΙΣΜΟΣ (440-452) § 276 εὐκ μ κ.

Ι. Συμφηφισμὸς εἶναι ἡ ἀπόσβεσις ἀπαιτήσεων ἀντικειμένων ἀλλήλαις καθὸ μέτρον καὶ ποσὸν καλύπτονται (π.χ. ὁ Α ὀφείλει εἰς τὸν Β 1000δρ. ἐκ δανείου, δικαιοῦται δὲ λαμβάνειν παρ' αὐτοῦ ἐκ τιμήματος ἀγοραπωλησίας 500, συνεπῶς θὰ καταβάλλῃ εἰς τὸν Β μόνον δραχμάς 500 (1000-500).

Διὰ τοῦ συμφηφισμοῦ δὲν ἐπέρχεται μόνον ἀπόσβεσις τῆς ἐνοχίης καθ' ὃ μέρος καλύπτεται πρὸς

τὴν ἑτέραν, ἀλλὰ καὶ ἱκανοποιήσεις.

Ὁ συμφηφισμὸς εἶναι ἢ συμβατικὸς, ὅταν εἶναι ἀποτέλεσμα συμφωνίας τῶν μερῶν, ἢ μονομερῆς ὅταν ἐπέρχεται διὰ τῆς ἐνεργείας ἑνὸς τῶν μερῶν.

Ὁ δικαιολογητικὸς λόγος τοῦ συμφηφισμοῦ συνίσταται κυρίως εἰς τὸ ὅτι ἀποφύεγεται ἡ ἀσκοπος μετακίνησις οἰκονομικῶν ἀγαθῶν τὰ ὅποια θὰ ἐπιστραφοῦν εἰς τὸν δίδοντα, διότι "δόλον ποιεῖ ὁ ζητῶν ὅπερ μέλλει ἀναδιδόναι" *Dolus facit qui petit quod rediturus est*". Περαιτέρω διὰ τοῦ συμφηφισμοῦ παρέχεται ἡ δυνατότης τῆς προνομιακῆς ἱκανοποιήσεως τοῦ δανειστοῦ ἔναντι τοῦ ὀφειλέτου οὗτινος εἶναι ὀφειλέτης ἐπίσης, προστατευόμενος οὕτω ἐν τῆς τυχόν ἀφερεγγυότητός του.

II. Ἐπὶ ἐκουσίου συμφηφισμοῦ, ἡ συμφωνία δὲν ὑπόκειται εἰς τύπον τινά καὶ μόνον πρὸς ἀπόδειξιν τῆς συμφωνίας, ὅταν αὕτη ὑπερβαίνει τὸ ποσὸν τὸ προβλεπόμενον ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 300 Πολ. Δικ. (δηλ. τὸ ποσὸν τῶν 500 δραχ.) ἀπαιτεῖται νὰ περιβληθῇ τὸν ἔγγραφον τύπον. Πάντως αἱ πρὸς συμφηφισμὸν ἀπαιτήσεις δέον νὰ εἶναι ὑπαρκταί, οὗτος θεωρεῖται ἀποκλειόμενος ὅπου ἀποκλείεται ἐκ λόγων δημοσίας τάξεως καὶ ὁ ἀναγκαῖος συμφηφισμὸς καὶ ἡ περὶ τούτου συμφωνία δύναται νὰ γίνῃ ὑπὸ αἴρεσιν. Ὁ ἐκούσιος συμφηφισμὸς ἔχει

σπουδαιότητα διότι ανσπληροῖ εὐκόλως τόν ἀναγκαῖον ἐνεῖ ὅπου δέν ὑφίστανται αἱ χάριν τούτου νομικαί προϋποθέσεις. Ἐπί τοῦ προκειμένου κυρίως θ' ἀσχληθῶμεν μέ τόν ἀναγκαῖον συμφηφισμόν

III. Διά νά χωρήση ὁ ἀναγκαῖος συμφηφισμός δέον νά ὑπάρχωσι αἱ ἐξῆς προϋποθέσεις:

α) Ὑπάρκταί καί τελείαι ἀπαιτήσεις. Ἐάν ἡ κυρία ἀπαίτησις καί ἡ ἀνταπαίτησις δέν εἶναι ὑπαρκταί δέν χωρεῖ συμφηφισμός. Τελεία θεωρεῖται ἡ ἀπαίτησις ἡ μή τελοῦσα ὑπό αἴρεσιν καί ἡ μή συνιστῶσα φυσικὴν ἐνοχήν.

Οὔτω: αα) Ἀπαίτησις ἐκ φυσικῆς ἐνοχῆς δύναται ν' ἀποσβεσθῇ δι' ἀνταπαίτησεως τελείας, ἀντιθέτως φυσικὴ ἐνοχὴ δέν δύναται νά χρησιμεύση πρὸς ἀπόσβεσιν τελείας ἀπαιτήσεως.

ββ) Ἀπαιτήσεις ἀκυρώσιμοι ἀποσβαιννουνται δι' ἀνταπαίτησεων ὑγιῶν, ἀνταπαίτησεις ἀκυρώσιμοι δέν προβάλλονται, κατὰ τὴν ὀρθωτέραν γνώμην, εἰς συμφηφισμόν κατ' ἀπαιτήσεων ὑγιῶν.

γγ) Ἀνταπαίτησεις ὑπό ἀναβλητικὴν αἴρεσιν ἢ προθεσμίαν δέν προτείνονται πρὸς συμφηφισμόν πρὸ τῆς πληρώσεώς των. καί

δδ) Κυρία ἀπαίτησις ὑποκειμένη εἰς ἔντασιν ἀνατρεπτικὴν δύναται νά συμφηφισθῇ πρὸς ἀνταπαίτησιν τελείαν.

β) Ἀμοιβαῖα ἀπαιτήσεις δηλ. ὁ ὀφειλέτης ἐκάστης ἀπαιτήσεως νά εἶναι συγχρόνως καί δανειστής: Οὕτω ὁ Α δέν δύναται νά προτεῖνῃ κατά τοῦ Δ πρός συμφηφισμόν ἀπαίτησιν τοῦ Β κατ' αὐτοῦ (Δ). Ὑπάρχουσιν περιπτώσεις τινες καθ' ἃς ὁ ὀφειλέτης δύναται ν' ἀντιτάξῃ κατά τοῦ δανειστοῦ ἀπαίτησιν τήν ὁποῖαν δέν ἔχει αὐτός ἀλλ' ἄλλο πρόσωπον κατά τοῦ δανειστοῦ, ὡς ἐπίσης ὑπάρχουν ἄλλαι περιπτώσεις καθ' ἃς ὁ ὀφειλέτης δύναται νά προτεῖνῃ πρός συμφηφισμόν ἀνταπαίτησιν τήν ὁποῖαν ἔχει κατά τρίτου προσώπου καί οὐχί τοῦ καθ' οὗ ὁ συμφηφισμός:

Οὕτω: αα) ὁ ἐγγυητής ἀντιτάσσει κατά τοῦ δανειστοῦ πρός συμφηφισμόν ἀπαίτησιν τοῦ πρωτοφειλέτου (ἀρ. 447).

ββ) Ἐπί ἐκχωρήσεως ὁ ὀφειλέτης προτείνει κατά τοῦ ἐκδοχέως εἰς συμφηφισμόν ἀνταπαίτησιν τήν ὁποῖαν ἔχει κατά τοῦ ἐκχωρητοῦ (ἀρ. 448) καί

γγ) Ἐπί κατασχέσεως ἀπαιτήσεως ὁ ὀφειλέτης προτείνει πρός συμφηφισμόν κατά τοῦ κατασχόντος ἀπαιτήσεις ἃς ἀπέκτησε κατά τοῦ δανειστοῦ πρό τῆς κατασχέσεως (ἀρ. 449).

γ) Ὁμοειδεῖς κατ' ἀντικείμενον ἀπαιτήσεις π.χ. ὀφείλω χρήματα καί μοί ὀφείλουν ἐπίσης χρήματα. Ἐάν αἱ ἀπαιτήσεις εἶναι ἕτερο

εἰδεῖς π.χ. ὀφείλω χρήματα μοι ὀφείλουν οἶνον,τό τε δέν χωρεῖ συμφηφισμός.

Φαινομενική ἔξαίρεσις τοῦ κανόνος ὑπάρχει ὅταν ἀρχικῶς ἕτεροειδεῖς ἀπαιτήσεις κατέστησαν μετὰ ταῦτα ὁμοειδεῖς. Π.χ. ὀφείλω χρήματα καί μοί ὀφείλουν οἶνον, ἐπειδή ὅμως ἡ παροχή κατεστράφη μοί ὀφείλονται χρήματα, ὅτε συμφηφιστέαι αἱ παροχαί. καί

δ) Α η ξ ι π ρ ὀ θ ε σ μ ο ι ἀπαιτήσεις.
'Ἐάν ὁ ὀφειλέτης δικαιουῖται προῶρως νά καταβάλη ἐπιτρέπεται καί πρόωρος συμφηφισμός. Ἡ πρός συμφηφισμὸν προβαλλομένη ἀνταπαίτησις δέν εἶναι ἀνάγκη νά εἶναι ἐκκαθαρισμένη δηλ. ν'ἀποδεικνύεται εὐκολώτερον ἢ ἡ ἀπαιτησις.

IV.ΚΚατά τό ἄρθρ. 441 Α. Κ. ὁ συμφηφισμός δέν χωρεῖ αὐτοδικαίως ἀν τοῦ νόμου, ἀλλά προτείνεται παρά τοῦ ὀφειλέτου καί συνεπῶς ὁ δικαστής δέν δικαιουῖται νά λάβη αὐτεπαγγέλτως ὑπόψιν τόν συμφηφισμὸν. Ὁ συμφηφισμός, ὅθεν ἐπέρχεται διὰ ὀψέως τοῦ ὀφειλέτου, μονομεροῦς καί ἀνεπίδέκτου, ὡς ἐλέχθη, αἰρέσεως καί προθεσμίας.

Τό ἀποτέλεσμα τῆς ἀποσβέσεως τῆς ἀπαιτήσεως καθ' ὅσον συναντᾶται πρός τήν ἄλλην ἐνέργει ἀναδρομικῶς Extunc ἀφ' ἧς δηλ. ἐποχῆς συνητηθήθη-

σαν. Ἡ πρότασις τοῦ συμφηφισμοῦ ἐπὶ ἐπιδόκου ἀπαιτήσεως προτείνεται κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἐκτέλεσιν, ἐάν ἡ ἀνταπαίτησις ἀποδεικνύεται παραχρῆμα. Δέν εἶναι ὅμως ἀναγκαῖον νὰ λάβῃ χώραν κατὰ τὴν δίκην ἀλλὰ γίνε-
ται καὶ ἐκτός ταύτης.

V. Κατὰ τῶν κατωτέρω ἀπαιτήσεων δέν χωρεῖ συμφηφισμός:

α) Ὅταν ὁ νόμος ἀποκλείει τοῦτο ὡς:

αα) κατ' ἀπαιτήσεως προερχομένης ἐξ ἀδικήματος παραχθέντος ἐκ δόλου (ἄρ. 450) καὶ

ββ) κατ' ἀπαιτήσεως ἀκατασχέτου (π.χ. ἐργατικός μισθός).

β) Ὅταν διὰ παραπήσεως ἀπεικλείσθῃ.

VI. Τοῦ συμφηφισμοῦ πρέπει νὰ διακρίνωμεν τὸν ἀναλογισμόν. Κατὰ τὸν ἀναλογισμὸν με-
οὔται ἡ ἀπαίτησις ὡς ἐκ τῆς ἐπελεύσεως γεγονότος ὅπερ ἐάν δέν ἐμεσολάβῃ δέν θά ἐπῆρχετο ἡ μερική ἀπόσβεσις. Συνεπῶς ἐν προκειμένῳ πρόκειται περὶ μιᾶς ἀπαιτήσεως ἥστινος εἶναι καθοριστέα ἡ ἔκτασις, ἐνῶ εἰς τὸν συμφηφισμὸν πρόκεινται δύο ἀπαιτήσεις ἀλληλοεξουδετερούμεναι. π.χ. λόγῳ τῆς ὑπερημερίας τοῦ ἐργοδότη περὶ τὴν ἀποδοχὴν τῆς προσφερομένης ὑπὸ τοῦ ἐργαζομένου ἐργασίας, ὁ ἐρ-

γοδότης θά καταβάλῃ τόν μισθόν ἐξ οὗ θ' ἀφαιρεθῇ (θ' ἀναλογισθῇ) πᾶν ποσόν ὕπερ ἐν τῷ μεταξύ ἀποκερδαίνει ὁ ἐργαζόμενος προσφέρων ἀλλαχοῦ τὰς ὑπηρεσίας του. Εἰς τό παράδειγμα αὐτό ἡ μείωσις δέν ἐπέρχεται συνεπεΐα συμφηφισμοῦ ἀλλ' ἀπλῶς καθορίζεται (ἀναλογίζεται) ἡ ἔκτασις τῆς ὀφειλῆς.

VII. Ἐάν ὁ ὀφειλέτης ἐκ πλειόνων αἰτιῶν ὀφείλει εἰς τόν δανειστήν, ὁ δέ δανειστής δέν συμφωνεῖ εἰς ποῖον χρέος εἶναι συμφηφιστέον τό ὑπό τοῦ ὀφειλέτου καταβολόμενον, ἰσχύουν σχετικῶς πᾶλεχθέντα, ἐπί καταβολῆς δηλ. ὑπαρχόντων πλειόνων χρεῶν, τί ἐξοφλεῖται διὰ τῆς καταβολῆς, περί οὗ ἀνωτέρω (ἄρθρ. 452).

32. ΣΥΓΧΥΣΙΣ (453).

I. Ἡ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἐνός τῶν ὑποκειμένων τῆς ἐνοχῆς (δανειστοῦ ἢ ὀφειλέτου) σύμπτωσις καί τῆς ἐτέρας ιδιότητος, δημιουργεῖ τήν ἀπόσβεσιν τῆς ἐνοχῆς διὰ σ υ γ χ υ σ ε ω ς .

Αἱ ιδιότητες ὀφειλέτου καί δανειστοῦ ἐνοῦνται εἰς τό αὐτό πρόσωπον ὅταν ὁ ὀφειλέτης καθίσταται δανειστής ὡς πρός τήν ὀφειλήν του ἢ ὅταν ὁ δανειστής καθίσταται ὀφειλέτης ὡς πρός τό ἐνοχικόν δικαίωμα (π.χ. ὀφείλω εἰς τόν Α 1000 καί οὗτος ἀποθνήσκων μέ ἐγκαθιστᾶ γενικόν κληρονό -

μον του). Οὕτω σπουδαιότερα περίπτωσις συγχύσεως εἶναι ἢ ἐπερχομένη διὰ καθολικῆς ἢ εἰδικῆς διαδοχῆς τοῦ δανειστοῦ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου (ὡς εἰς τό ἄνω παράδειγμα) ἢ τοῦ ὀφειλέτου ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ.

Καῖπερ ἡ ἐνοχή τελεῖ ὑπὸ διαλυτικὴν αἵρεσιν ἢ προθεσμίαν, χωρεῖ σύγχυσις τελοῦσα ὑπὸ τὴν αὐτὴν αἵρεσιν ἢ προθεσμίαν.

II. Ἡ σύγχυσις δημιουργοῦσα ἀντικειμενικὴν ἀδυναμίαν ὅπως τις εἶναι ὀφειλέτης ἅμα καὶ δανειστής ἑαυτοῦ, ἐπερχομένη, ἐπιφέρει ἀπόσβεσιν τῆς ἐνοχῆς. Μετὰ τῆς ἐνοχῆς συναποσβέννυνται καὶ τὰ παρεπόμενα δικαιώματα τοῦ ἐνεχύρου καὶ ὑποθήκης. Ἡ σύγχυσις ἐπιφέρει ἀπόσβεσιν τῆς ἐνοχῆς ἔναντι παντός.

Ἐάν ἡ εἰς τό αὐτό πρόσωπον σύμπτωσις τῆς ἰδιότητος τοῦ ὀφειλέτου καὶ τοῦ δανειστοῦ παύση, τότε ἀναβιοῖ ἡ ἐνοχή μετὰ τῶν παρεπομένων δικαιωμάτων.

Ἰδὲ 33. ΑΦΕΣΙΣ ΧΡΕΟΥΣ (454).

I. Ἀ φ ε σ ι ς χ ρ έ ο υ ς εἶναι ἡ σύμβασις καθ' ἣν ὁ δανειστής παραιτεῖται ἔναντι τοῦ ὀφειλέτου, ἀποδεχομένου ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς τὴν παραίτησιν ταύτην, τῆς ἐνοχικῆς του ἀξιώσεως.

Διά τῆς ἀφέσεως τοῦ χρέους ἐπέρχεται ἀπόσβεσις τῆς ἐνοχῆς.

II. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτοῦνται αἱ ἑξῆς προϋποθέσεις:

α) Ὑπάρξεις χρέους. Ἐνύπαρξον χρέος δέν ἀφίεται ἀλλὰ διά τῆς ἀφέσεως ἀπλῶς ἐμποδίζεται ἡ ἀνάπτυξις του.

β) Παράιτησις τοῦ δανειστοῦ. Αὕτη συνίσταται εἰς δήλωσιν αὐτοῦ ὅτι τό χρέος θεωρεῖ ἐξωφλημένον. Ἡ δήλωσις δέον νά εἶναι σαφῆς καί νά μή δημιουργῇ ἀμφιβολίας, δύναται νά εἶναι ἐπίσης ῥητῆ ἢ σιωπηρά καί δέν εἶναι ἀνάγκη νά περιβληθῇ τύπον τινα. Πρέπει ἡ δήλωσις νά γίνηται παρ' αὐτοῦ τοῦ δικαιούχου ἢ τοῦ εἰδικοῦ πληρεξουσίου, γενική πληρεξουσιότης δέν παρέχει τό δικαίωμα ἀφέσεως χρέους. Περαιτέρω ἡ πρὸς ἀφῆσιν χρέους δήλωσις εἶναι ἀναιτιώδης, δι' αὐτό καί ἐάν γίνηται δωρήσεως ἔνεκεν δέν ἀπαιτεῖται συμβολαιογραφική πρᾶξις.

γ) Ἀποδοχή τοῦ ὀφειλέτου τῆς γενομένης παραιτήσεως, καθόσον ὁ ὀφειλέτης δύναται ἐάν ἐπιθυμῇ ν' ἀποκρούσῃ ταύτην.

34. ΕΚΧΩΡΗΣΙΣ (455-470).

I. Ἐκχώρησις εἶναι ἡ μεταβίβασις

τῆς ἀπαιτήσεως πρὸς τὸν τρίτον κατόπιν συμβάσεως τούτου μετὰ τοῦ δανειστοῦ (π.χ. ὁ Α ἔχει λαμβάνειν ἀπὸ τὸν Β 1000, ὁ Α συμφωνεῖ μετὰ τοῦ Γ ὅπως ὁ τελευταῖος οὗτος εἰσπράξη τὴν ἀπαιτησίην του ἀπὸ τὸν Β).

Τὴν ἐκχώρησιν δέν πρέπει νά συγχέωμεν πρὸς τὴν ἔνταξιν καί τὴν ἀνανέωσιν. Ἐνταξις κατὰ τὸ ἄρθρ. 876 Α.Κ. εἶναι ἡ ἐγγράφως γενομένη δήλωσις τῆς βουλήσεως δι' ἧς ἐγχειρίζεται εἰς τὸν ὑπὲρ οὗ αὕτη (λήπτην) ἔγγραφον δι' οὗ ἐξουσιοδοτεῖται ὁ μὲν λήπτης νά εἰσπράξη ἰδίῳ ὀνόματι ἀπὸ τὸν ἐντασσόμενον παροχὴν χρημάτων ἢ ἄλλων ἀντικαταστατῶν πραγμάτων, ὁ δέ ἐντασσόμενος νά καταβάλλῃ ταῦτα εἰς τὸν λήπτην διὰ λογαριασμόν τοῦ ἐντάσσοντος. Συνεπῶς αὕτη διαφέρει τῆς ἐκχωρήσεως καθόσον δημιουργεῖται νέα ἐνοχή καί συγχωρεῖται εἰς ταύτην ἀνάκλησις. Ἐπίσης τῆς ἀνανεώσεως διαφέρει αὕτη διότι δέν δημιουργεῖται νέα ἐνοχή ὡς εἰς ἐκείνην, ἀλλὰ παραμένει ἡ αὐτή.

Ἐπὶ τὸν ἄνω ὀρισμὸν περιλαμβάνονται αἱ διὰ συμβάσεως συντελούμεναι ἐκχωρήσεις καί οὐχί αἱ ἐκ τοῦ νόμου ἢ δικαστικῆς ἀποφάσεως ἢ εἰς ἄλλα δικαίωματα πλὴν τῶν ἀπαιτήσεων ἀναφερόμεναι. Ὁ μεταβιβάζων τὴν ἀπαίτησιν καλεῖται ἐκχωρητής, ὁ πρὸς ὃν γίνεται ἡ μεταβίβασις, ἐκ

ὁ ο χ ε ύ ς καί ὁ ὀφειλέτης τῆς ἐκχωρουμένης ἀ-
παιτήσεως ἐ κ χ ω ρ η μ ἔ ν ο ς ὀ φ ε ι λ ἔ -
τ η ς .

Κατ' ἀρχὴν ἡ ἐκχώρησις εἶναι ἄτυπος σύμβασις,
τῆρησις τύπου ἀπαιτεῖται ἐάν ἐπιβάλλεται ἐν τῆς
αἰτίας τῆς ἐκχωρήσεως, εἶναι σύμβασις ἀναιτιώ-
δης καί συνεπῶς ἰσχυρά ἀκόμη καί ἐάν ἡ αἰτία ἡ
προκαλέσασα ταύτην εἶναι ἐλαττωματική. Διὰ τῆς
ἐκχωρήσεως μεταβιβάζεται ἀμέσως ἡ ἀπαίτησις εἰς
τόν ἐκδοχέα ὅστις οὕτω ἄνευ παραιτέρω ἐνεργείας
καθίσταται δικαιούχος ταύτης. Εἶναι συνεπῶς σύμ-
βασις ἐμπράγματος. Διάφορον τῆς ἐκχωρήσεως εἶ-
ναι τό προσύμφωνον τῆς ἐκχωρήσεως ὅπερ, ὡς εἶ-
κός, δέν ἐπιφέρει τὴν ἐκχώρησιν ἀλλὰ εἶναι μέ-
σον πρὸς ἐπίτευξιν ταύτης.

II. Πρὸς συντέλεσιν τῆς ἐκχωρήσεως ἀπαιτοῦν-
ται τὰ ἑξῆς:

α) Ἀπαίτησις ὀ ε κ τ ι κ ἡ ἑ κ χ ω ρ ῆ -
σ ε ω ς . Ἡ ἔλλειψις τοιαύτης ἀπαιτήσεως καθι-
στᾶ ἄκυρον τὴν ἐκχώρησιν.

Ἄπασαι αἱ ἀπαιτήσεις ὑπόκεινται κατὰ κανόνα
εἰς ἐκχώρησιν καί ἐξείρεσιν ἀποτελοῦν αἱ ἀνεκχώ-
ρητοι τοιαῦται. Τοιαῦται εἶναι κυρίως αἱ ἑξῆς:

αα) Ἀπαγορεύεται ἡ ἐκχώρησις εἰς τὸν ἐπί

τροπον ἢ τὸν παρεπίτροπον ἀπαιτήσεως στρεφομένης κατά τοῦ ὑπό ἐπιτροποεῖαν τελούντος (ἄρ.1645ΑΚ)

ββ) Ἀπαιτήσεις στενῶς συνδεδεμέναι μέ τό πρόσωπον τοῦ δανειστοῦ π.χ. ιδιότης ἐταίρου ἐπί προσωπικῆς ἐταιρείας.

γγ) Αἱ μή δυνάμεναι νά κατασχεθῶσιν ἀπαιτήσεις.

δδ) Ἀπαιτήσεις ἀναφερόμεναι εἰς προσωπικήν ἱκανοποίησιν δανειστοῦ.

εε) Αἱ ἀνεκχώρητοι συνεπεῖα διατάξεως νόμου ἀπαιτήσεις καί

στ) Αἱ ἀνεκχώρητοι συνεπεῖα συμφωνίας.

β) Σύμβασις περί ἐκχωρήσεως μεταξύ ἐκχωρητοῦ καί ἐκδοχέως.

III. Ἡ ἐκχώρησις συντελεῖται κατά τρεῖς τρόπους: α) διά τῆς περί τούτου δηλώσεως τῆς βουλήσεως τοῦ πιστωτοῦ, β) διά τοῦ νόμου καί γ) διά δικαστικῆς ἀποφάσεως.

Διά δὴ τὴν ἀπόφασιν τῆς βουλήσεως τοῦ ἐκχωρητοῦ πιστωτοῦ. Ἡ δήλωσις αὕτη πρέπει νά γίνῃ δεκτὴ ἀπό τὸν ἐκδοχέα ἀπαιτουμένης πρὸς τοῦτο συμβάσεως δι' ἣν ἀπαιτοῦνται αἱ γνωσταὶ ὑποθέσεις. Ἡ δήλωσις τῆς βουλήσεως δύναται νά εἶναι ἐν ζωῇ ἢ αἰτία θανάτου καί ἡ αἰτία ταύτης

εἶναι δυνατόν ἐκάστοτε νά εἶναι διάφορος.

Ἐκ τοῦ νόμου. Πολλά εἶναι αἱ περιπτώσεις καθ' ἃς ἡ ἐκχώρησις συντελεῖται ἐκ διατάξεως νόμου καί

Συνεπεία δικαστικῆς ἀποφάσεως π.χ. ἐπικύρωσις τῆς εἰς χεῖρας τρίτου ἐπιβληθείσης συντηρητικῆς κατασχέσεως.

Συμμετοχή τοῦ ὀφειλέτου εἰς τήν κατάρτισιν τῆς ἐκχωρήσεως δέν ἀπαιτεῖται.

IV. Ἴνα ὁ ἐκδοχεύς ἀποκτήσῃ δικαιώματα ἔναντι τοῦ ἐκχωρηθέντος ὀφειλέτου ἀπαιτεῖται ὅπως ἡ ἐκχώρησις ἀναγγελθῇ πρὸς τόν ὀφειλέτην. Ἄναγγελλία συνεπῶς εἶναι ἡ γνωστοποίησις τῆς ἐκχωρήσεως. Αὕτη συντελεῖται ἀτύπως καί δεόν νά ληφθῇ παρά τοῦ ὀφειλέτου διά νά ἐπιφέρῃ τὰς νομίμους συνεπείας τῆς.

V. Ἡ ἀπαίτησις ἀπό τοῦ ἐκχωρητοῦ μεταφέρεται εἰς τόν ἐκδοχέα ὡς ὑπῆρξε παρά τῷ πρώτῳ. Οὕτω ὁ ἐκχωρητής ὑποχρεοῦται νά παράσχῃ πᾶσαν χρῆσιμον πληροφορίαν εἰς τόν ἐκδοχέα, νά παραδώσῃ τὰ εἰς τήν κατοχήν του καί σχετικὰ μέ τήν ἐκχώρησιν ἔγγραφα καί νά συντάξῃ, ἐάν ὁ ἐκδοχεύς ἀξιοῖ, δημόσιον ἔγγραφον περί τῆς ἐκχωρήσεως τό ὅποῖον ἔχει ἀποδεικτικὴν δύναμιν καί δέν εἶναι

συστατικόν τῆς συμβάσεως ἦτις εἶναι, ὡς ἐλέχθη, ἄτυπος.

VI. Καί ναί μὲν ἡ ἐκχώρησις συντελεῖται ἀπὸ τῆς μετὰ τοῦ ἐκδοχέως καὶ ἐκχωρητοῦ συμφωνείας, οὐχ' ἦττον διὰ τὴν ὑποχρέωσιν αὕτη τὸν ἐκχωρημένον ὀφειλέτην καὶ διὰ τὴν ἀποκτῆσιν ἔναντι αὐτοῦ δικαιώματα ὁ ἐκδοχεύς, ἀπαιτεῖται νὰ ἐπέλθῃ ἀναγγελία ὑπὸ τὴν ἄνω ἔννοιαν. Ἀπὸ τῆς ἀναγγελίας ὁ ὀφειλέτης πρέπει νὰ παράσχη εἰς τὸν ἐκδοχέα, πρό ταύτης, καίπερ συντελεσθεΐσης τῆς ἐκχωρήσεως, ἐγκύρως καταβάλλει εἰς τὸν ἐκχωρητήν.

Διὰ τῆς ἐκχωρήσεως μετὰ τοῦ ἐκχωρητοῦ καὶ τοῦ ἐκδοχέως καταρτίζεται σύμβασις δι' ἣν κατὰ συμφωνίαν, ῥυθμίζονται τὰ τῆς ἐκχωρήσεως ἐν γένει. Ἄλλως ὁ ἐκχωρητής εὐθύνεται διὰ τὴν ὑπαρξιν τῆς ὀφειλῆς ἐάν ἡ ἐκχώρησις ἐγένετο πρὸς ἐξόφλησιν ὑποχρέωσως, δὲν εὐθύνεται οὐδέ διὰ τὴν ὑπαρξιν ἐάν γίνεται ἐκ χαριστικῆς αἰτίας.

Περαιτέρω ἡ ἀπαίτησις μεθίσταται εἰς τὸν ἐκδοχέα μεθ' ὅλων τῶν πλεονεκτημάτων καὶ μειονεκτημάτων αὐτῆς τῶν παρὰ τῷ ἐκχωρητῇ ὑφισταμένων, ἐάν δέ τινα τούτων πρέπει νὰ ἐξαίρεθοῦν, δέον τῆς ἐξαίρεσεως ταύτης νὰ γίνῃ ῥητὴ μνηεῖα. Ὁ ὀφειλέτης ἔχει πρὸς τὸν ἐκδοχέα τὰς αὐτὰς ὑποχρεώσεις

ἄς ἔχει καί πρὸς τὸν ἐκχωρητὴν. Κατὰ τὸ ἄρθρ. 463 Α.Κ. ὁ ὀφειλέτης δύναται ν' ἀντιτάξῃ κατὰ τοῦ ἐκδοχέως ὅλας τὰς ἐνστάσεις τὰς ὁποίας δύναται ν' ἀντιτάξῃ κατὰ τῆς ἀπαιτήσεως. Οὕτω ἀντιτάσσει κατὰ τοῦ ἐκδοχέως πρὸς συμφηρισμὸν ἀνταπαίτησιν ἣν ἔχει κατὰ τοῦ ἐκχωρητοῦ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀναγγελίας, κατ' αὐτοῦ ὅμως δέν δύναται ν' ἀντιτάξῃ προσωποπαγεῖς ἐνστάσεις.

35. ΑΝΑΔΟΧΗ ΧΡΕΟΥΣ (471-479).

Ι. Διὰ τῆς ἀναδοχῆς χρέους ἐπέρχεται ἀλλαγὴ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ὀφειλέτου, ὡς διὰ τῆς ἐκχωρήσεως ἐπέρχεται ἀλλαγὴ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ δανειστοῦ.

Ἄ ν α δ ο χ ῆ χ ρ έ ο υ ς κατὰ τὸ ἄρ. 471 Α.Κ. εἶναι ἢ μετὰ τρίτου καί τοῦ δανειστοῦ σύμβασις δι' ἧς ὁ τρίτος ἀναδέχεται ἀλλότριον χρέος ἀπαλλασσομένου τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου ἐκ τούτου.

Διὰ τῆς συμβάσεως ταύτης ὁ δανειστής στερεῖται τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου δι' ὃ καί ἡ μορφή τῆς ἀναδοχῆς ταύτης καλεῖται σ τ ε ρ η τ ι κ ῆ καί διαστέλλεται ἀπὸ τὴν διὰ τοῦ ἄρθρ. 477 Α.Κ. δημιουργουμένην τοιαύτην, καθ' ἣν διὰ συμβάσεως μετὰ τοῦ δανειστοῦ ὑπόσχεταί τις τὴν καταβολὴν τοῦ χρέους τοῦ ὀφειλέτου, ὅτε ὁ ὀφειλέτης δέν ἀπαλ-

λάσσεται τῆς πρὸς ἐξόφλησιν ὑποχρεώσεως ἀλλ' ἀντιθέτως, ἐφ' ὅσον ἄλλο τι σαφῶς δὲν προκύπτει, ὁ ὑποσχόμενος εὐθύνεται μετὰ τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου δι' ὃ καὶ ἡ ἀναδοχή αὕτη τοῦ χρέους καλεῖται **σωρευτική**. Πρὸς τὴν σωρευτικὴν ἀναδοχὴν χρέους δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν τὴν ἐκ μέρους τρίτου, μὴ μετασχόντος εἰς τὴν μετὰ τοῦ δανειστοῦ σύμβασιν τοῦ ὀφειλέτου, ὑπόσχεσιν πρὸς τὸν ὀφειλέτην ὅτι θὰ καταβάλῃ τὸ χρέος του. Ἡ περίπτωση αὕτη ρυθμίζεται ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 478ΑΚ. ἐκ τῆς συμβάσεως δὲ ταύτης μετὰ τοῦ ὀφειλέτου ἐν ἀμφιβολίᾳ περὶ τοῦ ποῖα τὰ δικαιώματα τοῦ δανειστοῦ, θεωρεῖται ὅτι ὁ τελευταῖος οὗτος δὲν ἀπέκτησε δικαιώματά τινα.

II. Συναίνεσις εἰς τὴν σύμβασιν καὶ τοῦ ὀφειλέτου δὲν ἀπαιτεῖται. Ἡ σύμβασις εἶναι ἄτυπος καὶ ἀναιτιώδης, ἐκτός ἐάν λόγῳ τῆς αἰτίας τῆς συμβάσεως ὁ νόμος ἀπαιτεῖ εἰδικῶς τύπον τινά. Ἡ σύμβασις δύναται νὰ καταρτισθῇ ῥητῶς καὶ σιωπηρῶς, εἰς τὴν τελευταίαν ὁμῶς ταύτην περιπτώσιν ἢ πρόθεσις τοῦ συμβαλλομένου περὶ ἀναδοχῆς χρέους πρέπει νὰ προκύπτῃ σαφῶς καὶ ἄνευ ἐνδουασμῶν.

Τὸ ἀναδεχόμενον χρέος δύναται νὰ εἶναι πά-

σης φύσεως καί ὑπό αἴρεσιν ἔτι.

III. Ὁ ἀναδεχθεὶς τὴν καταβολὴν τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ ὀφειλέτου ἔχει ἀπέναντι τοῦ δανειστοῦ τὰς αὐτὰς ὑποχρεώσεις ἃς ἔχει ὁ ἀρχικός ὀφειλέτης, εὐθυνόμενος: α) διὰ πᾶν πταῖσμα τοῦ ὀφειλέτου, β) διὰ τοὺς τόκους ὑπερτημερίας καί γ) διὰ τοὺς ἀπαιτητοὺς συμβατικoὺς τόκους.

Ὁ ἀναδεχθεὶς ἐτέρωθεν ἔχει κατὰ τοῦ δανειστοῦ ὅλας τὰς ἐνστάσεις τοῦ ὀφειλέτου, τῶν ὁποίων ὁ ὀφειλέτης δέν δύναται μετὰ τὴν ἀναδοχὴν νὰ παραιτηθῆ. Ἀπαίτησιν ὅμως τοῦ παλαιοῦ ὀφειλέτου κατὰ τοῦ δανειστοῦ δέν δύναται ν' ἀντιτάξῃ πρὸς συμφηφισμὸν ὁ ἀναδεχθεὶς τό χρέος, ἐκτός ἂν τὸν συμφηφισμὸν προέτεινεν πρὸ τῆς ἀναδοχῆς ὁ ὀφειλέτης ὅποτε τοῦτο δύναται νὰ ἐπικαλεσθῆ καί ὁ ἀναδεξάμενος. Ἐπίσης ἀποκλείονται αἱ προσωποπαγεῖς τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου ἐνστάσεις κατὰ τοῦ δανειστοῦ, ὡς καί ἐκεῖναι αἴτινες προέρχονται ἐκ τῆς σχέσεως τοῦ παλαιοῦ ὀφειλέτου μετὰ τοῦ ἀναδεχθέντος τὴν ὑποχρέωσιν.

Δικαιώματα παρεπόμενα π.χ. ποινικὴ ρήτρα, κατὰ τοῦ παλαιοῦ ὀφειλέτου παραμένουν ἰσχυρά καί μετὰ τὴν ἀναδοχὴν. Ἡ ἐγγύησις ὅμως, τό ἐνέχυρον καί ἡ ὑποθήκη διατηροῦνται καί μετὰ τὴν ἀ-

ναδοχήν μόνον εάν εις τοῦτο συνήνεσεν ὁ ἐγγυητής ἢ ὁ κύριος τοῦ ἐνυποθήκου καί τοῦ ἐνεχυρισθέντος πράγματος καί τοῦτο λόγῳ τῆς προσωπικῆς φύσεως τῶν προνομίων τούτων, διδομένων χάριν τοῦ ὀφειλέτου.

IV. Σωρευτικὴν ἀναδοχήν χρέους καθιεροῖ καὶ τὸ ἄρθρ. 479 Α.Κ. Ἐάν διὰ συμφωνίας μεταβιβάσθῃ ὡς σύνολον ἢ περιουσία τινός ἢ ἡ ἐπιχείρησις, ὁ ἀποκτῶν εὐθύνεται ἔναντι τοῦ δανειστοῦ μετὰ τοῦ μεταβιβάζοντος μέχρι τῆς ἀξίας τῶν μεταβιβαζομένων στοιχείων διὰ τὰ εἰς τὴν περιουσίαν ἢ τὴν ἐπιχείρησιν ἀνήκοντα χρέη. Ἀντίθετος συμφωνία καταργοῦσα τὴν σωρευτικὴν αὐτὴν εὐθύνην εἶναι ἄκυρος ἔναντι τῶν δανειστῶν.

§ 36. ΕΝΟΧΗ ΕΙΣ ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ (480-495)

I. Τὰ διὰ τὴν συγκρότησιν τῆς ἐνοχικῆς σχέσεως πρόσωπα εἶναι δυνατόν, ἐκατέρωθεν, νὰ εἶναι πολλά, πολλοὶ δανεισταὶ καὶ πολλοὶ ὀφειλέται· ὅποτε τὸ σύστημα τῆς εὐθύνῃς αὐτῶν δύναται νὰ εἶναι: α) ἢ οἱ πλείονες δανεισταὶ δικαιοῦνται εἰς σὺ μ μ ε τ ρ ο ν ἀπόλειψιν τῆς ὀφειλῆς καὶ οἱ πλείονες ὀφειλέται εἰς σύμμετρον ἕκαστος εὐθύνην καὶ β) ἢ οἱ ὀφειλέται εὐθύνονται ἀ λ λ η λ ε γ γ ὺ ω ς εἰς καταβολὴν τοῦ χρέους.

Προϋποτιθεμένου ὅτι ἡ παροχή εἶναι διαιρεσι-
τή κατὰ τὸ ἄρθρ. 480 Α.Κ. ἡ εὐθύνη εἶναι διαι-
ρετή καὶ ἐξαιρετικῶς ἰσχύει τὸ σύστημα τῆς ἀλ-
ληλεγγύου εὐθύνης.

Εἶναι ὅμως δυνατόν εἴτε συνεπεία διατάξεως
νόμου, εἴτε συνεπεία συμφωνίας τῶν συμβαλλομέ-
νων, νά συμφωνηθῇ ὅπως ἕκαστος τῶν πλειόνων ὀφει-
λετῶν ὑποχρεοῦται εἰς ὀλόκληρον τὴν ὀφειλήν ἢ
ἕκαστος τῶν πλειόνων δανειστῶν δικαιούται ὅπως
ἀξιῶση ὀλόκληρον τὴν παροχήν, αὕτη ὅμως ἐφ' ἅπασι
ἐκτελεῖται. Ἡ σχέσις αὕτη καλεῖται ἐ ν ο χ ἦ
ε ἰ ς ὀ λ ό κ λ η ρ ο ν : Κατὰ τὸ ἄρ. 481 Α.Κ.
ἡ εἰς ὀλόκληρον ἐνοχή διακρίνεται εἰς παθη-
τι κ ἦ ν ὅταν ὑπάρχωσιν πλείονες ὀφειλέται
καὶ κατὰ τὸ ἄρθρ. 489 Α.Κ. ὅταν ὑπάρχουσιν πλεί-
ονες δανεισταί εἰς ἐ ν ε ρ γ η τ ι κ ἦ ν .

Σκοπὸς τῆς εἰς ὀλόκληρον ἐνοχῆς εἶναι ἐπί-
παθητικῆς μορφῆς ὅτι ὁ δανειστής ἔχη πλείονος ὀ-
φειλέτας καὶ συνεπῶς εἶναι περισσότερον ἐξησφα-
λισμένος, ἐπί ἐνεργητικῆς ὅτι ὁ συμπιστωτής δύ-
ναται νά κινήθῃ κατὰ τοῦ ὀφειλέτου ἀνεξαρτήτως
τῶν ἀντιρρήσεων τῶν λοιπῶν συμπιστωτῶν. Ὅσάκις
ἐκ τοῦ νόμου ἢ ἐκ τῆς συμφωνίας δέν προκύπτει α-
φῶς ὅτι πρόκειται παθητικὴ ἢ ἐνεργητικὴ εἰς ὀ-
λόκληρον ἐνοχή, ἡ παροχή ὀφείλεται μεριστικῶς

δηλ. ἕκαστος τῶν ὀφειλετῶν ὑποχρεοῦται καί ἕκαστος τῶν δανειστῶν δικαιουῖται εἰς ἴσον μέρος.

II. Ἡ εἰς ὀλόκληρον ἐνοχὴ ὑφίσταται ἐκ τοῦ νόμου ἢ ἐκ τῆς βουλήσεως τῶν μερῶν:

α) Ἐκ τοῦ νόμου ὡς π.χ. συμβαίνει εἰς τὰ ἄρ. 71 καί 75 (νομικόν πρόσωπον), 494 (ἀδιαίρετος παροχή), 926 (ἀδικαιοπραξία), 854 (ἐγγύησις), 1953 (ἐκποίησης κληρονομίας).

β) Ἐκ τῆς βουλήσεως τῶν μερῶν δηλ. ἀπαιτεῖται σύμβασις περί συνάψεως ἐνοχῆς εἰς ὀλόκληρον. Ἐκ τῆς συμβάσεως δέον σαφῶς νά προκύπτῃ ἡ βούλησις πρὸς ἴδρυσιν ἐνοχῆς εἰς ὀλόκληρον. Ἡ σύμβασις εἶναι ἄτυπος, δύναται νά παραχθῇ καί διά διατάξεως τελευταίας βουλήσεως καί δύναται νά ἔχη ποικίλον περιεχόμενον καί ἀπό αἴρεσιν ἔτι.

Ἐπί τῆς εἰς ὀλόκληρον ἐνοχῆς εἰάν εἷς ἐκ τῶν πλειόνων ὀφειλετῶν ἐξοφλήσῃ, ἀπαλλάσσονται οἱ λοιποὶ ὀφειλέται, εἰάν δέ εἷς ἐκ τῶν πλειόνων δανειστῶν ἱκανοποιηθῇ, ἀπαλλάσσονται οἱ λοιποὶ δανεισταί δηλ. εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ἢ καταβολῇ ἐνεργεῖ ἀ ν τ ι κ ε ι μ ε ν ι κ ῶ ς , ὑπάρχουσιν ὅμως καί λόγοι οἱ ὅποιοι ἐνεργοῦν ὑποκειμενικῶς ἤτοι τό ἀποτέλεσμα αὐτῶν ἐπέρχεται ὡς πρὸς ὠρισμένον δανειστήν καί ὡ

ρισμένον ὀφειλέτην καί συνεπῶς ἐλευθεροῦται ὠρισμένος ὀφειλέτης καί ὠρισμένος δανειστής ἵνα νοποιεῖται. Οὕτω ἀ ν τ ι κ ε ι μ ε ν ι κ ῶ ς ἐνεργοῦσιν οἱ κάτωθι ἀποσβεστικοί λόγοι ἐνοχῆς:

α) Ἡ καταβολή ἐφ' ὅσον εἶναι πλήρης κατά τὰ συμφωνηθέντα.

β) Ἡ ἀντικαταβολῆς δόσις.

γ) Ἡ δημοσία παρακατάθεσις.

δ) Ἡ ἀνανέωσις.

ε) Ἄφεσις χρέους, ἐφ' ὅσον τοῦτο ἠθέλησαν οἱ συμβαλλόμενοι.

στ) Ἡ σύγχυσις λαμβάνουσα χώραν εἰς τό πρόσωπον ἑνός τῶν συμπιστωτῶν.

ζ) Ὁ συμφηφισμός. Κατά τό ἄρθρ. 483 § 2 ὁμοῦς ἀπαίτησις ἑνός τῶν συνοφειλετῶν δέν δύναται νά προταθῆ εἰς συμφηφισμόν κατά τοῦ δανειστοῦ ὑπό τῶν λοιπῶν καί

η) Ἐν ὑπερημερίᾳ ἑνός τῶν συμπιστωτῶν θεωροῦνται ὡς ὑπερήμεροι καί οἱ λοιποί. Ἀ ν τ ι θ έ τ ω ς ἐφ' ὅσον εἰδικώτερον δέν συνεφωνήθη ἄλλως τά κάτωθι γεγονότα, ἐπελθόντα ἐν τῷ προσώπῳ ἑνός τῶν συνοφειλετῶν ἢ συμπιστωτῶν, ἐνεργοῦν ὀ π ο κ ε ι μ ε ν ι κ ῶ ς :

α) Ἡ διακοπή καί ἡ ἀναστολή τῆς παραγραφῆς.

β) Ἡ σύγχυσις ἢ ἐν τῷ προσώπῳ συνοφειλέτου τινός λαμβάνουσα χώραν.

γ) Ἡ ὄχλησις ἢ ἀπευθυνομένη πρὸς ἓνα τῶν συνοφειλετῶν δέν ἐνεργεῖ καί κατὰ τῶν λοιπῶν.

δ) Ἡ ὑπερμερία τοῦ συνοφειλέτου.

ε) Ἡ ἀδυναμία πρὸς παροχήν τοῦ ὀφειλέτου καί στ) Τό πταῖσμα τοῦ συνοφειλέτου.

III. Τόσον ἐπί τῆς παθητικῆς εἰς ὀλόκληρον ἐνοχῆς, ὅσον καί ἐπί τῆς ἐνεργητικῆς τοιαύτης, ἐν μὴ ἀντιθέτῳ συμφωνία ἢ ἐν μὴ ἀντιθέτῳ τοῦ νόμου, ὑφίσταται μεταξύ των πλειόνων συνοφειλετῶν ἢ τῶν πλειόνων συνδανειστῶν **δικαίωμα ἀναγωγῆς**. Τό δικαίωμα ἀναγωγῆς κατὰ τ' ἄρθρ. 487 καί 493 συνίσταται εἰς τό ὅτι ἐναντι ἀλλήλων οἱ πλείονες συνοφειλέται εὐθύνονται διά τό παρά τοῦ ὀφειλέτου καταβληθέν κατ' ἴσιν ἀναλογίαν, ἐπίσης οἱ πλείονες δανεισταί ἐναντι ἀλλήλων εὐθύνονται κατ' ἴσα μέρη.

IV. Ἐπί ἀδιαίρετου παροχῆς, εἰάν πλείονες εἶναι οἱ ὀφειλέται, ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις τῆς εἰς ὀλόκληρον ἐνοχῆς. Ἡ ἀδιαίρετος παροχή μετατραπεῖσα εἰς χρηματικὴν τοιαύτην καθίσταται **διαίρετή**.

Ἐάν ἡ ἀδιαίρετος παροχή καταστῇ ἀδύνατος ἐκ

πταίσματος ἢ ὑπερημερίας ἑνὸς ἢ τινῶν τῶν συνοφειλετῶν, οἱ ἐν πταίσματι ἢ ἐν ὑπερημερία τελού-
τες ἐνέχονται εἰς ὀλόκληρον, οἱ δὲ λοιποὶ ἐλευ-
θεροῦνται τῆς ἐνοχῆς. Ταῦτα πάντα προκειμένου πε-
ρὶ παθητικῆς συνενοχῆς ὅπου δηλ. ὑπάρχουν πλεί-
ονες συνοφειλέται (ἄρθρ. 494 Α.Κ.).

Ἐπὶ ἐνεργητικῆς συνενοχῆς, ὅπου δηλαδή ὑπάρ-
χουσι πλείονες δανεισταὶ δικαιοῦχοι ἀδιαίρετου
παροχῆς, ἐφ' ὅσον κατ' ἀκολουθίαν συμβάσεως ἢ ἐκ
τοῦ νόμου δέν εἶναι δανεισταὶ εἰς ὀλόκληρον, ὁ ὀ-
φειλέτης ὀφείλει τὴν παροχὴν μόνον εἰς ὅλους ἀ-
πό κοινού. Ὁ δανειστής δικαιοῦται νὰ ἀπαιτήσῃ
μόνον τὴν πρὸς ὅλους παροχὴν.

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 495 §2 Α.Κ. ἡ ἐν τῷ προσώπῳ ἑ-
νὸς τῶν δανειστῶν ὄχλησις, ὑπερημερία τοῦ ὀφει-
λέτου κλπ. ἐνεργοῦν ὑποκειμενικῶς. Ἐάν ἡ ἀδιαί-
ρετος παροχὴ μετατραπῇ εἰς διαιρετὴν τότε δέν ὑ-
πάρχει πλέον μία καὶ μόνη ἀξίωσις ἀλλὰ πλείονες
ἐπὶ μέρους ἀξιώσεις. —

Π Ι Ν Α Ε Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ω Ν

Σελίς

1. Γενικάί ἔννοιαι	3
2. Ἐννοιαι καί φύσις ἐνοχῆς	4
3. Τά ἐν τῇ ἐνοχῇ πρόσωπα	7
4. Ἐννοια ὑποχρέωσης καί εὐθύνης	8
5. Γενεσιουργοί λόγοι ἐνοχῆς	10
× 6. Περὶ συμβάσεων	10
— Χ 7. Ἀμφοτεροβαρεῖς συμβάσεις	12
— 8. Εἶδη συμβάσεων	14
9. Συμβάσεις ὑπὲρ καί εἰς βάρος τρίτου	15
× 10. Προσύμφωνον-αὐτοσύμβασις	16
— Χ 11. Παροχή	19
12. Περιεχόμενον-τρόπος ἐντελέσεως παροχῆς	19
13. Εἶδη παροχῶν	22
× 14. Τόκος	30
— × 15. Ἀποζημίωσις	34
16. Ὑποχρέωσις δαπανῶντος	40
— 17. Τόπος παροχῆς	41
— 18. Χρόνος παροχῆς	43
— 19. Δικαίωμα ἐπισχέσεως	44
× 20. Πταῖσμα	46
21. Ἀδυναμία παροχῆς	51
22. Ὑπερμερῖα ὀφειλέτου	55

	Σελίς
23. 'Υπερημερία δανειστοῦ	59
✓24. 'Υπαναχώρησις ἐκ τῆς συμβάσεως	61
X25. 'Αρραβών	63
*26. Ποινικὴ ρῆτρα	64
X27. Καταβολή	66
28. Δόσις ἀντικαταβολῆς	69
29. Δημοσία κατάθεσις	70
30. 'Ανανέωσις	72
31. Συμφηφισμός	76
32. Σύγχυσις	82
33. "Αφεσις χρέους	83
X34. 'Ειχώρησις	84
35. Αναδοχή χρέους	90
36. 'Ενοχή εἰς ὀλόκληρον	93

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ
 Κ. ΣΕΡΡΑΤΗΝ
 ΒΑΣΙΛ. ΚΟΛΕΤΤΗ 31
 ΠΛΑ. ——— Λ. ΑΘΗΝΑΙ

Handwritten mark

Handwritten mark